

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK ALANLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM 9. SINIF BİYOLOJİ DERSİ YENİ ÖĞRETİM PROGRAMINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ (TRABZON İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Engin AYDOĞDU

NİSAN 2010
TRABZON

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ORTAÖĞRETİM FEN VE MATEMATİK ALANLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM 9. SINIF BİYOLOJİ DERSİ YENİ ÖĞRETİM PROGRAMINA
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ (TRABZON İLİ ÖRNEĞİ)**

Engin AYDOĞDU

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
“Yüksek Lisans (Biyoloji Eğitimi)”
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 18.02.2010
Tezin Savunma Tarihi : 08.04.2010**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Bülent ŞAHİN

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Salih ÇEPNİ

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Arzu SAKA

B. Şahin
Salih Çepni
Arzu Saka

Enstitü Müdürü : Prof. Dr. Salih TERZİOĞLU

Trabzon 2010

ÖNSÖZ

Bilim ve teknolojideki hızlı değişimlerin bireyler üzerindeki etkileri dikkate alındığında, eğitiminde bu değişime uyum sağlaması zorunlu hale gelmiştir. Ülkeler eğitim sistemlerinde, öğretmen merkezli geleneksel yaklaşımları terk edip, öğrenen merkezli, çağdaş yaklaşımları benimsemişler ve öğretim programlarını bu paralellikte yenilemişlerdir. Ülkemizde de; biyoloji alanındaki hızlı bilgi birikimi; öğrenme, öğretme ve ölçme-değerlendirme alanlarındaki değişimler; ilköğretim ders programlarının geliştirilmesi ve bazı ülkelerin fen bilimleri alanındaki program geliştirme çalışmaları dikkate alınarak, biyoloji dersi öğretim programları, Milli Eğitim Bakanlığı'nca, 2007 yılından itibaren hazırlanmaya başlanmıştır. Fakat öğretim programlarının hazırlanması kadar değerlendirilmesi de büyük önem taşır. Öğretim programının etkililiği ancak kapsamlı bir değerlendirme ile mümkündür. Bu değerlendirme çalışmalarında, öğretim programlarının uygulayıcısı öğretmenlerin görüşleri son derece elzemdir. Bu araştırma, 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilecek sonuçların, yeni programın değerlendirilmesine ve aksaklıkların giderilmesine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Yüksek lisans tez danışmanlığımı üstlenen, değerli görüş ve düşünceleriyle çalışmama büyük katkı sağlayan, yardım ve desteğini esirgemeyen sayın hocam, Prof. Dr. Bülent ŞAHİN'e sonsuz şükranlarımı sunarım.

Çalışmamda, bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren sayın hocam, Doç. Dr. Haluk ÖZMEN'e ve Yrd. Doç. Dr. Nedim ALEV'e saygı ve teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Tez çalışmam süresince fikir ve eleştirileri ile bana rehberlik eden kıymetli arkadaşlarım, Arş. Gör. Mustafa ÜREY'e, doktora öğrencileri M. Altan KURNAZ'a ve Ahmet KUMAŞ'a; çalışmama katılan ve bana her türlü kolaylığı sağlayan biyoloji öğretmenlerine teşekkür ederim.

Son olarak çalışmamda, maddi ve manevi desteklerini fedakarca sunan sevgili eşime, anneme, babama, kardeşime ve ailemin bütün bireylerine minnet ve şükranlarımı sunarım.

Engin AYDOĞDU
Trabzon 2010

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	II
İÇİNDEKİLER.....	III
ÖZET	VI
SUMMARY	VII
TABLolar DİZİNİ	VIII
KISALTMALAR DİZİNİ	IX
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş	1
1.1.1. Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi	2
1.1.2. Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı.....	3
1.1.2.1. Programın Temelleri.....	6
1.1.2.1.1. Biyoloji Dersi Öğretim Programın Vizyonu	6
1.1.2.1.2. Biyoloji Dersi Öğretim Programın Genel Amaçları.....	6
1.1.2.2.3. Biyoloji Dersi Öğretim Programda Vurgulanan Temel Anlayışlar.....	7
1.1.2.2.4. Biyoloji Dersi Öğretim Programda Öğretme-Öğrenme Süreci	9
1.1.2.2.5. Biyoloji Dersi Öğretim Programda Ölçme-Değerlendirme.....	9
1.1.2.2. Biyoloji Dersi Öğretim Programında Kazanımlar.....	10
1.1.2.3. Biyoloji Dersi Öğretim Programında Üniteler ve Konu Alanları.....	13
1.1.2.4. Biyoloji Dersi Eski Öğretim Programı ile Yeni Öğretim Programının Karşılaştırılması.....	14
1.1.3. Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının Analizi	17
1.1.3.1. Programda Yer Alan Kazanımların Ünitelere Göre Dağılımları.....	17
1.1.3.2. Programda Yer Alan Semboller	18
1.1.3.2. Programda Yer Alan İlişkilendirmeler	19
1.2. Araştırmanın Problemi	19
1.3. Araştırmanın Amacı	22
1.4. Araştırmanın Gerekçesi	22
1.5. Araştırmanın Önemi	23
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	23
1.7. Araştırmanın Varsayımları	23

1.8.	Konu ile İlgili Araştırmalar	24
1.8.1.	Geleneksel Öğrenme Yaklaşımını Esas Alan Öğretim Programları ile İlgili Yapılan Çalışmalar	24
1.8.2.	Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımını Esas Alan Öğretim Programları ile İlgili Yapılan Çalışmalar	28
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	44
2.1.	Araştırmanın Yöntemi	44
2.2.	Araştırmanın Katılımcıları.....	45
2.3.	Veri Toplama Araçları.....	46
2.4.	Verilerin Toplanması.....	47
2.5.	Verilerin Analizi	47
2.6.	Araştırmacının Rolü	49
3.	BULGULAR	50
3.1.	Birinci Alt Probleme Ait Bulgular	50
3.2.	İkinci Alt Probleme Ait Bulgular	53
3.3.	Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular	59
3.4.	Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular.....	65
3.5.	Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular.....	70
3.6.	Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular	76
4.	TARTIŞMA.....	84
4.1.	Program ile İlgili Düzenlenen H.İ.E. Faaliyetlerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	84
4.2.	Programın Yapısı ile İlgili Bulguların Tartışılması	85
4.2.1.	Program Niteliği ile İlgili Bulguların Tartışılması	85
4.2.2.	Programın Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlüklerin Tartışılması	85
4.2.3.	Programla Birlikte Öğretmen ve Öğrenci Rollerinde Oluşan Durumlar ile İlgili Bulguların Tartışılması	90
5.	SONUÇLAR.....	91
5.1.	Program ile İlgili Düzenlenen H.İ.E. Faaliyetlerine İlişkin Sonuçlar	91
5.2.	Programın Kazanımlarına İlişkin Sonuçlar	92
5.3.	Programın Ünitelerine-Konu Alanına (İçerik) İlişkin Sonuçlar	93
5.4.	Programın Öğrenme-Öğretme (Etkinlikler) Boyutuna İlişkin Sonuçlar	93
5.5.	Programın Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Sonuçlar	94
6.	ÖNERİLER	96

6.1.	Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Öneriler.....	96
6.2.	Üniversitelere Yönelik Öneriler	98
6.3.	Okul Yöneticiler ve Öğretmenler Yönelik Öneriler	98
6.4.	Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	99
6.5.	Araştırmadan Yansımalar	100
7.	KAYNAKLAR.....	101
8.	EKLER	107
ÖZGEÇMİŞ		

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla öğretmenlerin, yeni öğretim programı ile ilgili düşünceleri, programın uygulanmasında karşılaştıkları sorunlar ve programın etkin ve verimli hale getirilmesi için çözüm önerileri belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını, Trabzon ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarında görev yapan ve 9. sınıf biyoloji dersini yürüten beş öğretmen oluşturmuştur. Özel durum çalışması yönteminin kullanıldığı araştırmada veriler, açık uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış mülakatlarla toplanmıştır. Elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; programın genel yapısının açık, anlaşılır, güncel ve birbiri içerisinde tutarlı olduğu belirlenmiştir. Ancak, öğretim programından, öğretmenlerden, öğrenciden, ders kitabından ve okulun fiziki yapısından kaynaklanan nedenlerden ötürü; yeni öğretim programının, kazanımlar, içerik (konu alanı), etkinlikler ve ölçme-değerlendirme boyutunun yeterince uygulanabilir olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yeni öğretim programının tanıtımı ile ilgili düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin ve öğretmen inançlarının, programın uygulanabilirliğini etkilediği görülmüştür. Tüm bu sonuçlar, yeni öğretim programı ile hedeflenen değişimlerin gerçekleşmediğini ortaya koymuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; MEB ve üniversitelerin işbirliğiyle, yeni öğretim programının öğretmenlere ayrıntılı bir şekilde tanıtılmasına yönelik uygulamalı hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 9. Sınıf, Ortaöğretim, Biyoloji Dersi Yeni Öğretim Programı, Öğretmen Görüşleri

SUMMARY

The Opinions of Teachers on The New 9th Grade Biology Curriculum (Trabzon Sample)

The principal purpose of this study is to determine teacher opinions on the 9th grade Biology course curriculum. For this aim; the ideas of teachers about the new curriculum, the problems that teachers encounter during implementation and their suggestions to render curriculum more effective and productive were collected. The participants of the research were chosen as 5 teachers conducting 9th grade Biology courses in secondary schools of the Ministry of National Education Turkey in Trabzon. The study is a case study and the data were gathered with open-ended questions of a structured interview. The obtained qualitative data were analyzed with descriptive analysis.

At the end of the study, it was determined that the general structure of the curriculum is clear understandable, up to date and consistent. However, it was detected that the new curriculum is not practical enough in terms of learning gains, content, activities and assessment because of the certain reasons arising from; the curriculum itself, teachers, students, the coursebook and school infrastructure. It was also revealed that in-service trainings about the introduction of the new curriculum and teacher beliefs affect practicability of the curriculum. Concerning all the results above, it can be said that the intended improvements with the new curriculum cannot be fully achieved. Along with the obtained results, it was recommended that Ministry of National Education and universities should cooperate to organize elaborate applied in-service trainings to introduce the new curriculum to teachers.

Keywords: 9th Grade, Secondary Education, Biology Course New Curriculum, Teacher Opinions

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1.	9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki Bilim-Teknoloji-Toplum-Çevre İlişkileri (BTTÇ) kazanımları	10
Tablo 2.	9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri (BAS) kazanımları	12
Tablo 3.	9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler (İTD) kazanımları.....	13
Tablo 4.	9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki üniteler ve konu alanları.....	14
Tablo 5.	Biyoloji dersi eski öğretim programı (1997) ile Yeni öğretim programının (2007) karşılaştırılması	14
Tablo 6.	Kazanımların ünitelere göre dağılımı.....	18
Tablo 7.	Programda yer alan semboller ve anlamları	18
Tablo 8.	Araştırmanın katılımcıları	45
Tablo 9.	Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin bulgular.....	50
Tablo 10.	Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin görüşleri.....	51
Tablo 11.	Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programının kazanımlarına ilişkin bulgular	54
Tablo 12.	Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programının içeriğine (konu alanı) ilişkin bulgular	60
Tablo 13.	Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programının etkinliklere ilişkin bulgular	70
Tablo 14.	Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin bulgular	77
Tablo 15.	Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutu ile öğretmen ve öğrencide oluşan durumlara ilişkin bulgular	81

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
BAS	: Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri
BTT	: Bilim-Teknoloji-Toplum evre Kazanımları
EARGED	: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
H.İ.E.	: Hizmet İçi Eğitim
İTD	: İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim Müdürlüğü
N-S	: Neden-Sonuç İlişkisi
SS	: Öğrenci Seçme Sınavı
PIRLS	: Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (Progress in International Reading Literacy Study)
PISA	: Uluslararası ğrenci Değerlendirme Programı (Program for International Student Assessment)
SBS	: Seviye Belirleme Sınavı
TIMSS	: Uluslararası Matematik ve Fen Bilimleri Eğilimleri Araştırması (Trend in International Mathematics and Science Study)
Vb	: Ve benzeri
Vd	: Ve diğerleri

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Bilim ve teknoloji alanındaki birikimlerin her geçen gün hızla arttığı günümüzde toplumlar, bu değişim ve gelişimlere adapte olmak ve üretken nesiller yetiştirmek zorundadırlar. Çünkü toplumların gelişmişlik seviyeleri bilim ve teknolojiadaki başarıları ve üretkenlikleri ile paralellik arz eder. Ülkeler yeni nesillerini, bu bilimsel ve teknolojik birikimlere uyumlu hale getirme ve katkı sağlayacak duruma ulaştırma çabası içindedirler. Yeni nesillere gerekli yeterliliklerin kazandırılması, ancak bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel ve değişen-gelişen insan ihtiyaçlarını karşılayabilen çağdaş eğitim anlayışları ile mümkündür. Bu nedenle ülkeler, eğitim sistemlerinde köklü değişiklikler gerçekleştirme yoluna gitmişlerdir. Değişen ve gelişen insan ihtiyaçları nedeniyle artan bilgi birikimini daha faydalı bir biçimde etkin kılmak amacıyla, öğretim programlarının değiştirilmesi, geliştirilmesi ve çağdaşlaştırılması gerekli görülmüştür.

Çağdaş eğitim, bireylerin bedensel (fiziki), devinışsel, duyuşsal (hissi) ve bilişsel (zihni) yapılarıyla dengeli bir bütün olarak en uygun ve ileri düzeyde yetiştirilmelerini amaçlar. Çağdaş eğitimde en önemli öğelerden biri, şüphesiz programdır (Büyükkaragöz,1997). Eğitim programı; Demirel (2004)'e göre “öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” olarak tanımlanmıştır. Hakan, vd. (1998)'ne göre bir eğitim kurumunun veya sosyal çevrenin, bireylerin yaşantılarını düzenlemek ve zenginleştirmek için yürüttüğü tüm etkinlikler "eğitim programı" kapsamına girmektedir. Tanımlardan anlaşılacağı üzere eğitim programı insanlığın var olduğu andan itibaren sürekli olarak güncellenen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan kısım öğretim programıdır. Öğretim programı, genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan bilgi ve becerinin eğitim programlarının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına yönelik programdır (Küçükahmet, 2000). Başka bir ifadeyle öğretim programı, okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2004). Öğretim programları; amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci

ve değerlendirme olmak üzere dört ögeden oluşmaktadır ve programlar; bu ögeler arasındaki ilişkiler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2004). Programın ögeleri arasındaki ilişkiler durağan olmadığı için ögelerin birinde meydana gelen değişme diğer ögelere de yansımaktadır. Bu değişimlerin meydana gelmesindeki en büyük etken insan ihtiyaçlarının günden güne değişmesidir. Gerek küreselleşme, gerek toplumların ekonomik açıdan rekabete girmesi; gerekse de bilgi birikiminin hızlı bir biçimde gerçekleşmesi eğitim programı ögelerinin değişmesine, programların geliştirilmesine neden olmaktadır.

Program geliştirme en genel tanımıyla; eğitim programlarının tasarlanıp uygulanarak değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenme sürecidir (Erden,1993). Varış (1988) ise program geliştirmeyi; “gerek okul içinde, gerek okul dışında; Milli Eğitim’in ve okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin, uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordineli çabaların tümüdür” şeklinde tanımlamaktadır. Bilim ve teknolojiadaki değişimler, bireylerin eğitimden beklentilerini yükseltmektedir. Bu nedenle eğitim programları sürekli olarak yeniden yapılandırılmaktadır (Demirel, 2004).

1.1.1.Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmalarının Tarihsel Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin 1923’de kurulmasından sonra 1924 yılında çıkan Tevhid-i Tedrisat (öğretimin birleştirilmesi) Kanunu ile öğretim kurumları MEB bünyesi altında toplanmış ve okul programları üzerinde kapsamlı değişiklikler yapılmaya başlanmıştır (Varış,1994). 1923 ile 1946 yılları arasında ülkemizde program geliştirme çalışmaları dersler ve konular listesini esas alınarak gerçekleştirilmiş bu geliştirme çalışmalarının yürütülmesi esnasında birçok yabancı uzmandan görüş alınmıştır. Bu yıllar arasında Türkiye ye davet edilen uzmanlar arasında John Dewey, Omer Buyse ve Kuhne yer almıştır. Bu uzmanlar çeşitli alanlarda hazırladıkları raporları MEB’e sunmuşlar, öğretim programları içeriğinde bu raporlar doğrultusunda değişiklik gerçekleştirilmiştir.

1950’li yıllara kadar dersler ve konular listesinde yoğunlaşan program geliştirme çalışmaları, 1952 yılında ülkemize gelerek köy okullarında incelemeler yapan K.V.Wofford’un hazırlayarak sunduğu raporla daha sistematik biçimde ele alınmaya başlamıştır (Demirel, 2004).

1960’lı yıllar öncesinde ve sonrasında toplumun ihtiyaçları, öğretmenlerin düşünceleri, gerekli ders ve kaynak kitapların hazırlanması, öğretmenlerin yeni

programlarla ilgili herhangi bir eğitime tabi tutulmaması, programların yalnızca uygulama aşamasında kalması, değerlendirilmemesi v.b. etkenlerden ötürü yeni programların geliştirilmesinde göz ardı edilen birçok unsur bulunmaktaydı. 1967 yılında kurulan Fen ve Öğretimini Geliştirme Bilimsel Komisyonu adını taşıyan üniversite öğretim üyelerinin katıldığı bir komisyon oluşturulmuş ve bu komisyon fen ve matematik programlarının kabulü, denenmesi, revizyonu ve yayılmasında en yüksek karar organı olarak faaliyette bulunmuştur. 1968 yılına kadar düzenlenen taslak program bu yıldan itibaren uygulanmaya başlamıştır.

1980'li yıllarda program geliştirmede yeni bir arayışın başlamasıyla, 1982 yılında program geliştirmede bir model oluşturularak 2142 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmış, 1983 yılında uygulamaya konulmuştur. Bu modele göre amaç, davranış, işleyiş, değerlendirme boyutları içinde programların derslere göre hazırlanması esasını gerektirmekteydi (Demirel, 2004).

1990'lı yıllarda program geliştirme ve ölçme değerlendirme çalışmalarına ayrı bir önem verilmiş ve dokuz program geliştirme ihtisas komisyonu oluşturulmuş, bu komisyonlardan biri Fen Bilgisi alanında kurulmuştur. Yeni programlar için 1983 yılında kabul edilen program modeline göre hazırlanması önerilmişse de; kimi bilim adamları tarafından yapılan itirazlar üzerine komisyonların çalışmaları serbest bırakılmıştır. Böylece tek modellenli program anlayışından çok modellenli program anlayışına geçişte program geliştirmede ortak noktalarda birleşilemediği ve bunun sonucu olarak da Türk milli eğitim sistemi için uygulanabilir nitelikte bir program modeli arayışının devam ettiği görülmektedir (Demirel 2004).

Bu güne değin, ülkemiz eğitim sistemindeki sorunları çözümlmek ve sistemi yerleşik bir biçimde dönüştürmek için çeşitli tarihlerde değişik yasalar ve yönetmelikler çıkarılmış ancak bunların gerekleri de yerine getirilmemiştir (Küçükahmet, 2000).

Geliştirilen her programın uygulanması aşamasında birçok sorunla karşılaşmış ve gelişen dünya karşısında bir zaman sonra programlar günün ihtiyaçlarına cevap veremez hale geldiğinde programların yenilenmesi yoluna gidilmiştir.

1.1.2. Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı

Bilim ve teknolojiadaki gelişmelere paralel olarak biyoloji ve ona bağlı bilim dallarındaki gelişmeler, insanlık tarihini pek çok açıdan etkileyecek ve değiştirebilecek

niteliğe ulaşmıştır. Biyoloji bilimi ve onun teknolojideki uygulamaları; insanların gündelik yaşamlarını, toplum ve çevreyi önemli ölçüde etkilemektedir. Bireyler, biyoloji biliminin, yaşamla ilgili sırların anlaşılmasına sağladığı katkıları her geçen gün daha iyi fark etmektedir. Ülkeler, bilim ve teknolojideki değişim ve gelişmeleri bireylerin; doğru algılamalarını sağlamak, çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve anlayışları kazanmalarına imkan tanımak ve bilimsel bir bakış açısıyla çevrelerini daha iyi tanıyabilmelerini temin etmek amacıyla öğretim programlarını düzenli olarak değiştirme ve geliştirme çabası içinde olmuşlardır (MEB, 2007). Buna bağlı olarak ülkemizde de öğretim programları yenilenmiş, öğretme, öğrenme ve değerlendirmedeki çağdaş yaklaşımlar dikkate alınarak Biyoloji Dersi Öğretim Programında köklü değişiklikler yapılmıştır. MEB (2009), ülkemizde yeni öğretim programlarının yenilenmesi gerekçelerini şöyle sıralamaktadır.

- Dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler,
- Eğitim bilimlerindeki yeni yaklaşımlar, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme anlayışındaki gelişmeler,
- Eğitimde kalite ve eşitliği artırma inancı,
- Ekonomi ve demokrasiye duyarlı bir eğitim ihtiyacı,
- Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesi inancı,
- Temel eğitimin sekiz yıla çıkarılmasıyla, ilköğretimde uygulanan programların bir bütün olarak sekiz yıla uyumlu hale getirilmesi, paralelliğinin sağlanması ihtiyacı,
- Temel eğitim programlarının geliştirilmesinde esas alınan yapılandırmacı yaklaşımın, ortaöğretim programlarına da yansıtılması, aynı anlayışla ele alınıp geliştirilmesi ihtiyacı,
- Ortaöğretimde öğrenim süresinin 3 yıldan 4 yıla çıkarılmasıyla mevcut öğretim programlarının 4 yıla göre yeniden hazırlanması ve 4 yıllık eğitime uyumlu hale getirilmesi ihtiyacı,
- Yatay eksenle dersler arası ve dikey eksenle her bir dersin kendi içinde kavramsal bütünlük sağlaması zorunluluğu,
- Genel ve mesleki-teknik ortaöğretim de, alan/dal uygulamalarının yaygınlaştırılması alan/dallarda uygulanan eğitim programlarının içeriğinin üniversitelerde uygulanan programlarla ve meslek hayatının gerektirdiği yetkinliklerle uyumlu hale getirilmesi ihtiyacı,

- Ortaöğretim projesi kapsamında ortaöğretim programlarının yeniden yapılandırılarak, AB ile uyumlu hale getirilmesi ihtiyacı,
- PISA, TIMSS, PIRLS gibi uluslar arası öğrenci başarılarının değerlendirilmesine yönelik yapılan sınav sonuçlarının istenilen nitelikte olmaması.

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca yürütülen öğretim programları reformu çerçevesinde Biyoloji Dersleri Program Geliştirme Komisyonu kurulmuştur. Komisyonun çalışmaları sonucu "Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı", MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nca 11.10.2007 tarih ve 170 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı'nın geliştirilmesi esnasında;

- 27.12.1996 tarih ve 169 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararıyla kabul edilip yayınlanan 9-11. Sınıflar Biyoloji Dersi Öğretim Programı ile öncesinde hazırlanan programlar gözden geçirilerek içerik, süreç ve değerlendirme açısından farklılık ve benzerlikler tespit edilmiştir. Uluslararası fen sınavlarında başarılı olan gelişmiş ülkelerin biyoloji öğretim programları eleştirel bir bakış açısıyla incelenerek içerik, süreç ve beceriler açısından ortak olan hususlar ülkemiz gerçekleri de göz önünde tutularak programa yansıtılmıştır.
- İçeriği gereği biyoloji dersleri için bir ön gereklilik olan 4–8. Sınıflar Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ve daha önce hazırlanan 2000 Fen Bilgisi Öğretim Programı incelenmiş, bu programlarda yer alan yeni birçok yaklaşımdan önemli ölçüde faydalanılmıştır.
- 1997 Biyoloji Dersi Öğretim Programı'na yönelik illerden gelen raporlar, sivil toplum örgütlerinin ulaşılabilen raporları titizlikle irdelenmiştir. Bu raporlarda ön plana çıkan görüşlerin programa yansıtılmasına özen gösterilmiştir.
- Uluslararası ve özellikle ulusal alanda biyolojiye yönelik (program, öğrenme ve öğretim teknikleri vb.) yüksek lisans, doktora tezlerinde ve akademik yayınlarda belirtilen hususlar (özellikle biyolojide sık rastlanan kavram yanılgıları ve öğrenciler tarafından zor olarak algılanan konular) tespit edilerek bunların giderilmesine yönelik önlemlerin programa yansıtılmasına dikkat edilmiştir (MEB, 2007).

9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde programın temelleri, ikinci bölümde ise üniteler yer almaktadır. Programın temelleri bölümünde; programın vizyonu, programın genel amaçları, programda

vurgulanan temel anlayışlar, programın temel yapısı, biyoloji derslerinde güvenlik ve ders kitabı yazarlarına öneriler bulunmaktadır. Üniteler bölümünde ise; öğrenme alanları, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme için örnek etkinlikler ve açıklamalar yer almaktadır.

1.1.2.1. Programın Temelleri

1.1.2.1.1. Biyoloji Dersi Öğretim Programın Vizyonu

Biyolojiyi Dersi Öğretim Programının vizyonunda biyoloji okuryazarlığı öne çıkmaktadır. Biyoloji dersini herkesin sevebileceği, zevkle öğrenebileceği ve herkesin başarılı olabileceği vurgulanmıştır.

Biyoloji okuryazarı bir birey;

- Genelde bilimin, özelde biyolojinin doğasını anlar ve özümser.
- Kendisini tanıyabilmesi ve çevresindeki olayları anlayabilmesi için biyoloji öğrenmenin gerekliliğini idrak eder.
- Biyolojiye ait anahtar kavramlar etrafında yapılanmış anlamlı bir bilişsel yapıya sahiptir.
- Geçmiş, bugün ve gelecekle ilgili olarak bilim-teknoloji-toplum-çevre arasındaki etkileşimi analiz eder.
- Karşılaşacağı problemleri bilimsel yöntemi kullanarak çözme eğilimindedir.
- Ruhen ve bedenlen sağlıklı, yeteneklerinin farkında sosyal bir birey olarak çeşitli iletişim becerilerine, tutum, değer ve anlayışlara sahiptir.
- Biyolojiye ilişkin çalışma alanlarında gerekli teknolojik ve psiko-motor becerileri elde etmiştir (MEB, 2007).

1.1.2.1.2. Biyoloji Dersi Öğretim Programın Genel Amaçları

MEB (2007) Biyoloji Dersi Öğretim Programının genel amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

Bu program ile öğrenciler;

- Bilimin doğasını anlar.

- Özelde biyolojinin, genelde fen bilimlerinin uğraşı alanlarını öğrenerek bilimin kültüre nasıl katkıda bulunduğuna ilişkin bilgileri geliştirir.
- Biyolojiye ilişkin çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumlara sahip olmak ve tüm bunları doğal dünyayı daha iyi anlamak için kullanır.
- Sorumluluk taşıyan bilinçli bir birey olarak bilimsel değerlerin birey, toplum ve çevre açısından önemini fark eder ve bu değerleri özümser.
- Günlük hayatla ilgili sorunların çözümünde biyoloji bilgisini kullanır.
- Karşılaşılan problemlerin çözümünde bilimsel metodu kullanır.
- Biyoloji ile ilgili meslekler için gerekli bilişsel ve duyuşsal temelleri oluşturur.
- Sahip olduğumuz biyolojik zenginliklerin tanınmasına ve korunmasına yönelik gerekli bilinci kazanmış bir birey olarak farklı etkinliklere katılır.

1.1.2.1.3. Biyoloji Dersi Öğretim Programda Vurgulanan Temel Anlayışlar

Biyoloji Okuryazarlığı: Programın vizyonu ile birlikte ünite kazanımlarında, öğretme-öğrenme ve ölçme-değerlendirme etkinlik örneklerinde biyoloji okuryazarlığı gözetilmiştir. Böylelikle öğrencilerin; araştırmacı-sorgulayıcı, eleştirel düşünen, problem çözen ve karar verme becerisine sahip olan, yaşam boyu öğrenebilen, kendisini tanıyabilen ve çevresindeki olayları anlamada gerekli olan biyoloji ile ilgili beceri, tutum, değer ve anlayışlara sahip olan bireyler olarak yetişmesi sağlanabilecektir (Çepni ve Çil, 2009).

Yapılandırmacı (Oluşturmacı) Öğrenme Yaklaşımı: Biyoloji dersi öğretim programında yapılandırmacı (constructivist) öğrenme kuramı esas alınmıştır. Yapılandırmacılık, bilginin öğrenen tarafından oluşturulduğu fikri üzerine odaklanmıştır (Ayas, Çepni, vd., 2005). Öğrenen, yeni kazandığı bilgileri önceden sahip olduğu bilgilerle karşılaştırır, yorumlar ve anlamlı hale getirerek zihnine yerleştirir. Yani öğrenme adaptasyon sonucu ortaya çıkar. Bu nedenle programda öğrenci merkezlik ve öğretmen rehberliği ön plana çıkmaktadır. Programda, yapılandırmacı yaklaşımla birlikte probleme dayalı öğrenme, proje tabanlı öğrenme ve bilimsel süreç becerilerinin geliştirilmesi gibi kuram ve yaklaşımlara da yer verilmiştir. Ayrıca program öğretmen ve öğrenci merkezli strateji, yöntem ve tekniklerin kullanımına da imkan sağlamaktadır.

Sarmallık: Programda yer alan sarmallık ilkesine göre temel kavram ve konuların, bir sınıfın belirli bir döneminde ve bir defada işlenilmesi yerine, bütün sınıflarda genişletilerek işlenilmesi söz konusudur. Konular, her sınıf seviyesinde biraz daha genişletilerek anahtar

kavramların çevresindeki örüntü, her defasında biraz daha arttırılmıştır (MEB, 2007). Programda, 9-12. sınıflardaki “Hücre, Organizma ve Metabolizma”, “Biyolojik Çeşitlilik, Genetik ve Evrim” ve “Çevre ve İnsan” ile ilgili ünitelerdeki temel kavramlar sarmallık ilkesine uygun olarak sıralanmıştır.

Öğrencilerin Zihinsel ve Fiziksel Gelişim Seviyelerini ve Bireysel Farklılıklarını Gözetme: Programda, kazanımların yazılmasında ve sarmal yapının oluşturulmasında öğrencilerin göstereceği olası zihinsel ve fiziksel gelişim düzeyleri gözetilmiş, bireysel farklılıklar dikkate alınmıştır. Öğrenciler arasında birçok açıdan farklılıklar bulunabilir. En geniş anlamı ile bireysel farklılıklar olarak ifade edilebilecek bu değişkenlerin bir boyutu; bireyin zihinsel operasyonlarını ve alışılmış bilgi işlem becerilerini (öğrenme stilleri, bilişsel stiller, öğrenme stratejileri, motivasyon stilleri vb.) betimler, diğer boyutu cinsiyet, sosyo-ekonomik durum vb. olarak ifade edilebilir. Biyoloji dersi öğretim programı farklı bireysel özelliklere sahip öğrencilerin bulunabileceği gerçeğinden hareketle, öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini çeşitlendirmelerini, mümkün olduğu kadar çeşitli ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmalarını önermektedir (MEB, 2007).

İlgili Diğer Derslerin Öğretim Programları ile Paralellik ve Bütünlük: Programda ortaöğretim fizik, kimya, coğrafya ve matematik dersleriyle eş zamanlı değişimin dikkate alındığı ve diğer derslerin öğretim programlarındaki kazanımlarla paralellik ve bütünlüğün sağlanmaya çalışıldığı belirtilmiştir (MEB, 2007).

Performansa Dayalı Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımı: Programda yapılandırmacı yaklaşıma paralel olarak ölçme-değerlendirmede, öğretmen merkezli bir yapıdan öğrenci merkezli bir yapıya geçiş söz konusudur. Bu değerlendirmede öğrencilerin bireysel farklılıkları öne çıkar. Performansa dayalı değerlendirme ile; öğrencilerin, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, araştırma yapma, grupta çalışma, sonuç çıkarma, değerlendirme, etkili iletişim kurma ve analiz yapma gibi bilgi, beceri ve tutumlara ilişkin bilgiler elde edilebilir; hem ürün hem de sürece odaklanılabilir, bireysel ve grup değerlendirilmesi yapılabilir ve birçok veri toplama aracı kullanılabilir. Kısacası öğrenmenin; bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor boyutlarındaki gelişimlerin tümü bir bütün olarak gözlenebilir (Çepni ve Çil, 2009). Programda, biyoloji ile ilgili temel bilgi, beceri ve tutumların öğrenciler tarafından kazanılıp kazanılmadığına ilişkin bilgi sağlayan geleneksel ölçme-değerlendirmenin yanı sıra, öğrencilerin daha üst düzey bilişsel beceri, tutum ve bilgilere ilişkin kazanımların doğrudan gözlenmesine olanak sağlayan alternatif ölçme-değerlendirmenin kullanılması gereği vurgulanmıştır.

1.1.2.1.4. Biyoloji Dersi Öğretim Programda Öğretme-Öğrenme Süreci

Biyoloji dersi öğretim programında, öğretme-öğrenme sürecinde yapılandırmacı öğrenme kuramının kullanılması esas alınmıştır. Öğrenme ortamlarının da yapılandırmacı yaklaşıma uygun hale getirilmesi ve öğrenci merkezli strateji, yöntem ve tekniklerin derslerde kullanılması istenmiştir. Programla birlikte öğretmenlerin öğretme-öğrenme sürecine rehberlik etmeleri, öğrencilerle karşılıklı etkileşime girmeleri ve öğrenme ortamını düzenlemeleri beklenmektedir. Öğrencilerin ise; aktif rol almaları, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmaları ve edindikleri bilgileri zihinlerinde anlamlı hale getirmeleri beklenmektedir. Ayrıca program, öğretmen ve öğrenci merkezli strateji, yöntem ve tekniklerin birlikte kullanımına da imkan sağlamaktadır.

1.1.2.1.5. Biyoloji Dersi Öğretim Programda Ölçme-Değerlendirme

Biyoloji dersi öğretim programında performansa dayalı ölçme-değerlendirme yaklaşımı esas alınmıştır. Performansa dayalı değerlendirmede, üst düzey düşünme (analiz, sentez ve değerlendirme), problem çözme becerisi geliştirme, gerçek dünyadaki sorunlarla ilgilenme ve davranışları hem ürün hem de süreç olarak kontrol etme oldukça önemlidir. Bu değerlendirme, farklı yaklaşım ve tekniklerin uygulanması ve değerlendirilmesi, problem çözme ve bilimsel süreç becerilerinin kullanılması ve geliştirilmesine vurgu yapar (Ayas, Çepni, vd., 2005). Programda performansa dayalı değerlendirme iki bölümden oluşmaktadır. Bunlar performans görevleri ve değerlendirme araçlarıdır.

1. Performans Görevleri: Belirli ölçütlere göre değerlendirilen öğrenme etkinlikleridir. Performans görevleri öğrencilerin belirli bilgi ve becerileri gösterme ve uygulama yeteneklerini değerlendirmekte kullanılmaktadır. Performans görevleri, bir görevi ya da kullanılan işlemleri açıklama, hipotez oluşturma, deney yapma, plan yapma, yeni problemler oluşturma, genellemeler yapma, bir durumu tanımlama, çözüm yolları önerme vb. kapsayabilir. Performans görevleri öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini (neden – sonuç analizi, tümevarımsal ve tümdengelimsel akıl yürütme, deney oluşturma, problem çözme vb.) kullanmalarına imkân verecek şekilde tasarlanmalı ve gerçek yaşamla uyumlu olmalıdır. Performans görevleri sürecin ya da ürünün değerlendirilmesini sağlarlar. Bireysel ya da grup çalışması şeklinde düzenlenebilirler. Kısa süreli ya da uzun süreli olabilirler (MEB, 2007).

2. Değerlendirme Araçları: Performans görevlerinin değerlendirilmesi için kullanılan anekdotsal kayıtlar, kontrol listeleri ve derecelendirme ölçekleridir.

Ayrıca programda, performansa dayalı ölçme-değerlendirme ile geleneksel ölçme-değerlendirmenin birlikte ve koordineli bir şekilde kullanılması istenmiştir. Programda yer alan geleneksel ölçme araçları; çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış testleri, eşleştirme testleri, boşluk doldurma testleri, kısa cevaplı testler ve uzun cevaplı testlerdir. Alternatif ölçme araçları ise; performans görevleri, anekdot kayıtları, projeler, kavram haritaları, anlam çözümleme tabloları, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, bulmacalı sorular, kelime ilişkilendirme, derecelendirme ölçekleri, gözlem ve mülakatlardır.

1.1.2.2. Biyoloji Dersi Öğretim Programında Kazanımlar

Biyoloji dersi öğretim programındaki kazanımlar; biyolojideki kavram, ilke ve teorilere yönelik kazanımlar ve beceri-anlayış-tutum ve değerlere yönelik kazanımlardan oluşmaktadır. Beceri, tutum, anlayış ve değerlere ilişkin kazanımlar “Bilim-Teknoloji-Toplum-Çevre İlişkileri (BTTÇ)”, “Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri (BAS)” ve “İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler (İTD)” olarak üç başlık altında toplanmıştır.

Bilim-Teknoloji-Toplum-Çevre İlişkileri (BTTÇ) kazanımlarında; bilimin ve biyolojinin insan hayatındaki rolü, bilim ve teknolojinin doğası, bilim ve teknoloji arasındaki ilişkiler, bilim tarihi ve kültürü, bilim, teknoloji, toplum ve çevre arasındaki karşılıklı etkileşimler vurgulanmıştır (MEB, 2007). 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki Bilim-Teknoloji-Toplum-Çevre İlişkileri (BTTÇ) kazanımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki Bilim-Teknoloji-Toplum-Çevre İlişkileri (BTTÇ) kazanımları (MEB, 2007)

BTTÇ 1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında bilimin rolünü anlar. BTTÇ 2. Bilimin sınanabilir, sorgulanabilir, yanlışlanabilir ve kanıtlara dayandırılabilir bir yapısı olduğunu anlar. BTTÇ 3. Bilimsel bilginin ivmeli bir şekilde arttığını fark eder. BTTÇ 4. Bilimsel bilginin değişiminde kanıtların, teorilerin ve/veya paradigmaların rolünü açıklar. BTTÇ 5. Bilimsel bilginin değişiminin genellikle sürekli olduğunu fakat bazen de paradigma kayması şeklinde olabileceğini fark eder.
--

Tablo 1'in devamı

BTTÇ 6. Yeni bir bulgu ortaya çıktığında mevcut bilimsel bilginin test edilerek sınındığını, düzeltildiğini veya yenilendiğini fark eder. BTTÇ 7. Biyolojinin yaşamın anlaşılmasına sağladığı katkıların farkına varır. BTTÇ 8. Sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamın biyolojinin gelişimini etkilediği gerçeğini anlar. BTTÇ 9. Biyolojinin birey, toplum ve çevre üzerindeki uygulamalarını değerlendirir. BTTÇ 10. Biyolojinin sınırlılıkları olabileceğinin farkına varır. BTTÇ 11. Biyolojinin alt bilim dalları ile günlük yaşamdaki uygulama alanları arasında ilişki kurar. BTTÇ 12. Biyolojinin diğer bilim dalları ile olan ilişkisini kavrar. BTTÇ 13. Bilim-teknoloji-toplum-çevre arasındaki ilişkileri anlar. BTTÇ 14. Bilim ve teknolojideki araştırma projelerine kaynak sağlanmasının öneminden ve koşullarından haberdar olur. BTTÇ 15. Bilimsel bilginin oluşturulmasında ve sunumunda modellerden yararlanmanın yeri ve önemini bilir. BTTÇ 16. Teknolojik kavram, ilke ve süreçleri bilir. BTTÇ 17. Teknolojik gelişim sürecinin sınırlılıklarını, kaynaklarını ve teknolojik uygulamaların olası etkilerini fark eder. BTTÇ 18. Biyolojiyle ilgili meslekler ile öğrendikleri biyoloji konuları arasında bağlantı kurar. BTTÇ 19. Farklı tarihsel ve kültürel geçmişleri olan insan topluluklarının bilimsel düşüncelerin ve biyoloji biliminin gelişimine yaptıkları katkıları örneklerle açıklar. BTTÇ 20. Farklı tutum ve değerlerin biyolojik kavramlar üzerine etkisini karşılaştırır. BTTÇ 21. Kendi alanlarında dünya çapında üne sahip bilim insanlarına ve bilime katkılarına örnekler verir. BTTÇ 22. Bilimdeki gelişmelerin; teknolojinin gelişmesine, teknolojide yeni icatlara ve uygulamalara yol açtığına örnekler verir. BTTÇ 23. Atıkların yönetiminin önemli bir toplumsal sorun olduğunu algılayarak çevreye verebileceği zararları önlemek için uygun bir şekilde geri dönüştürülmesi veya imha edilmesi gerektiğinin farkına varır. BTTÇ 24. Teknolojik ürün ve sistemleri kullanarak doğal kaynaklar, canlılar ve habitatların nasıl korunabileceğini, çeşitli ürün ve sistemlerin kullanımından kaynaklanan zararlı atıkların nasıl azaltılabileceğini açıklar. BTTÇ 25. Yerel, ulusal ve/veya küresel çevre sorunlarının nedenlerini ve etkilerini idrak eder. BTTÇ 26. Yerel, ulusal ve/veya küresel çevre sorunlarının olası çözüm yollarını tartışır. BTTÇ 27. Çevre, yaban hayatı ve doğal kaynakları koruma yöntemlerini kavrar ve tartışır. BTTÇ 28. Çevre, yaban hayatı ve doğal kaynakları korumada hem bireylerin hem de toplumun sorumluluklarını bilir. BTTÇ 29. İnsanların ve toplumun çevreyi nasıl etkilediğine örnekler verir. BTTÇ 30. Bilimin ve teknolojinin gelişmesinde önemli bir sürükleyici gücün bireysel, toplumsal ve çevresel ihtiyaçlar olduğunu fark eder. BTTÇ 31. Bireyin teknoloji geliştirirken veya kullanırken sonuçları hakkında kendine, topluma ve çevreye karşı sorumluluk hissetmesi gerektiğini anlar. BTTÇ 32. Ulusal ve uluslararası kalite tescil kuruluşlarının görevlerini bilir ve bunların ürünler üzerinde kullanılan sembollerini tanır. BTTÇ 33. Günlük yaşamında kullandığı her türlü tüketim mallarına ilişkin olarak fayda, kalite ve maliyet anlayışı geliştirir.
--

Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri (BAS) kazanımları; öğrencilerin bilimsel araştırma-sorgulama, problemlerin çözümünde deney ve gözleme dayalı bilimsel yöntemi kullanma, bilimsel düşünce ve sonuçları iletme, bilinçli kararlar verme becerilerini geliştirici becerileri kapsamaktadır (MEB, 2007). Bilimsel süreç becerileri; 1. Temel Süreçler: Gözlem yapma, ölçme, sınıflama, verileri kaydetme ve sayı uzay ilişkilerini kullanma. 2. Nedensel Süreçler: Önceden kestirme, değişkenleri belirleme, verileri yorumlama ve sonuç çıkarma. 3. Deneysel Süreçler: Hipotez kurma, verileri kullanma ve model oluşturma, deney yapma, kontrol ve karar verme becerilerinden oluşur (Ayas, Çepni vd., 2005). 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri (BAS) kazanımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri (BAS) kazanımları (MEB, 2007)

BAS 1. Varlıkları duyu organlarını ve/veya uygun araç ve gereçleri kullanarak gözlemler.
BAS 2. Çeşitli sınıflandırma ölçütlerini kullanır, açıklar ve/veya oluşturur.
BAS 3. Biyolojik olaylarla ilgili çeşitli öngörülerde bulunur.
BAS 4. Güvenilir ve kesin verilere dayalı tahminlerde bulunur.
BAS 5. Kavramları yapılandırmak ve fikirleri geliştirmek için benzeşimler (analojiler) üretir.
BAS 6. Bir araştırmayı yapmak için uygun olan metodu seçer.
BAS 7. Bilgi toplamak amacıyla çeşitli kaynaklara başvurur.
BAS 8. Yanlılık gösteren bilgi ve görüşleri ayırt eder.
BAS 9. Araştırmayı veya etkinliği yapmak için gerekli, uygun alet ve materyalleri seçer.
BAS 10. Kullanma kılavuzu veya sözlü beyanlardan bir alet veya materyalin nasıl kullanılacağını öğrenir ve uygular.
BAS 11. Araştırma tekniklerini uygulamak amacıyla çeşitli araç gereçleri kullanır.
BAS 12. Bir problemi kesin ve açık olarak belirtir.
BAS 13. Verilen probleme bir veya daha fazla çözüm önerisi getirir.
BAS 14. Verilen bir olayda değişkenleri belirler.
BAS 15. Öne sürdüğü hipotezi test etmek amacıyla bir etkinlik tasarlar ve yapar.
BAS 16. Uygun araç gereçleri kullanarak doğru ölçümler yapar.
BAS 17. Bir hipotezi desteklemek ya da reddetmek amacıyla bulduğu sonuçları ifade eder.
BAS 18. Deneysel sonuçların doğruluğunu sınırlayan hataların kaynaklarını belirler.
BAS 19. Tablo, grafik gibi uygun teknikleri kullanarak verileri sınıflandırır ve düzenler.
BAS 20. Verilerde ortaya çıkan eğilimleri yorumlar.
BAS 21. Çeşitli araştırmacıların deneysel verilerini sonuçlarını doğrulamak amacıyla kullanır.
BAS 22. Sonuçlar ilk öne sürülen hipotezi doğrulamıyorsa ikinci bir hipotez kurar.
BAS 23. Hipotez doğrulandığında uygun sonuçlar çıkarır.
BAS 24. Doğrulanabilir verilerin gerekliliğini savunur.
BAS 25. Bilimsel kavramların anlaşılmasını kolaylaştıracak modelleri ve bilgisayar simülasyonlarını etkili olarak kullanır.
BAS 26. Bilimsel kavram, süreç ve araştırma sonuçlarını çizim, grafik, tablo, histogram vb. yazma ve/veya sözel iletişim yoluyla özetler.
BAS 27. Araştırma sonucu keşfedilen ilişkileri günlük yaşamda meydana gelen olayları açıklamak için kullanır.

İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler (İTD) kazanımları; üst bilişsel farkındalık, empati, azim, açık fikirlilik, dürüstlük, gerçeği bulma arzusu, girişimcilik, kişisel ve toplumsal sorumluluk bilinci, en iyiye ulaşma, eleştirel bakış ve alçak gönüllülük, öğrenmeyi öğrenme gibi davranışlara yöneliktir (MEB, 2007). 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler (İTD) kazanımları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler (İTD) kazanımları (MEB, 2007)

İTD 1. Öğrenme sürecine aktif olarak katılmaya istekli olur. İTD 2. Öğrenmeyi öğrenme ile ilgili ilkeleri uygulamayı alışkanlık hâline getirir. İTD 3. Kendisi için uygun çalışma teknikleri geliştirme çabası gösterir. İTD 4. Biyolojik olaylara olan merakını çeşitli uygulamalar yaparak ortaya koyar. İTD 5. Gözlem ve deneylerde özgünlüğü kendine ilke edinir. İTD 6. Problem çözmede yaratıcılığını ortaya koyar. İTD 7. Zor bir problemle karşılaştığında çözümü için kararlılık gösterir. İTD 8. Çoğu problemin birden fazla çözümü olduğunu ve bir çözümün tercih edilmesine ilişkin kararın o şartları belirleyen farklı durumlardan etkilendiğinin farkına varır. İTD 9. Bilimsel çalışmalara katılım ve çalışma esnasında girişimci özelliğini gösterir. İTD 10. Bilimsel bir araştırma yapmaya olan ilgisini geliştirir. İTD 11. İletişimde dili etkili kullanmayı ve başka öğelerle desteklemeyi içselleştirir. İTD 12. Kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamaya çalışır. İTD 13. Bilimsel etkinliklerle ilgili olarak kendine olan güvenini ve memnuniyetini ifade eder. İTD 14. Bitki ve hayvanları sever ve onlara insancıl biçimde davranır. İTD 15. Etkinliklerde kendisi ve çevresindekilerin güvenliğinin sağlanmasının önemini anlar ve uygulamaya özen gösterir. İTD 16. Grup veya diğer çalışmalarda bireysel sorumluluğunu yerine getirir. İTD 17. Grup ve sınıf tartışmalarında diğerlerinin eleştirilerini ve önerilerini dinler, tüm bunları objektif biçimde değerlendirir. İTD 18. Soru sorma becerilerini geliştirmede istekli davranarak bu bağlamda neler yapabileceğini sorgular. İTD 19. Proje, tartışma vb. etkinliklerde öne sürülen görüşlerle ilgili “kabullenmiş” tavırdan daha çok “şüpheciliği” tercih eder. İTD 20. Gerektiğinde düşüncelerini; ortaya konulan veriler ve kanıtlar ışığında tekrar değerlendirme, geliştirme ve değiştirme hususunda isteklidir.
--

1.1.2.3. Biyoloji Dersi Öğretim Programında Üniteler ve Konu Alanları

9. Sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki üniteler ve konu alanları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programındaki üniteler ve konu alanları (MEB, 2007)

Üniteler	Konu Alanı
Hücre, Organizma ve Metabolizma	1. Hücre 2. Hücrelerin Karşılaştırılması ve Hücrel Organizasyon
Canlıların Sınıflandırılması ve Biyolojik Çeşitlilik	1. Canlıların Sınıflandırılması 2. Canlılar Alemi 3. Biyolojik Çeşitlilik ve Türlerin Korunması
Bilinçli Birey-Yaşanabilir Çevre	1. Çevre Sorunları 2. Atatürk'ün Doğa ve Çevre Anlayışı

1.1.2.4. Biyoloji Dersi Eski Öğretim Programı ile Yeni Öğretim Programının Karşılaştırılması

MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun 23.12.1997 tarih ve 169 sayılı kararı ile kabul edilen Lise Biyoloji (1-2-3) Dersi Öğretim Programının Lise-1 (9. sınıf) bölümü, 2005-2006 öğretim yılına kadar aynen uygulanmış, MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun 07.06.2005 tarih ve 184 sayılı kararı gereğince, liselerin dört yıla çıkması münasebetiyle program, dört yıllık öğretime uygun hale getirilmiş ve bu haliyle de 2008-2009 öğretim yılına kadar uygulanmıştır. 2008-2009 öğretim yılından itibaren, MEB Talim ve Terbiye Kurulu'nun 11.10.2007 tarih ve 170 sayılı kararı ile kabul edilen Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı uygulanmaktadır. Biyoloji dersi eski öğretim programı (1997) ile yeni öğretim programının (2007) karşılaştırılması Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Biyoloji dersi eski öğretim programı (1997) ile yeni öğretim programının (2007) karşılaştırılması

Programın Temel Özellikleri	1997 Biyoloji Dersi Öğretim Programı (Lise-1)	2007 Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı
Üniteler (Bölümler)	1. Bir Bilim Olarak Biyoloji (2005-2006 öğretim yılına kadar) 2. 2000'li Yılların Bilimi Biyoloji 3. Canlıların Temel Bileşenleri 4. Canlılığın Temel	1. Hücre, Organizma ve Metabolizma 2. Canlıların Sınıflandırılması ve Biyolojik Çeşitlilik 3. Bilinçli Birey-Yaşanabilir Çevre

Tablo 5'in devamı

	Birimi-Hücre 5. Canlılığın Çeşitliliği ve Sınıflandırılması 6. Ekoloji “Dünya Ortamı ve Canlılar” (2005-2006 öğretim yılına kadar)	
	Programda, doğrudan gözlenebilen ve ölçülebilen “hedefler ve davranışlar” ifade edilmiştir. Programda esneklik mevcut değildir.	Programda, bireyin doğrudan gözlenebilen davranışlarının yanı sıra dolaylı olarak gözlenebilen tutumlarını, değerlerini ve becerilerini de kapsayan “kazanımlar” ifade edilmiştir. Programda esneklik mevcuttur.
Biyoloji Dersinde Ne Öğretelim?	Öğrenciye bilgi yüklemeye ağırlık verilmiştir. Bilgi gelecekte kullanılmak için verilir.	Programda, öğrencide anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Kavram öğretimi önem kazanmıştır. Bilgi yeni bilgiler üretmek için kullanılır. Az bilgi özdür.
Niçin biyoloji öğretelim?	Yoğun bir bilgi aktarımı söz konusudur. Öğrenciler aktarılan bilgileri anlamak yerine ezberlemeye yönlendirilmektedir.	Programda, biyoloji dersini herkesin sevebileceği, zevk alacağı ve başarılı olabileceği vurgulanmış ve biyoloji okuryazarlığı ile ilgili becerilerin kazandırılmasına ağırlık verilmiştir.
Nasıl biyoloji öğretelim?	Çeşitli disiplinlere ait mevcut bilgi birikimi konu/bilgi merkezli olarak öğrencilerin pasif olduğu bir öğrenme yaklaşımıyla ve birbirinden kopuk bir biçimde öğretmen tarafından aktarılmaktadır. Dolayısıyla da öğrencilerden çok öğretmen merkezlidir. Öğrenciler aktarılan bilgileri anlamak yerine ezberlemeye yönlendirilmektedir. Davranışçı yaklaşım.	Öğrencinin günlük hayatında kullanabileceği ve kendisine gerekli olan temel bilgiler, kendi deneyimleri sonucunda yine kendisi tarafından yapılandırılmaktadır. Öğrenciler bilgiye ulaşma yollarını kullanarak bilgilerini sürekli güncelleyebilme fırsatına sahiptirler. Program, öğretmen değil öğrenci merkezlidir. Öğretmen sadece bir rehberdir. Yapılandırmacı yaklaşım.

Tablo 5'in devamı

Öğrencilerin Zihinsel ve Fiziksel Gelişim Seviyelerini ve Bireysel Farklılıklarını Gözetme	Programda, öğrencilerin zihinsel ve fiziksel gelişim seviyeleri ve bireysel farklılıkları gözetilmemiştir. Öğrencinin bakış açısı ve ihtiyaçları temel alınmamıştır; yetişkinlerin bakış açısı egemendir. Öğrencilerin dünyasında var olmayan olgular programda sunulmaktadır. Bütün öğrenciler aynı yöntemlerle öğrenmeye yönlendirilmektedirler. Öğrenme stillerindeki farklılıklar dikkate alınmamıştır. Öğrencilerin kişilik gelişiminden çok, bilişsel/zihinsel gelişimi öne çıkarılmıştır.	Programda, öğrencilerin zihinsel ve fiziksel gelişim seviyeleri ve bireysel farklılıkları gözetilmiştir. Öğrencinin bakış açısı ve ihtiyaçları temel alınarak hazırlanmıştır. Öğrencinin dünyasında var olan olgular programda sunulmuştur. Öğrencilerdeki bireysel farklılıklar nedeniyle her öğrencinin farklı zeka alanlarında ve farklı öğrenme stillerini kullanarak daha iyi öğrenebileceği varsayımı benimsenmiştir. Bireyde aranan temel değerler ve kişisel nitelikler (öz saygı ve öz güveni yüksek, sabırlı, hoşgörülü, yardımsever, yeniliğe açık) vurgulanmıştır.
Öğretme-öğrenme süreci (öğretim uygulamaları)	Öğretme-öğrenme süreci, program ve öğretmen merkezlidir. Öğretmenin aktif, öğrencinin pasif olduğu öğretim stratejileri (sunuş), yöntemleri (anlatım, gösterip yaptırma) ve teknikleri (soru-cevap) kullanılmaktadır. Sınıfın yıldızları ve yalnızları, mutlulukları ve mutsuzları mevcuttur.	Öğretme-öğrenme süreci, öğrenci merkezlidir. Öğretmen ve özellikle öğrencinin aktif olduğu öğretim stratejileri (buluş, araştırma-inceleme), yöntemleri (tartışma, örnek olay, problem çözme, işbirlikli öğrenme, proje) ve teknikleri (model oluşturma, benzetim, beyin fırtınası vb.) kullanılmaktadır. Sınıftaki tüm öğrencilerde psikolojik ve sosyal doyum oranı yüksektir.
Ölçme-değerlendirme	Ölçme ve değerlendirmede, sonuç ve ürüne ağırlık verilmiştir. Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımı esas alınmıştır. Ezberlenen bilgilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesine ağırlık verilmiştir.	Ölçme ve değerlendirmede sonuç-ürünle birlikte sürece de ağırlık verilmiştir. Geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleri ile birlikte alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımı söz konusudur. Performansa dayalı (alternatif) değerlendirme.

Tablo 5'in devamı

Öğrenci kazanımları	Programda, hedefler ve davranışlar verilmiştir.	Programda, öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmaları esas alınmıştır. Öğrenci kazanımları; biyoloji ile ilgili temel kavram, ilke ve teorilere yönelik Bilişsel Kazanımlar, Bilim-Teknoloji-Toplum-Çevre (BTTÇ) Kazanımları, Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri (BAS) ve İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler (İTD) kazanımlarından oluşmaktadır.
Konu ve kavram sıralaması	Farklı sınıf seviyeleri, üniteler, konular ve kavramlar arasında güçlü ilişkiler mevcut değildir. Biyoloji ile ilgili kavram ve konular günlük yaşamla çok fazla ilişkilendirilmemiştir.	Farklı sınıf seviyeleri, üniteler, konular ve kavramlar arasında ilişkiler güçlendirilmiştir. Biyoloji ile ilgili kavram ve konular her sınıf seviyesine uygun hale getirilmiş ve günlük yaşamla ilişkilendirilerek sunulmuştur. Sınıf seviyeleri yükseldikçe konular ve kavramların derinliği ve kapsamı arttırılmıştır. Sarmallık ilkesi.
İlgili Diğer Derslerin Öğretim Programları İle Paralellik ve Bütünlük	Programda, ilgili diğer derslerin öğretim programları ile paralellik ve bütünlük sağlanmamıştır.	Programda, ilgili diğer derslerin öğretim programları ile paralellik ve bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır.

(Çepni ve Çil, 2009; MEB, 2009).

1.1.3. Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının Analizi

1.1.3.1. Programda Yer Alan Kazanımların Ünitelere Göre Dağılımları

Ortaöğretim 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programında yer alan bilişsel, BTTÇ, BAS ve İTD kazanımları, ünitelere göre analiz edilmiş ve her bir üniteye kazanımların yüzdesel ağırlığı hesaplanmıştır. Ayrıca bu kazanımların programdaki toplam yüzdesel ağırlığı da belirlenmiştir. Programdaki kazanımların ünitelere göre dağılımı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Kazanımların ünitelere göre dağılımı

Üniteler	Bilişsel (%)	BTTÇ (%)	BAS (%)	İTD (%)
1. Ünite: Hücre, Organizma ve Metabolizma	14,3	52,4	33,3	-
2. Ünite: Canlıların Sınıflandırılması ve Biyolojik Çeşitlilik	15	50	35	-
3. Ünite: Bilinçli Birey-Yaşanabilir Çevre	3,3	40	20	36,7
Toplam	9,8	46,5	28,2	15,5

Tablo 6 incelendiğinde, programdaki kazanımların yaklaşık olarak yarısının (%46,5) BTTÇ kazanımı olduğu görülmektedir. Bunu BAS kazanımları %28,2 ile, İTD kazanımları %15,5 ile ve bilişsel kazanımlar %9,8 ile takip etmektedir. Bu durum kazanımların, hem programın bütününde, hem de ünite bazında dengeli bir biçimde dağılmadığını göstermiştir.

1.1.3.2. Programda Yer Alan Semboller

Ortaöğretim 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programında bazı semboller kullanılmıştır. Bu semboller programlarda, ünitelendirilmiş yıllık planlarda ve ders kitaplarında öğretmenlerin karşısına çıkmaktadır. Bu semboller ve anlamları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Programda yer alan semboller ve anlamları

Sembol	Sembolün Tanımı	Sembol ile İlgili Açıklamalar
[!]	Uyarı	Bu sembol, ilgili kazanım ya da konuda dikkat edilmesi, örneklerle açıklanması ve vurgulanması gereken noktaları gösterir.
I←→I	Sınırlamalar	Bu sembol, ilgili kazanım ya da işlenecek konuların sınırlarını belirtir. Öğretmen bu sınırların dışına taşmamalıdır.
???	Kavram Yanılgısı	Bu sembol, ilgili kazanım ya da konuda literatürde var olan kavram yanılgılarını ifade eder ve öğretmene uyarı niteliğindedir.
	Ders İçi İlişkilendirme	Bu sembol, ilgili kazanım ya da konunun biyolojinin diğer üniteleri ile olan ilişkisini gösterir.
	Diğer Derslerle İlişkilendirme	Bu sembol, ilgili kazanım ya da konunun ilişkilendirildiği diğer dersleri ve ünitelerini gösterir.

(Çepni ve Çil, 2009; MEB, 2007).

1.1.3.3. Programda Yer Alan İlişkilendirmeler

9. sınıf biyoloji dersi öğretim programında yapılan ilişkilendirmeler; “Ders İçi İlişkilendirmeler” ve “Diğer Derslerle İlişkilendirmeler” şeklinde belirtilmiş ve bu ilişkiler sembollerle programın ünite kazanımları ve açıklamalar bölümünde tablo halinde gösterilmiştir. 9. sınıf biyoloji dersi öğretim programında, ders içi ilişkilendirme örneği bulunmamaktadır. “Bilinçli Birey-Yaşanabilir Çevre” ünitesinde, 9.sınıf coğrafya dersi “Çevre ve Toplum” öğrenme alanı ile diğer derslerle ilişkilendirme yapılmıştır. Ayrıca “Atatürk’ün Doğa ve Çevre Anlayışı” konusu, “Bilinçli Birey-Yaşanabilir Çevre” ünitesine eklenmiş, böylelikle programın Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirilmesi sağlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Problemi

Bilim ve teknoloji alanındaki birikimlerin hızla arttığı günümüzde, biyoloji ve onunla ilişkili bilim dallarındaki gelişmeler, insanlık tarihini pek çok açıdan değiştirebilecek bir konuma gelmiştir. Biyoloji ve onun teknolojik uygulamaları; insanların günlük hayatını, toplum ve çevreyi önemli ölçüde etkilemektedir (MEB, 2007). Yeryüzünde canlılığı tehdit eden sorunlar doğrudan ya da dolaylı olarak biyolojinin konusuna girmektedir ve biyoloji, insanlığın sorunlarına ışık tutacak yeni teknik bilgiler vermektedir (Güven, Kıvanç, Yel, 2001).

Yaşadığımız yüzyılın özellikle ikinci yarısında temel fen bilimleri ve bunlara dayalı olarak gelişen teknoloji dünyamızın çehresini hızla değiştirmiştir. Bu değişme ve gelişme insan yaşamının sadece maddi öğelerini değiştirmekle kalmamış, onun düşünce sistemini ve kültürel hayatını da etkilemiştir. Yeni nesillerin bu değişmelere uyum sağlayabilecek ve katkıda bulunabilecek biçimde yetiştirilmesi için, bütün öğretim programlarının yeniden ele alınması, bu günün değişen koşullarını ve geleceğin ihtiyaçlarını dikkate alarak geliştirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Fen bilimlerinin temel ilke ve yöntemlerini öğretmekten uzak, ezberci bilgi yığınlarından ibaret geleneksel programlar yerine, özellikle 1960'lara doğru pek çok ülke, çocuklarda bilime karşı ilgi uyandıran, olumlu bilimsel araştırma yapmaya yönelik bağımsız düşünme alışkanlığı kazandıran, doğadaki düzen ve uyumu kavratmaya yarayan, bu amaçla öğrencinin bilgiyi kendisinin elde etmesini mümkün kılan, laboratuvar çalışmalarına, kişisel inceleme ve araştırmalara önem veren yeni

öğretim programları hazırlamıştır (Soysal, 1975, aktaran: Korkmaz, 2002). Bu yeni programların oluşturulma sürecinde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları ön planda tutulmuş, özellikle bireysel gelişimi ve merak duygusunu öne çıkaran öğretim programları öncelikle Amerika ve Avrupa başta olmak üzere, tüm dünyada büyük bir hızla oluşturulmaya başlanmıştır. Ülkemizde de özellikle son yirmi yıl içerisinde, bilimsel çalışma sonuçlarındaki öğrenme, öğretme ve değerlendirme alanlarındaki değişimler dikkate alınarak birçok dersin öğretim programları yenilenmiştir (MEB, 2007). Bu bağlamda, ilköğretim 4-8. sınıflarında, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını esas alan “Yeni Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı” M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının kararıyla 2004 yılında geliştirilmiştir. Bu öğretim programındaki bilgi, beceri, tutum, değer ve anlayışlara yönelik kazanımlar ortaöğretim biyoloji dersi için önemli bir temel oluşturmuştur. İlköğretim ders programlarının geliştirilmesi; biyoloji alanındaki olağanüstü hızlı bilgi birikimi; eğitim bilimleri, bilişsel psikoloji ve ölçme-değerlendirme alanlarındaki yenilikler; bazı ülkelerin fen bilimleri alanındaki program geliştirme çalışmaları ve mevcut programla ilgili çeşitli problemler biyoloji dersi için de bir program geliştirilmesini gerekli kılmıştır (MEB, 2007). M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca yürütülen öğretim programları reformu çerçevesinde “Biyoloji Dersleri Program Geliştirme Komisyonu” kurulmuştur. İlgili komisyonca, 2007 yılında “9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı” hazırlanmıştır. Yeni öğretim programı incelendiğinde yapılandırmacı yaklaşımın esas alındığı görülmektedir. Hazırlanan öğretim programları teoride ne kadar iyi olursa olsun, program hakkında genel bir yargıya varabilmek için programın, gerçek ortamda uygulanması ve ardından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Program değerlendirme; program hakkında genel bir yargıya varmanın yanında, programın uygulamadaki etkililiğini arttırmaya da hizmet eder. Bu nedenle program uygulandıktan sonra, aksayan öğelerinin olup olmadığı, varsa bunun neden kaynaklandığını belirlemek ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla programın değerlendirilmesi gerekir (Demirel, 1998). Öğretmenler, öğretim programlarının etkililiğinde en önemli belirleyici durumundadırlar (Demir vd., 2007). Bu nedenle öğretim programlarının hazırlanması ve değerlendirilmesi süreçlerine, öğretmenlerin dahil edilmesi doğru bir yaklaşımdır. Program değerlendirme çalışmaları, ilk önce pilot uygulamaların değerlendirilmesi ile başlar. Bu değerlendirme ile programın, uygulamadaki eksik ve aksayan yönleri belirlenir ve taslak programda bunları çözecek önlemler alınır. Pilot uygulamada programın daha sağlıklı değerlendirilebilmesi için; tarafsız ve kapsamlı bir

çalışmanın yürütülmesi gerekir (Gömleksiz vd., 2005). Ancak ülkemizde; fen bilimleri alanında geliştirilen öğretim programlarının uygulanmasının ardından; programın amacına yönelik değerlendirmenin tarafsız ve kapsamlı bir şekilde yapılmadığı, bu bağlamda, programın değerlendirme sürecinde belirlenen eksik ve aksak yönlerin düzeltilmeden geliştirilen programın başarısız kabul edildiği ve bunun sonucunda ya yeni bir öğretim programı oluşturulduğu ya da mevcut programların eksiklikleri giderilmeden aynen uygulandığı tespit edilmiştir. Bunun da zaman ve para kaybına sebep olduğu belirtilmiştir (Ünal vd., 2004). Program geliştirme uzun ve zahmetli bir süreçtir. Programın hazırlanması, denenmesi, değerlendirilmesi ve düzeltilmesi bu sürecin birbirini izleyen halkalarıdır. Bu zincirin halkalarında meydana gelebilecek herhangi bir olumsuz durum beklenen hedeflere ulaşmayı engelleyecektir. Bu nedenle değerlendirme, programın her aşamasında sürekli olarak uygulanmalı, değişen zaman ile zayıf kalan halka tespit edilip onarılmalıdır (Savatyan, 2007).

Yukarıda belirtilen sebeplere bağlı olarak araştırmanın problemi; “Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Yeni Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri Nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problem doğrultusunda araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Öğretmenlerin, yeni öğretim programı ile ilgili verilen, hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin, yeni öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri nelerdir? Kazanımlarla ilgili karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
3. Öğretmenlerin, yeni öğretim programının içeriğine ilişkin görüşleri nelerdir? İçerikle ilgili karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
4. Yeni öğretim programının uygulanması ile birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde nasıl bir değişim gerçekleşmiştir? Bu roller, öğretme-öğrenme sürecini nasıl etkilemektedir?
5. Öğretmenlerin, yeni öğretim programındaki etkinliklere ilişkin görüşleri nelerdir? Etkinliklerle ilgili karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?
6. Öğretmenlerin, yeni öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri nelerdir? Ölçme-değerlendirme ilgili karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; ülkemizde 2008-2009 yılından itibaren uygulanan, “Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı”na ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir.

1.4. Araştırmanın Gerekçesi

Günümüz eğitim sistemi, tüm dünyada gerçekleşen değişimi yakalamak ve günün ihtiyacı olan bireyleri modern bir anlayışla yetiştirmek zorunda olduğu için; öğrencilerin sınıf içerisinde, bilgiyi öğretmenlerinden öğrendikleri geleneksel anlayışların yerine, öğrenen ve öğretmenlerin birlikte öğrendiği, ekip çalışmasını başarıyla yürütebilen, problem çözebilen, öğrenen ve öğretmenlerin araştırmacı rolünü üstlendikleri bir yapıya sahip olmak zorundadır. Buda bireyi; araştırmaya, bilgiye ulaşma yollarını bulmaya, karmaşık bir bilgi ağından kendi ihtiyacı olan bilgiyi seçip almaya ve kullanmaya teşvik etmektedir. Bu anlayışa sahip eğitim yaklaşımları son zamanlarda eğitim sisteminde ağırlıklarını hissettirmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak da ülkemizde, yeni öğretim programları hazırlanmıştır. Hazırlanan öğretim programlarının başarılı ya da başarısız olması, onun nasıl uygulandığına bağlıdır. Bu nedenle öğretim programlarının geliştirilmesi kadar uygulanması ve bu uygulamaların değerlendirilmesi de son derece önemlidir. Böylece program geliştirme uzmanlarının merkezde aldığı kararların nasıl ve ne kadar uygulandığı ve uygulayıcıların uygulama sırasında karşılaştıkları sorunlar belirlenebilir, öğretimin iyileştirilmesi konusunda girişimlerde bulunulabilir (Öz, 2007, aktaran: Karakolcu, 2009). Öğretim programlarının uygulanması ve değerlendirilmesi sürecinde öğretmenlerin en etkin öge olduğu düşünüldüğünde; yeni biyoloji dersi öğretim programının etkin bir şekilde uygulanmasında ve değerlendirilmesinde, biyoloji öğretmenleri son derece önemlidir. O halde, yeni biyoloji dersi öğretim programının uygulanabilirliğinin ve sürekliliğinin sağlanması, biyoloji öğretmenlerinin programda öngörülen değişimleri özümsemelerine ve öğretme-öğrenme ortamlarına taşımalarına bağlıdır.

Program değerlendirme ile ilgili literatür incelendiğinde, daha çok ilköğretim programlarının değerlendirilmesine ilişkin araştırmalarla karşılaşmaktayız. Literatürde, 2007 yılında M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen ve 2008-2009 öğretim

yılında uygulanmaya başlayan “Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı”nın değerlendirilmesine ilişkin yeterli çalışmanın bulunmaması ve yukarıda bahsedilen gerekçeler doğrultusunda bu araştırmada; biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programı ve uygulanması ile ilgili görüşlerinin araştırılabileceği kanaati oluşmuştur.

1.5. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmada, biyoloji dersi yeni öğretim programı öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilerek, programın güçlü ve zayıf yönlerine, uygulamadaki eksiklik-aksaklıklara ve çözüm önerilerine ilişkin sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuçların, programın uygulamadaki etkinliğinin arttırılmasına yönelik çalışmalara katkılar sağlaması beklenmektedir. Bu yönüyle araştırma, “Yeni Biyoloji Öğretim Programı” hakkında yeni düşünce, tartışma ve araştırma konuları oluşturabileceği için önem taşımaktadır. Ayrıca araştırma sonuçlarının; programın uygulayıcısı öğretmenlere, programın niteliği hakkında program geliştirme uzmanlarına, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin planlanmasına, M.E.B.’in program geliştirme çalışmalarına ve konu ile ilgili yapılacak diğer bilimsel çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Araştırmadan elde edilen veriler, mülakat bulguları ile sınırlıdır.
- Araştırma, M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulunun 11.10.2007 tarih ve 170 sayılı kararı ile kabul edilen ve 2008-2009 öğretim yılında uygulamaya geçirilen 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı ile sınırlıdır.
- Araştırma, 2009-2010 öğretim yılında Trabzon ilindeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan biyoloji öğretmenleri ile sınırlıdır. Bu nedenle sonuçların genellenmesi amaçlanmamıştır.

1.7. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Araştırmaya katılan biyoloji öğretmenlerinin, mülakat sorularını içtenlikle ve objektif olarak cevapladıkları varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan biyoloji öğretmenlerinin, araştırma konusu hakkında yeterli düzeyde bilgi birikimine sahip oldukları varsayılmıştır.

1.8. Konu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde; geleneksel öğrenme yaklaşımını esas alan eski öğretim programları ve yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını esas alan yeni öğretim programları ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir ve bu araştırmalar genel bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

1.8.1. Geleneksel Öğrenme Yaklaşımını Esas Alan Eski Öğretim Programları ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Linda (1989), araştırmalarında, fen bilgisi öğretmenlerin inanış yapılarının programın uygulanmasına etkilerini araştırmışlardır. İki aşamada gerçekleştirilen araştırmada öncelikle iki öğretmene 20 saatlik paket bir öğretim programı verilmiş ve program öğretmenler tarafından uygulanmıştır. Bu uygulama araştırmacılar tarafından gözlemlenmiştir. Yapılan gözlemler ve mülakatlar sonucu her iki öğretmenin inanış yapısı hazırlanmıştır. Her iki uygulamada öğretmenlerin öğretim programını uygulamasını etkileyen dört önemli konu ortaya çıkmıştır. Bunlar; öğrenciler nasıl öğrenir, öğretmenin sınıftaki rolü, öğrencilerin kendi yaş grubu içindeki yetenek seviyeleri ve konunun içeriğinin önemine inanma olarak belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıf içerisinde öğretmenin rolü ve öğretim programlarındaki konuların önemi hakkındaki görüşlerinin farklı olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin öğretim programının altında yatan psikoloji ve felsefe ile inanç yapılarının uymamasının programın etkili uygulanmasını etkilediği görülmüştür.

Turan (1996), “Orta öğretimde biyoloji eğitiminin sorunları” adlı araştırmasında, İzmir ilindeki biyoloji öğretmenlerine ders saatleri, amaçlar, müfredat ve ders kitapları, yöntemler araç-gereç ve ölçme değerlendirme başlıkları altında anket soruları yöneltilmiştir. Araştırmacı elde ettiği veriler doğrultusunda ders kitaplarında, müfredat programında, uygulamaya verilen önem konusunda eksikliklerin olduğunu saptamış ve bu aksaklıklara öneriler getirmiştir. Geleneksel öğretim yöntemlerinden çağdaş öğretim yöntemlerine

geçisin önemini vurgulamış ve ders saatlerinin yeniden düzenlenmesi gerekliliğini belirtmiştir.

Yaman (1998), yaptığı araştırmada, geliştirdiği farklı iki grup anket türünü Türkiye genelinde öğretmen ve öğrencilere uygulamış ve orta öğretimde biyoloji eğitiminin durumunu tespit etmeye çalışmıştır. Biyoloji eğitiminde kullanılan yöntemler irdelenmiş, farklı öğretim yöntemlerinin uygulanabilmesi için durum tespiti yapılmıştır. Tarama yöntemi kullanarak yapılan bu araştırmada öğretmenlerin geleneksel yöntemlerden vazgeçmediği, derslerin çoğunlukla öğretmen tarafından anlatıldığı, çevrenin öğretime kaynak olarak kullanılmadığı, öğrencilerin derse aktif olarak katılmadığı, modern öğretim yöntemlerinin uygulanması için okullarda yeterli donanımının olmadığı sonuçları ortaya çıkmıştır.

Yılmaz (1998), “Orta Öğretimde (Lise) Değişen Eğitim Sistemlerinin Biyoloji Dersine Etkileri” adlı araştırmasında, Türkiye’de süre gelen eğitim sistemi değişikliklerinin biyoloji dersine olan etkilerini araştırmıştır. 1970 yıllarında değişmeye ve geliştirilmeye başlanan programın 1980’li yıllarda bilimsel olmayan gelişim süreçleri ile nitelik kaybettiğini, 1990 ve 1995 yılları arasında biyoloji dersinin ders saatinin azaltıldığını ve seçmeli hale getirilen biyolojinin neredeyse programdan çıkarılacak hale getirildiğini belirtilmiştir. Kredili sistemin kaldırılarak Sınıf Geçme Sisteminin uygulamaya başlandığı 1996 ve sonrası yıllarda biyoloji dersinin tekrar zorunlu hale getirildiğini vurgulamıştır. Bütün bu değişimlerin programın tekrar gözden geçirilmesi zorunluluğunu ortaya çıkardığı belirtilmiştir.

Öztürk (1999), “Lise Biyoloji Öğretim Programının Uygulanmasında Öğretmenin Rolü” adlı araştırmasında, öğretmenin rolünü saptamak amacıyla, özel bir lisenin farklı yedi sınıfında gözlemler yapmış ve çalışmada yer alan yedi öğretmenin program hakkındaki tutumlarının değerlendirmek amacıyla anket uygulamıştır. Öğretmenlerin performansını değerlendirmek amacıyla farklı bir anket daha uygulamıştır. Sonuç itibari ile öğretmenlerin farklı tutum ve öğretme performanslarının, programın uygulama sürecini etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Etkilenen sürecin hem sınıf bazında hem de sınıflar arasında hedeflenen öğretim programında farklılıklar oluşturduğunu ortaya koymuştur.

Ekici (2001), “Öğrenme Stiline Dayalı Biyoloji Öğretiminin Analizi” adlı araştırmasında, Ankara il sınırları içerisinde bulunan biyoloji öğretmenlerinin anket sorularına verdikleri cevaplara göre liselerde uygulanan biyoloji dersi öğretiminin, öğrencilerin öğrenme stillerine uygun olup olmadığını incelemiştir. Araştırmada öncelikle

farklı öğrencilerin farklı öğretim yöntemleriyle hangi seviyede öğrenme gerçekleştirdikleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda biyoloji öğretmenlerinin farklı öğrenme stillerine yönelik olarak kullandıkları öğretim yaklaşımları ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Biyoloji eğitiminde öğretmenin çok önemli bir yeri olduğunu, hedeflere ulaşmak için öncelikle öğretmenlerin eğitim sisteminde değişiklik yapılmasını daha sonrada sistemin diğer üyelerinde somut değişiklik yapılması gerekliliğini belirtmiştir.

Akçay (2001), “1998 Lise 2 Biyoloji Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, Lise 2. sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı ile ilgili öğretmen görüşlerini saptamaya çalışmıştır. Araştırma için anket geliştirilmiş ve bu anketle Ankara ilinde görev yapan biyoloji öğretmenlerinin program hakkında görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin cinsiyetleri, hizmet süreleri, mezun oldukları okullar, program hakkında seminerlere katılma durumları, mezun oldukları okullara göre programın amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme boyutları hakkındaki görüşleri tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda programın daha etkili hal alabilmesi için tavsiyelerde bulunulmuştur.

Çıtak (2001), “Lise-1 Sınıf Biyoloji Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine göre Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, Lise 1. Sınıf Biyoloji Öğretim Programını öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiştir. Programın mevcut durumunu tespit etmek amacıyla amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme konularında öğretmenlere 52 sorudan oluşan bir anket uygulamıştır. Ankara il merkezindeki lise ve dengi okullarda yapılan araştırmada öğretmenlerin cinsiyetlerine, mezun oldukları okullara, hizmet sürelerine, program geliştirme seminerlerine katılma durumlarına göre verdikleri cevaplar arasındaki anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Programı oluşturan temel öğelere ilişkin değerlendirilmeler yapılmıştır. Öğretim programlarının gelişmelere ve yeni yayınlara göre sürekli olarak değerlendirilmesi ve geliştirilmesi gerekliliğini, tüm illerde programın etkiliğinin araştırılması için bu ve benzeri çalışmaların yapılmasının önemini vurgulamıştır.

Cerrah (2002), “Meslek Liselerinde Biyoloji Öğretim Programının Değerlendirilmesi: Durum Analizi ve Öneriler” adlı araştırmasında, meslek liselerinde Biyoloji Eğitim Programı’nı değerlendirmiştir. Trabzon ilinde yer alan 9 çok programlı lisede görev alan 12 biyoloji öğretmeni ile çalışmalar yapılmış, öğretmen ve öğrencilere anketler uygulanmış ve sonuçlar değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Meslek liselerindeki

biyoloji eğitiminin hedeflerine ne derece ulaştığının tespit edilmesi gerekliliğini savunan Cerrah durum analizi yapmış ve önerilerde bulunmuştur. Öğretmenlerle yapılan anket ve mülakatların sonucunda meslek liselerinde programca belirlenen hedeflere yeterince ulaşılamadığı ve bu liseler için farklı bir programın gerekliliği, bir saat sağlık bilgisiyle verilen biyoloji dersinin öğrenme verimini düşürdüğü belirtilmiştir. Meslek liselerinde bu durumun değiştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Yakışan (2002), “Lise 3. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, Lise3 Biyoloji Dersi Öğretim Programı’nı öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiştir. Ankara ili merkez ilçelerinde yapılan bu çalışmada 104 öğretmene 62 sorudan oluşan anket soruları yöneltilmiş ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Programın temel üyeleri (hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme) yapılan anketin bölümlerini oluşturmuştur. Ankette yer alan öğretim programının tüm öğeleri ile ilgili maddelere, mevcut uygulama açısından katılma durumları ve aynı maddelerin gerçekleşmesine verdikleri önem arasında fark olup olmadığını anlamak için t-testi uygulanmıştır. Sonuç olarak öğretmenler; programın öğeleri hakkında belirtilen maddelerin mevcut uygulamada gerçekleştiğine “orta” derecede katılmışlardır. Programın başarıya ulaşmasında öğretmenlerin rolünün büyük olduğu sebebiyle değişen programlarda öğretmenlerin söz sahibi olması ve biyoloji ile ilgili kendilerini geliştirebilecekleri seminerlere teşvik edilmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Aktaş (2006), “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Fen Bilgisi Programındaki Öğrenme-Öğretme Yaşantılarının Öğretim İlkelerine Uygunluğu” adlı araştırmasında, programın öğrenme-öğretme yaşantılarının, öğretim ilkelerine uygunluğunu öğretmen görüşlerine dayanarak değerlendirmeye çalışmıştır. Araştırmanın örneklemini Malatya il merkezindeki özel ve resmi ilköğretim okullarında görev yapan, 4. ve 5. sınıfların Fen Bilgisi derslerini okutan 152 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma, tarama niteliği taşımaktadır ve öğretmenlerin görüşleri almak için anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; (1) Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, Fen Bilgisi konularını somuttan-soyuta, çocuğa görelilik, basitten-karmaşığa ve yakından-uzaya öğretim ilkelerine uygun bulmadıkları, (2) Öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin küme çalışmalarına yer vermediği, (3) Öğretmenlerin, öğrenme stratejilerine yeterince yer vermediği, (4) Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, Fen Bilgisi dersinde, laboratuvar, gezi-gözlem, gösteri, proje ve problem çözme yöntemlerine yeterince yer vermediği, en çok deney ve soru-cevap yöntemlerini kullandıkları, (5) Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun okullarındaki araç-gereçleri yetersiz

buldukları, (6) Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla kaynaktan hazırlandıkları ve ders işlenişinde pekiştireçlere daha fazla yer verdikleri, (7) Öğretmenlerin kıdemleri artıkça, izleme testleriyle belirledikleri eksiklikleri daha fazla giderdikleri, (8) Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Fen Bilgisi dersi ile ilgili açılan hizmet içi eğitim kurslarına katıldıkları, fakat bu kursların yeterince verimli olmadığını belirlenmiştir.

1.8.1. Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımını Esas Alan Yeni Öğretim Programları ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Demastes (1992)'e göre; biyoloji öğretmenlerinin konu kapsamalarını azaltmalarını ve öğrencilerin anlamlı öğrenmelerini sağlamak için, öğretmen merkezli bir öğretim yerine öğretmenin uyarıcı sorularıyla sınıfın bilgiyi araştırdığı öğrenci merkezli bir ders planı önermiştir. Derslere öğrencinin ön bilgilerine dayanan konularla başlayarak hem öğrenci katılımını arttırmış hem de öğrenilecek materyalin öğrenciye anlamlı gelmesini sağlamıştır. Demastes çok düzenli bir ders planının yapılmasının gereksiz terimlerin ayıklanması, kapsamın daraltılması ve ders için ilginç tartışma konularının seçilmesinin uygulamanın zor kısımları olduğunu belirtmiştir. Ancak yinede biyolojinin kalıp halinde ezberlenmesi yerine az da olsa biyolojik prensiplerin anlamlı olarak öğrenilmesinin önemli olduğunu düşünmektedir.

Mewborn (2000) araştırmasında, öğretmenlerin matematik bilgilerini ve yaratıcılıklarını ortaya koymaya olanak sağlayan uygulamaya dönük bir program oluşturmuştur. Öğrencilerin ihtiyaç ve düzeylerine uygun aktivitelerle zenginleştirilen bu programın amacı, öğrencilere matematiği sevdiren ve matematikle iyi bir iletişim kurmalarını sağlayan uzman öğretmenler yetiştirmek olarak belirlenmiştir. Uygulama sonunda öğretmenler, sürecin kendileri için çok anlamlı, öğrenciler için de çok yararlı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler ayrıca öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin arttığını, öğrencilerin başarısında öğretmenin rolünün ne olduğunu ve öğrencinin akademik performansının öğrencinin yaşamını nasıl etkilediğini gözleme fırsatı bulduklarını dile getirmişlerdir.

Güzel ve Alkan (2005)'in, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına dayalı yeni ilköğretim programı pilot uygulamasına, ne denli uyulduğunu ve ne tür güçlüklerle karşılaşıldığını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, önceden denenmiş "Constructivist Learning Environment Survey (CLES)" ölçeği, ülkemiz koşullarına

uyarlanarak kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, uygulama okullarında öğrenim gören 253'ü erkek, 347'si kız olmak üzere toplam 600 öğrenci oluşturmaktadır. Ayrıca, aynı okullarda görev yapmakta olan 10 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin, yeni öğrenme ortamında sınıf yönetiminde ve kavramların oluşturulması aşamasında etkinlik seçiminde zorlandıkları, sorumluluk paylaşımına yanaşmadıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına daha sıcak baktıkları belirlenmiştir.

EARGED (2005), “Yeni İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında, programın pilot uygulamalarını değerlendirmeye çalışmıştır. Araştırma 2004-2005 öğretim yılında yeni ilköğretim programın pilot uygulanmasının yapıldığı dokuz ilde bulunan 120 İlköğretim okulunda yürütülmüştür. Bilgi toplama araçları EARGED’te danışman akademisyenler nezaretinde hazırlanmış, Ankara’da 3, İzmir’de 3 okulda pilot uygulaması yapılmış, pilot uygulama sonunda elde edilen bilgiler doğrultusunda geliştirilmiştir. Geliştirme sürecinde her bir bilgi toplama aracındaki maddelerin anlaşılabilirliği, kapsam ve uygulama süreleri test edilerek düzeltmeler yapılmıştır. Geliştirilen bilgi toplama araçları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’ndaki ihtisas komisyonlarına ve İlköğretim Genel Müdürlüğü uzmanlarının görüşüne sunulmuş, nihai uygulama öncesi bu kurumların görüşleri de alınarak son şekli verilmiştir. Bilgi toplama araçları EARGED uzmanları nezaretinde 9 pilot ilde 120 İlköğretim okulunun (1-5. sınıf) sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Toplanan bilgiler illerde SPSS programı ile hazırlanan veri tabanına aktarılmıştır ve raporlaştırılmıştır. Bu il raporları verileri EARGED’te toplanmış, verilerin birleştirilmesi, analizi ve değerlendirilmesi yapılarak rapor hazırlanmıştır. Bu çalışma ile ulaşılan sonuçlar: (1) Öğretmenlerin çoğu programın bölümlerini genellikle açık ve anlaşılır bulmuştur. (2) Öğretmenlerin çoğu programda yer alan “yapılandırıcı eğitim-öğretim yaklaşımı”, “öğrenci merkezli eğitim-öğretim”, “öğretmenin rolü” hakkındaki açıklama ve örnekleri yeterli bulmuştur. Ölçme ve değerlendirme ile ilgili açıklama ve örnekleri yeterli bulanlar yüzdesi, diğerlerinden daha düşük olmuştur. (3) Öğretmenler, üniteler hakkında genellikle olumlu görüş bildirmişlerdir. (4) Öğretmenler, ölçme ve değerlendirmenin karmaşık ve zaman alıcı olduğunu belirtmişlerdir. (5) Öğretmenler, öğretim programının öğretmenler üzerinde olumlu bir etki bıraktığı görüşüne büyük oranda katılmışlardır.

Erdoğan (2005)’in, yeni geliştirilen 5. sınıf fen ve teknoloji dersi müfredatının pilot uygulamalarına ilişkin yansımalarını belirlemek için gerçekleştirdiği araştırmasında, yeni

geliştirilen 5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programını, uygulama sürecinde öğrenci ve öğretmen bakış açısıyla analiz etmeye çalışmıştır. Araştırmanın örneklemini, yeni programın denendiği iki okulda görev yapan 5 fen bilgisi öğretmeni ve 56 beşinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Veriler, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmada öğretmen ve öğrencilerden elde edilen sonuçların benzerlik gösterdiği görülmüştür. Gerek öğretmenler gerekse öğrenciler, eski müfredatı öğretmen merkezli ve sonuç odaklı olarak nitelendirirken; yeni müfredatın ise, öğrenci merkezli olduğunu ve yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân sağladığını belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmenler yeni programı öğrenme süreçleri bakımından, daha iyi bulduklarını ifade etmişlerdir. Buna karşın öğretmenlerin, içerik bilgisinin azaltılarak etkinliklerin artırılmasından dolayı, sınıfa hakim olamadıkları ve hizmet-içi eğitimin yeterli olmadığı, ayrıca etkinlikler için yeterli araç-gerecin bulunmadığından dolayı içerik açısından memnun olmadıkları belirlenmiştir.

Kaptan (2005), fen ve teknoloji dersi öğretim programını çeşitli boyutlarıyla inceleyerek, programın güçlü ve zayıf yanlarını ortaya koymaya çalışmıştır. Kaptan'a göre, gelişmiş ülkelerin programlarında yer alan temaların ve yeni eğilimlerin dikkate alınması; yapılandırmacı yaklaşımın esas alınması; öğrenme alanları yaklaşımının geliştirilmiş olması; programda sarmallık ilkesinin temel alınması; etkinliklerin fazla olması; performansa dayalı değerlendirmelere ağırlık verilmesi ve alternatif değerlendirme yaklaşımlarının (sürece dayalı değerlendirmenin) daha etkin biçimde vurgulanması programın üstün yanları olarak belirtilmiştir. Bunun yanında, kapsamın yoğun olması; her sınıftaki ünite sayısının çok artmış olması; kazanım sayısının çok artmış olması; kapsamla ilgili aşamalılık ve verilen açıklamaların yetersizliği; kavram haritalarının çok ayrıntılı ve bazılarında yanlışlıklar olması; diğer disiplinlerle ilişkilendirmelerin yapılmamış olması ve özellikle programın estetik gelişim açısından yetersiz olması programın zayıf yönleri olarak değerlendirilmiştir.

Yaşar vd. (2005), yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin, sınıf öğretmenlerinin hazır bulunuşluk düzeylerini ve eğitim gereksinimlerini belirlemişlerdir. Bunun için, Anadolu Üniversitesi İlköğretim Bölümü tarafından düzenlenen yeni ilköğretim programları tanıtım seminerine katılan 97 sınıf öğretmenine, ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin hazır bulunuşluk düzeyleri ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesine yönelik anket uygulamışlardır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, sınıf öğretmenleri, programların kazanımlar, içerik, öğretme-öğrenme

süreci, öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme, ölçme ve değerlendirme boyutları bakımından kesinlikle eğitim gereksinimi içinde olduklarını ve programların uygulanması sırasında karşılaşılabilecek bazı olası sorunların bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, araştırmada bu programın uygulanması ile belirtilen olumsuzlukların başında sınıf mevcudunun çok kalabalık olması, teknolojik alt yapı ve materyal eksiklikleri, öğretmen eğitimindeki yetersizlikler vb. nedenlerle programın uygulanmasında sorunlar olabileceği ifade edilmiştir.

Ateş ve Akdağ (2006), “Fen ve Teknoloji Dersinde Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler ve Bu Problemlerin Nedenleri” adlı araştırmalarında, 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin yeni geliştirilen Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı’nı uygularken karşılaştıkları problemleri ve bu problemlerin nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. araştırma iki aşamadan oluşmaktadır: Birinci aşamada öğretmenlere “Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programını Değerlendirme Anketi” uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci aşamasında, ilk aşamada belirlenen problemlerin nedenleri ve öğretmenlerin bu problemlere ne tür çözüm önerileri getirdikleri görüşme yoluyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenler programda yer alan kazanımların açık ve anlaşılır ifade edildiğini, öğrenci seviyesine uygun olduğunu ifade etmişler; kazanım sayısının azaltılmasını ve diğer ünitelerle ilişkilendirilmesini olumlu bulduklarını belirtmişlerdir. Ancak; zaman yetersizliği, sınıfların kalabalık oluşu, materyal ve ders kitabının içerik olarak yetersizliği, kaynaklara ulaşamama, okulun bulunduğu çevre koşulları, velilerin ekonomik durumunun düşük seviyede olması ve velilerin yeterince bilinçli olmamaları ile ilgili olarak çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, öğretmenler ünitelerin içerik olarak çok yüzeysel kaldığını ve ders kitabında çok az bilgi verildiğini ifade etmişlerdir. Ünitelere ayrılan zamanın az ve sınıfların kalabalık olması nedeniyle, ünitelerin uygulanmasında sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, programda önerilen öğretme-öğrenme etkinliklerinin sınıf düzeyine uygun, açık ve anlaşılır bulduklarını belirtirken, okulun bulunduğu çevre ve sınıf kalabalıklığı nedeniyle bu etkinliklerin çoğunu uygulayamadıklarını belirtmişlerdir. Sınıfta kullandıkları ölçme ve değerlendirme tekniklerinin geleneksel tekniklerle sınırlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Akamca, Hamurcu ve Günay (2006), yeni ilköğretim fen ve teknoloji programına yönelik öğretmen görüşlerini araştırmışlardır. Bu amaçla, öğretmenlerin pilot uygulaması yapılan ilköğretim fen ve teknoloji dersi programına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. İzmir’deki 15 ilçede bulunan pilot okullarda görev yapan öğretmenlerin

görüşlerini almak için geliştirilen ölçekler uygulanmış ve toplanan veriler yorumlanmıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin yeni ilköğretim fen ve teknoloji programına yönelik görüşlerinin genel anlamda olumlu olduğu, çeşitli değişkenler açısından görüşleri arasında bazı alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür. Nitel verilerin analizi sonucunda ise, öğretmenlerin programla ilgili olarak yeterince bilgilendirilmedikleri, kaynak konusunda sıkıntılar çektikleri, ölçme ve değerlendirme alanı ile öğretimin yapılandırılması gibi konularda hizmet-içi eğitim almak istedikleri saptanmıştır.

Bulut (2006), “Yeni ilköğretim Birinci Kademe Programlarının Uygulamadaki Etkinliğinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmasını, 2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılı’nda yeni programların pilot uygulamalarının yapıldığı illerde gerçekleştirmiştir. Araştırmada betimsel tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Veri toplama araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik hesapları yapıldıktan sonra öğretim programlarının pilot uygulamalarının yapıldığı illerde görev yapan toplam 982 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Araştırmada 4. ve 5. sınıf Yeni Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı ile ilgili ortaya çıkan sonuçlar: (1) Programda öngörülen etkinlikler 21-30 arası öğrenci grubu olan sınıflarda istenilen düzeyde gerçekleştirilirken; kalabalık sınıflarda istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği tespit edilmiştir. (2) Yeni programlardaki kazanımların, programın genel amaçlarıyla tutarlı ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca kazanımların öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, psiko-motor gelişim düzeylerine ve hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olduğu sonucuna varılmıştır. (3) Programda öngörülen kazanımların mevcut koşullarda gerçekleştirilebilir nitelikte olduğu, öğrenmede fırsat eşitliği sağladığı ve kazanımlardaki ifadelerin yeterince açık, anlaşılır ve tutarlı olduğu sonucuna varılmıştır. (5) Programın, öğrencileri fen ve teknoloji okuryazarı olarak yetiştirmede etkili olduğu sonucuna varılmıştır. (5) Öğretim programında öngörülen değerlendirme tekniklerini uygulamada kazanımları ölçmede istenilen düzeyde etkili olmadığı görülmüştür. (6) Çoklu değerlendirme tekniklerinin istenilen düzeylerde uygulanamadığı belirlenmiştir.

Çınar vd. (2006), “İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Programı Hakkındaki Görüşleri” adlı araştırmalarında, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticilerin yapılandırmacı eğitim yaklaşımı ve buna dayalı olarak hazırlanan öğretim programları hakkındaki görüşlerini ortaya koymaya çalışmıştır. 2005 yılı Haziran ayında 2005–2006 Eğitim-Öğretim Yılı’nda uygulamaya konulacak olan yapılandırmacı eğitim yaklaşımı ile hazırlanan yeni öğretim programlarını

ilköğretim okulu öğretmen ve yöneticilerine tanıtmıştır. Ağrı ilinde bu tanıtım eğitimine katılan 160 öğretmen ve 35 yönetici olmak üzere toplam 195 kişinin görüşüne başvurarak çalışmasını yürütmüştür. Araştırmaya katılanlar, yeni öğretim programı ile ilgili olarak; eğitim etkinliklerinin açık olarak ifade edildiği, derslerin birbirleriyle ilişkilendirildiği, öğretmenin rolünün açıkça belirtildiği görüşlerine; öğretim faaliyetlerinin yeterince planlandığı, programdaki farklı bölümlerin birbirleriyle tutarlı olduğu, öğrenme alanlarının belirgin olduğu, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin açıkça belirtildiği, programın yapılandırmacı yaklaşım ilkelerine uygun olarak hazırlandığı görüşlerine katılmaktadırlar. Bununla birlikte yeni programın öğretmene daha fazla yük getireceği, ayrıca yeni programın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli altyapı ve olanakların yetersiz olduğunu düşünülmektedir. Okullardaki altyapı ve olanakların yetersiz olması, uygulamada başarının önündeki en büyük engel olarak görülmüştür. Eğitim etkinliklerinde kullanılacak materyalin sağlanamayacağı endişesi, sınıfların fiziki yapısının uygun olmaması, öğrencilerin oturma düzeni için masa ve sıraların uygun olmaması, sınıf mevcutlarının fazlalığı, okulların donanım yetersizliği dikkat çekilen diğer konulardır. Araştırmaya katılanlar, yapılandırmacı eğitim yaklaşımıyla ilgili olarak, bu yaklaşımın, öğrenci merkezli olduğu, öğrenciyi düşünmeye ve araştırmaya yönelttiği, öğrenciyi ezbercilikten kurtaracağı, eğitim etkinliklerini eğlenceli hale getireceği, öğrencilerin sosyal gelişimlerini hızlandıracağı görüşlerine tamamen katılmışlardır. Araştırmaya katılanlar, yapılandırmacı eğitim yaklaşımının başarıya ulaşmasında okul yönetiminin desteğinin ve okul, aile ve öğretmen arasında sağlıklı bir iletişimin gerekli olduğu düşüncesine tamamen katılmışlardır.

Özden ve Tekin (2006), “Türk Fen ve Teknoloji Eğitimiyle İlgili Sorunlar” adlı araştırmasında, Türk Fen ve Teknoloji Eğitimi ile ilgili sorunları öğretmenlerin görüşlerinden yararlanarak ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Çalışmayı Malatya ve Adıyaman illeri merkezindeki çeşitli ilköğretim okullarında görev yapan 184 Fen ve Teknoloji öğretmeni ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada Türk Fen ve Teknoloji Eğitimindeki sorunlar ile ilgili öğretmenlerin görüşleri alınmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda Fen ve Teknoloji Eğitimindeki en önemli problemler; yeni programların hazırlığında yeterince sayıda branş öğretmenin aktif görev almaması, sınıfların öğrenci sayısı bakımından kalabalık olması, öğrencilerin sadece merkezi sınavlar odaklı bir çalışmaya yönelmeleri, hizmet içi eğitim çalışmalarının yetersizliği, okullardaki laboratuvar imkanlarının yetersiz olması veya bulunmaması ve dersle ilgili diğer branş öğretmenleriyle

(Matematik gibi) koordinasyon ile zümre çalışmalarının yetersiz olması olarak belirlenmiştir.

Gelen ve Beyazıt (2006), pilot ilköğretim okullarında, müfettiş, yönetici, 1. kademe öğretmenleri ve öğrencilerinin eski ve yeni ilköğretim programları hakkındaki görüşlerini karşılaştırılmıştır. Yapılan araştırma, Hatay'da belirlenmiş 15 pilot ilköğretim okulunda görev yapan 144 1. kademe öğretmenini, 15 yöneticiyi, rastgele belirlenmiş 97 beşinci sınıf öğrencisini ve ilköğretim müfettişlerini kapsamaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak anket ve görüşmeler kullanılmıştır. Öğretmenlerin programlarla ilgili görüşleri anket formları hazırlanarak alınmıştır. Bunlara ek olarak, müfettişlere, yöneticilere ve öğrencilere eski ve yeni ilköğretim programlarının karşılaştırılması konusundaki gözlemlerinden yararlanmak amacıyla 57 sorudan oluşan yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda Hatay pilot ilköğretim okulları I. kademe öğretmen, yönetici, müfettiş ve öğrencilerinin eski ve yeni ilköğretim programlarına ilişkin amaç/kazanım, içerik, öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme ile ilgili görüşleri arasında yeni program lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmış; bu bağlamda yeni programın eski programa kıyasla daha olumlu, pozitif yönde değişimler gösterdiği ortaya konmuştur. Aynı şekilde araştırmaya katılanların farklılaşan kişisel bilgilerine rağmen tamamına yakınının yeni ilköğretim programının eski ilköğretim programına göre daha iyi olduğu şeklinde görüş bildirdikleri bulgulanmıştır. Ayrıca araştırmanın amaçlarına ek olarak, öğretmenlerin amaca hizmet edecek yeterlilikte olmadıkları, okullarda yeterli materyallerin mevcut olmadığı, sınıfların mevcut öğrenci sayılarının fazla olduğu, özellikle köy okullarının şartlarının yeni programın amacına hizmet edebilecek durumda olmadığı, içeriğin geri dönüşlere izin vermeyecek yoğunluğu taşıdığı, kazanımlar ile ölçme-değerlendirme süreçlerinde zaman zaman önemli sorunlar yaşandığı gözlenmiştir. Bunlara ek olarak programın etkin şekilde benimsenebilmesi için en başta okullar olmak üzere uygulamaya etkisi olan bütün bireylerin alt yapı eksikliklerinin giderilmesi ve var olan şartların iyileştirilmesi önerilmektedir.

Haymana, Bozyılmaz ve Kılıç (2006), ilköğretim fen ve teknoloji öğretim programını, bilim okuryazarlığı ve bilimsel süreç becerileri açısından analiz etmişlerdir. Araştırma, nitel araştırma tekniklerinden doküman analizine dayalı bir çalışmadır. Araştırma sonuçlarına dayanarak, fen ve teknoloji dersi öğretim programının öğrencilerin bilimin araştırıcı doğasını anlamalarını sağlayabileceği ve temel bilimsel süreç becerilerini geliştirme potansiyeli olduğu, öğrencilere yeterince bilimsel bilgi kazandırabileceği ve

bilim, teknoloji, toplum ilişkilerini anlamalarını sağlayabileceği görülmüştür. Fakat, fen ve teknoloji dersi öğretim programının bilimin bir bilme yolu olduğunu anlamalarını pek fazla destekleyemeyeceği bulunmuştur. Bilim okuryazarlığının gelişebilmesi için dört boyutun da gelişmiş olması gerekir. Buna dayanarak, fen ve teknoloji dersi öğretim programının sonraki program geliştirme çalışmalarında bilgiye ulaştıran bilim boyutunu içeren öğelerinin zenginleştirilmesi önerilir. Ayrıca, fen ve teknoloji dersi öğretim programında temel bilimsel süreç becerilerinin bütünleştirilmiş bilimsel süreç becerilerinden çok daha fazla vurgulandığı bulunduğu için temel bilimsel süreç becerilerinin daha da geliştirilme potansiyeli olduğu söylenebilir. Fakat, sonraki program geliştirme çalışmalarında programın bütünleştirilmiş bilimsel süreç becerileri yönünden biraz daha geliştirilmesi önerilmektedir.

İzci, Özden ve Tekin (2006), yeni ilköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programını değerlendirmişlerdir. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2005-2006 eğitim-öğretim yılı II. yarıyıl Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Adıyaman il merkezinde bulunan ilköğretim kurumları ve bu kurumlarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma, evrenin tümünü kapsadığı için örneklem alma yönüne gidilmemiştir. Araştırmadaki verilerin toplanmasında, araştırmacılar tarafından uzman yardımı alınarak geliştirilen “Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Sonuç olarak, yeni fen ve teknoloji dersi konusunda öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun herhangi bir hizmet-içi eğitim almadıkları görülmüştür. Öğretmenler, fen ve teknoloji dersinde kullandıkları strateji, yöntem veya teknikler konusunda laboratuvar, gösteri, deney, gezi-gözlem, benzetişim ve proje yöntemlerini “ara sıra” kullandıklarını belirtmişlerdir. Oysa bu yöntemler yeni programın işlenişinde ön plana çıkan yöntemlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu yeni program çerçevesinde islenen fen ve teknoloji dersinin, ülkemizdeki merkezi sınavlar ile örtüşmediğini belirtmişlerdir. Yine öğretmenler yeni program ile birlikte öğretmenlerin rolünün değiştiğini belirtmişlerdir. Programdaki “öğrenci kazanımları” konusunda öğretmenler, kazanımların net ve doyurucu olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Okullarında laboratuvar olmadığı için programın etkin olarak uygulanmadığını belirten öğretmenlerin oranı da oldukça yüksek düzeydedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarıdan fazlası, programın etkin olarak uygulanması için ilköğretim I. kademedede de branş öğretmenlerinin fen ve teknoloji dersine girmelerinin yararlı olacağı

yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun görüşü, programın uygulanması için öngörülen haftalık ders saatinin yeterli olmadığı yönündedir.

Kesercioğlu, Türkoğuz, Kılınç ve Toprak (2006), yeni fen ve teknoloji programındaki biyoloji ünitelerinin öğretime ilişkin öğretmen görüşlerini karşılaştırmışlardır. Araştırmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıf fen ve teknoloji dersinin biyoloji ünitelerinin işleniş sırasında ders süresi, yapılan etkinlik, kullandıkları araç-gereç ve laboratuvar ortamları hakkında öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Bununla birlikte yeni fen ve teknoloji programının öğrencilerin öğrenme düzeylerine uygunluğu ve ilköğretim 4. ve 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin bu alana yönelik uyumları hakkında öğretmenlerden fikir alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, fen ve teknoloji öğretmenlerinin çoğu yeni programa alışma sürecinde sıkıntı yaşadıklarını, gerekli donanımına sahip olmadıklarını, öğrencilerin yeni program için nitelikli olmadıklarını, etkinliklerin konuların anlaşılması için yetersiz olduğunu ve etkinliklerin uygulanmasındaki zamanın yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, kazanım sayısının çok fazla olduğunu, yeterli sınıf şartlarının oluşmamasından dolayı her hafta bir gruba etkinlik yaptırabildiklerini, etkinlikleri genellikle ev ödevi olarak verdiklerini, etkinlikleri yetiştirebilmeleri için trafik, iş-teknik gibi seçmeli derslerden zaman aldıklarını, eski ve yeni fen programını beraber kullandıklarını, öğrencilerin bazı konuları algılayamadığı için ek etkinlik yaptırdıklarını bildirmişlerdir. Araştırma sonucunda fen ve teknoloji öğretmenlerinin yeni programın kazanımları içerisinde yer alan bilimsel süreç becerileri ve fen-teknoloji-toplum-çevre ile ilgili kazanımlardan haberdar olmadıkları anlaşılmıştır. Öğretmenler, biyoloji konularının işlenişini diğer konuların işlenişleriyle ilgili karşılaştırmaları sonucunda öğrencilerin biyoloji konularını daha soyut bulduklarını, biyoloji konularıyla ilgili laboratuvar sıkıntısı çektiklerini ve bu konuların işlenişinde zaman sıkıntısı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Pala ve Erol (2006), Manisa ili ilköğretim okulları öğretmenlerinin yeni program hakkındaki görüşlerini değerlendirmişlerdir. Araştırmanın evrenini, Manisa il merkezi ve Demirci ilçesi merkez ilköğretim okullarında görev yapan ilköğretim I. kademe öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmadaki veriler, öğretmenlere sorulan 5 soruya verdikleri cevapların analizi ile elde edilmiştir. 1. soru “yeni programın olumlu yönleri nelerdir?": Yeni programın öğrenciyi araştırmaya ve düşünmeye sevk etmesi, aktif katılımı sağlayarak sıkılmayı önlemesi, görsel sanatlara ve el becerilerine ilgiyi artırması, deneme yoluyla öğrenme sağlayarak ezber öğrenmeyi engellemesi, kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi ve sözlü anlatım becerilerinin gelişmesine katkısı gibi olumlu noktalar

vurgulanmıştır. 2. soru, “yeni programın olumsuz yönleri nelerdir?”: Yeni programda öğrencilerin değerlendirilmesi ile ilgili öğretmenlerin bilgi sahibi olmayışı, kitaplardaki etkinlik sayısının çok fazla olması, bu etkinlikler için yeterli zamanın olmayışı, etkinlikler ile ilgili materyal eksikliği, kitaplardaki bazı yetersizlikler (örneklerin yetersizliği) gibi konulara yer verilmiştir. 3. soru, “yeni programın uygulanmasında karşılaşılan problemler nelerdir?”: Yeni programda yer alan projelerin uygulanmasının zor olması, zaman yetersizliği, gürültünün fazla olması, çizelgelerin öğretmenlerin vaktini çok fazla alması, çalışma ortamının dağınıklığı gibi noktalara yer verilmiştir. 4. soru, “yeni programın öğrenci tutum ve başarısına katkısı nedir?”: Ödev verilemediği için başarının düşük olup tembelliğe yönlmesi, çekingen öğrencilerin etkinliklere katılmadaki isteksizlikleri, öğrenci kapasitesinin göz önüne alınmaması, zaman yetersizliği, öğrencilerin eski alışkanlıklarını devam ettirme isteği, okula gelme isteğinin artması, etkinliklerin başarıyı artırması, öğretmenlerin programı uygulayışındaki yetersizliklerinin öğrenci tutumunu olumsuz yönde etkilemesi. 5. soru, “yeni programın uygulanmasında karşılaşılan sorunlara çözüm önerileriniz nelerdir?”: Daha uygun değerlendirme formlarının oluşturulması ve sınav sisteminin değiştirilmesi, ders ve çalışma kitaplarının birbirine uyumlu olması, kaynakların çoğaltılması, okullardaki araç-gereç eksikliklerinin giderilmesi, değerlendirme ölçekleri ve etkinliklerin azaltılması, dosyalama kılavuzunun kaldırılması sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özdemir (2006), “İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Fen Bilgisi Öğretim Programlarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı araştırmasında, ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden yararlanarak programın uygulanmasında karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırma 2005-2006 Öğretim yılında Konya ili merkezinde tesadüfi yolla seçilen 30 ilköğretim okulunda yürütülmüştür. Araştırmada, öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi için anket uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular frekans tabloları şeklinde sunulmuş, değişik görüşlerdeki alt gruplar arasında Ki-Kare testi kullanılmıştır. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar: (1) Sınıf öğretmenleri, Fen ve Teknoloji Öğretim Programı’ndaki hedeflerin açık ve anlaşılır bir şekilde belirtildiğini belirtmişlerdir. (2) Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu; programdaki konuların hedef davranışları gerçekleştirebilecek şekilde olduğunu, konuları öğrenci düzeylerine uygun bulduklarını kabul etmişlerdir. Konular arasında bütünlük olduğunu, somuttan soyuta, basitten karmaşığa yönelik sıralandığını belirten öğretmenler, kazanımların öğrencileri

düşünmeye sevk ettiğini sonucuna varılmıştır. (3) Programın günlük hayattan örnekler verilerek işlenmeye uygun olduğu, öğrencilerin öğrenmeye kısmen aktif olarak katılmalarını sağladığı ve öğrencileri kısmen yaratıcı kıldığını belirlenmiştir. (4) Sınıf öğretmenleri, Fen ve Teknoloji Öğretim Programı'nı öğretim yılı içinde işlemeye uygun bulmuşlardır. (5) Sınıf öğretmenleri, Fen ve Teknoloji Öğretim Programı hakkında kendilerine verilen bilginin yeterli olmadığını ve bu alanda hizmet içi eğitime gereksinim duyduklarını ifade etmişlerdir. (6) Öğretmenler, programda bilişsel düzeydeki davranışları ölçmek için gerekli ölçme ve değerlendirme tekniklerine yer verildiği halde duyuşsal ve psikomotor davranışları ölçmek için gerekli ölçme ve değerlendirme tekniklerine yer verilmediğini ifade etmişlerdir.

Selvi (2006), ilköğretim programlarını sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak değerlendirmiştir. Araştırmada 2005-2006 öğretim yılında ilköğretim 1.-5. sınıflarında uygulamaya konulmuş olan eğitim programlarının uygulamadaki durumunu analiz etmek için Eskişehir ilinde görev yapan 140 sınıf öğretmeninden yazılı olarak görüş alınmıştır. Öğretmenlere göre programın en olumlu yanı, öğrencileri araştırmaya ve düşünmeye yönlelmesidir. Araştırmada, programın en zayıf ve olumsuz yanı ise öğrenci etkinliklerini gerçekleştirme ve paylaşım için zamanın yetersiz olması, değerlendirme araçlarının çok fazla ve karmaşık olmasıdır. Bu nedenle, program uygulamalarına ilişkin değerlendirme sonuçlarının öğretmenler tarafından anlamsız bulunduğu ifade edilmiştir. Program uygulamaları ile ilgili en temel problemlerin basında sınıfların çok kalabalık olması, öğretmenlerin programla ilgili olarak yapılmak istenileni tam olarak kavrayamaması ve bununla ilişkili olarak öğretmenlerin bilgi yetersizliği olduğu görülmektedir.

Subaşı (2006), "2005-2006 Öğretim Yılından İtibaren Uygulamakta Olan Yapılandırıcı Eğitim Programına Öğretmenlerine Bakışı" adlı araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin ilköğretim programlarının yeniden yapılanmasında, ilköğretim programlarında yapılan öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma, İstanbul ili Bağcılar ilçesinde bulunan 24 ilköğretim okulunda görev yapan 680 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür. Öğretmenlerin yeni ilköğretim programına ilişkin görüşlerini almak için geliştirilen anketlerden 680 tanesi öğretmenlere dağıtılmış 550 anket geri dönmüş, 521 tanesi geçerli bulunarak araştırmada veri olarak kullanılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenler sınıf mevcutlarının fazla ve ders araç gereçlerinin yetersiz olmasını programın etkili uygulanmasını etkileyen en önemli sebepler olarak görmüşler. Yeni programla ilgili, erkek öğretmenlerin bayan

öğretmenlere göre daha olumlu baktıkları, genç öğretmenlerin yaşlılara göre daha olumlu düşündükleri tespit edilmiş, eğitim ve fen-edebiyat fakültesi mezunlarının programın özünü daha iyi kavradıkları yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Yücel, Karaman, Batur, Başer ve Karataş (2006), yeni ilköğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerini değerlendirmişlerdir. Araştırma, nitel bir araştırma olup, örneklemleri İstanbul'dan 20 öğretmen, Uşak'tan 30 öğretmen meydana getirmiştir. Çalışmada az kıdemli öğretmenlerin daha kıdemli öğretmenlere göre yeni programa daha çabuk uyum sağladığı görülmüştür. 10-31 yıl kıdeme sahip öğretmenler ise özellikle fen ve teknoloji dersinin istenilen hedefe en yakın başarıyı sağladığını belirtmişlerdir. Bu ders uygulamaya dayalı olduğundan dolayı gerek öğretmen için gerekse öğrenci açısından son derece yararlı olduğu görülmüştür. Öğretmenler, yeni programın eski programa göre daha verimli olduğunu ve öğrencilerin daha başarılı olduklarını belirtmiştir. Yeni programın öğretmenlerin öğrencilerle birebir ilgilenmeleri, öğrencilere yorum yapma gücü, yaparak-yaşayarak öğrenme ortamı sağlama, öğrencilerin yaratıcılık yönlerini geliştirmesine ortam hazırlama, öğrencilerin merak ettikleri konuları araştırma ve bireysel çalışma zamanlarını kendilerine göre ayarlama gibi sınıf içi ve sınıf dışı yapılan uygulamaların yarar getirdiği görülmüştür. Programın olumsuz yönleri ise kalabalık sınıflara uygun olmaması, uygulama sırasında kullanılan materyal sayısının fazla olması, öğrencilerin kullanılan uygulama materyallerini taşımaları, zaman zaman öğrencilerin harcama yapmaları, sınıf içi yapılacak çalışmalar için yeterli zamanın olmaması, yapılan uygulamalar ve öğrenciler için tutulan form sayısının fazla olması, her ders ve etkinlik için çok fazla değerlendirme formunun olması, sınıflar kalabalık olduğu için öğrenci çalışmalarını takip etmenin sıkıntı yaratması, yorum gücünden yoksun olan öğrencilerin diğer aktif öğrencilere uyum sağlamada sıkıntı yaşamaları görülmüştür. Özellikle öğretmenlerin program hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmaları gerekir. Temel olarak karşılaşılan sorun, öğretmenlerin yetersiz bilgilendirildiği yönünde olmuştur.

Yurday (2006), yeni matematik öğretim programının hayata geçirilmesinde rol oynayan matematik öğretmenlerinin yeni ortaöğretim matematik müfredatını nasıl algıladıklarını ortaya koymuştur. Araştırma dört matematik öğretmeniyle yürütülmüştür. Araştırmanın ilk aşamasında, öğretmenlerin matematiğin doğası ve matematik öğretimi ve matematik öğrenimi ile ilgili inançlarını tespit etmek için öğretmenlere anket uygulanmıştır. İkinci aşamada, hem ankete verilen cevaplar hakkında geniş bilgi almak hem de öğretmenlerin yeni müfredatla ilgili düşüncelerini öğrenmek için öğretmenlerle

mülakat yapılmıştır. Son olarak öğretmenlerin mülakatta söyledikleri ve gerçek sınıf ortamındaki uygulamaları arasındaki tutarlılığını kontrol etmek için araştırmacı tarafından gözlem yapılmıştır. Elde edilen nicel ve nitel veriler analiz edilerek öğretmenlerin sahip oldukları inançların yeni matematik müfredatını algılamalarını nasıl etkilediği belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin sahip oldukları inançların yeni matematik müfredatını müfredatın beklentilerinden farklı şekillerde algılamalarına sebep olduğu görülmüştür. Özellikle öğretmenlerin sahip oldukları geleneksel inançlarının etkisiyle yeni müfredatın önerdiği rehber öğretmen rolünü; problem çözümü sırasında sınıfta dolaşarak öğrencilere ipucu vermek, yeni müfredatın önerdiği sınıf içi uygulamaları ve materyal kullanımını; sadece grup çalışması yapmak ve bunun için etkinlik hazırlamak, yeni müfredatın önerdiği ölçme ve değerlendirmeyi de; not vermek amacıyla ödev ve projelerin değerlendirilmesi şeklinde algıladıkları tespit edilmiştir. Programın başarıya ulaşabilmesi için öğretmenlerin inançlarının istenilen yönde değiştirilmesi, yeni öğretmen niteliklerini kazanmaları ve bunları etkin biçimde kullanabilmeleri için sınıf yönetimi, aktif öğrenme, yapılandırmacı yaklaşım, materyal geliştirme, ölçme ve değerlendirme yöntemleri ve öğretimde teknoloji kullanımı hakkında geniş zamanlı ve uzman kişiler tarafından hizmet içi kurslar verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Öz (2007), Fen ve Teknoloji dersi programlarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçladığı araştırmasında, öğretmenlerin programın uygulanması sırasında en çok karşılaştıkları sorunların, okullardaki araç-gereçlerin yetersiz olması, program hakkında yeterince bilgilendirilmeme ve kılavuz kitapların öğretmenlere zamanında ulaştırılmaması olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kalabalık sınıf mevcutlarının sınıftaki her öğrenciye ulaşılmasını ve programın gerektiği gibi uygulanabilmesini olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır.

Şeker (2007), 2006–2007 eğitim-öğretim yılında, ülke genelinde uygulanmaya yeni başlanan 6. sınıf Fen ve Teknoloji Dersi, Öğretim Programını öğretmen görüşleri ışığında değerlendirmiştir. Araştırmadaki veriler tarama modeli kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 2006–2007 öğretim yılında Gümüşhane il merkezi ve ilçelerinde görev yapan 46 Fen ve Teknoloji öğretmeni oluşturmuştur. Öğretmenlerin görüşlerini almak için 46 öğretmene toplam 55 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Ayrıca; yeni öğretim programının uygulanmasında karşılaşılan problemleri, programın olumlu ve olumsuz yönlerini, programı uygulamada okulların fiziki yapısı ve çevre

şartlarının yeterliliğini belirlemek için 21 öğretmenle de yarı yapılandırılmış mülâkatlar gerçekleştirilmiştir. Anket verilerinin analizinde basit istatistik teknikler; mülâkatların analizinde ise tematik kodlama yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenler, programın genel yapısının açık ve anlaşılır olduğunu; programdaki kazanımların genel amaçlara paralellik gösterdiğini; öğrencilerin bilişsel ve psikomotor gelişim düzeyine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Programın öğretim boyutu ile ilgili olarak öğretmenler, programı uygularken fazla zorlanmadıklarını; fakat zaman zaman eski öğretim yöntemlerine geri döndüklerini; öğrencilerin eskiye kıyasla sınıf içi etkinliklere daha fazla katıldıklarını; öğrencilerin, yeteneklerini ortaya çıkaran çalışmaları daha çok yaptıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada, öğretmenlerin programın altında yatan yapısal ve çoklu zeka öğrenme teorilerinin gerçek felsefesini ve uygulamaya dönük boyutlarını tam olarak algılamadıkları gözlenmiş ve özellikle bu iki öğrenme teorisinin ortaya çıkardığı; “Alternatif Ölçme ve Değerlendirme” yaklaşımları hakkında teorik bilgi ve pratik deneyimlerinin olmamasından dolayı ciddi sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Ayrıca; yeni programların doğasına uygun fiziksel alt yapıların okullarda olmayışı veya çok az oluşu, yine programın etkili uygulanmasını önleyen diğer bir etken olarak belirlenmiştir. Bu sorunları çözmek için öğretmenlere, yeni programın dayandığı öğrenme teorilerini ve pratikte uygulama durumlarını içeren deneyimlerin kazandırılması; ayrıca okulların fiziki alt yapıları programın gereksinimlerini karşılayacak düzeye getirilmesi önerilmiştir.

Çengelci (2008), 2006–2007 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan ilköğretim 6. sınıf ve 2007–2008 öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan ilköğretim 7. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programının öğretmen görüşler doğrultusunda incelemiştir. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2007–2008 eğitim-öğretim yılında Eskişehir il merkezinde bulunan 86 ilköğretim okulunda görev yapan fen bilgisi/fen ve teknoloji öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla Demirci ve Aydın tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Verilerin analizinde, yüzde, frekans değeri, aritmetik ortalama, standart sapma, “t testi”, “tek yönlü varyans analizi” ve “Tukey testi” kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, genel olarak öğretmenler fen ve teknoloji dersi öğretim programına ilişkin olumlu görüşler belirtmişlerdir. Bunun yanında, içerik açısından diğer derslerle bütünlük ve paralelliğin yeterince sağlanamadığı, bireysel farklılıkların maksimum düzeyde dikkate alınmadığı yönünde bulgular araştırma sonuçları doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Öğretmenler,

öğretme-öğrenme sürecinde etkinlikler için ders saatinin yeterli olmadığını, ölçme-değerlendirme yaklaşımlarında aynı şekilde zaman ve materyal sıkıntısı yaşandığını ve ölçme-değerlendirme araçlarının maddi yükü artırdığını belirtmişlerdir. Öğretme-öğrenme ve değerlendirme sürecine ilişkin olarak hizmet içi eğitime katılan ve bu eğitimden yararlandığını düşünülen öğretmenlerin hizmet içi eğitimden yararlanmadığını düşünülen öğretmenlere oranla daha olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüştür.

Karakolcu (2009), Fen ve Teknoloji öğretim programında yer alan deney ve etkinliklerin uygulanabilirliğine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında, ontolojik ve epistemolojik kabuller doğrultusunda nitel araştırma yaklaşımı benimsemiştir. Araştırmanın katılımcılarını Trabzon il sınırlarında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının 6., 7. ve 8. sınıflarında Fen ve Teknoloji derslerini yürüten 14 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma kapsamında 14 Fen ve Teknoloji öğretmenine yarı yapılandırılmış mülakat (görüşme) metodu uygulanarak görüşleri alınmıştır. Mülakattaki verilerin analiz edilmesi sürecinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen görüşleri doğrultusunda Fen ve Teknoloji öğretim programındaki etkinliklerin uygulanabilirliği hakkında eksiklikler olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin programla ilgili eleştirdikleri hususlar arasında aynı amaca yönelik fazla etkinlik olması, içeriklerin azaltılmasına rağmen ünite sayısının artırılması, öğrencilerin etkinlikleri tek başlarına yapıp bunlardan bilgi elde etme konusunda başarısız olmaları ve bilgi boyutunun ihmal edilmiş olmasıdır. Ayrıca ülkemiz şartları iyileştirilmeden, okullardaki alt yapı eksiklikleri giderilmeden, öğretmenlere yeni müfredat hakkında gerekli ve yeterli hizmet içi eğitim kursu verilmeden yeni müfredat uygulanmaya başlandığı için istenilen düzeyde başarının elde edilemediği tespit edilmiştir. Araştırmada, öğretmenlere yeni müfredat hakkında hizmet-içi kurslar verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca Eğitim Fakültelerinde yeni müfredattaki etkinliklerin nasıl uygulanacağına, uygulama sırasında karşılaşılabilecek sorunlara ve bu sorunları gidermeye yönelik çözüm önerilerine detaylı şekilde yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Özetle; konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; özellikle öğretmenlerin, öğretim programlarının değerlendirilmesine ilişkin görüşlerinden yararlanıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda; geleneksel öğrenme yaklaşımının esas alındığı eski öğretim programlarının geliştirilip yenilenerek, öğretmen merkezli bir anlayıştan öğrenci merkezli bir anlayışa kavuşturulması gerektiği belirtilmiştir. Yeni öğretim programlarının yapılandırmacı yaklaşımı esas alması, öğrenci merkezli olması, öğrencilerin yaparak-

yaşayarak öğrenmelerine imkan sağlaması; açık, anlaşılır ve tutarlı olması; amaçlar, kazanımlar, içerik, öğretme-öğrenme süreci, öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme, ölçme-değerlendirme boyutları bakımından yeterli olması; öğrenci seviyelerine ve öğretim ilkelerine uygun olması ve diğer ünite ve derslerle ilişki kurması, öğretim programlarının değerlendirilmesine ilişkin olumlu görüşler olarak ortaya çıkmıştır. Yine yapılan araştırmalarda; öğretmen, öğrenci ve veli yetersizlikleri; kalabalık sınıflar ve yoğunlaşan etkinlikler sebebiyle sınıf hakimiyetinin sağlanamaması; zaman yetersizliği; okullarda yeterli fiziki altyapının oluşturulamaması; ekonomik sorunlar; öğretmen eğitimindeki yetersizlikler ve öğretmenlerin öğretim programları ile ilgili yeterince bilgilendirilmemesi; hizmet içi eğitim yetersizlikleri, öğretim programlarının merkezi sınavlarla ve ders kitaplarıyla örtüşmemesi ve çalışma yükünün artması, öğretim programlarının değerlendirilmesine ilişkin olumsuz görüşler olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenlerin, öğretim programları değişse de geleneksel öğretim yöntemlerinden vazgeçemedikleri ve öğretmenlerin tutum ve öğretme performanslarının programların uygulama sürecini etkilediği yapılan araştırmalarda belirtilmiştir. Yapılan araştırmaların çoğunlukla ilköğretim programları üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Literatürde, 11.10.2007 tarihinde kabul edilen ve 2008-2009 öğretim yılında uygulanmaya başlayan “Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı”nın değerlendirilmesine ilişkin yeterli çalışmanın bulunmaması, bu araştırmanın yapılabileceği kanaatini oluşturmuştur. Böylelikle bu araştırmada, yeni öğretim programının biyoloji öğretmenlerinin görüşleri ışığında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmalara ilişkin bilgiler bir sonraki bölümde detaylıca verilmiştir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu bölümde; araştırmanın yöntemi, katılımcıları, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırmacının rolü ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, özel durum çalışması (case study) yöntemi kullanılmıştır. Özel durum çalışması; “nasıl” ve “niçin” sorularına cevap arayan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı incelemesine olanak sağlayan araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Özel durum çalışmasının en temel özelliği, bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Bir duruma ilişkin etkenler (ortam, birey, olay, süreç, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Özel durum çalışması, araştırılan problemin bir yönünün kısa sürede derinlemesine incelenmesini sağladığı için özellikle bireysel yürütülen çalışmalar için uygun bir yöntemdir (Çepni, 2005). Bu araştırmalarda araştırmacının, olaylar üzerinde çok az kontrolü vardır (Yin, 1994). Araştırmacı; araştırılacak konu, olgu ya da durumu önyargılara sahip olmadan derinlemesine incelemeye çalışır (Ekiz, 2003). Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programı hakkındaki görüşlerini, karşılaştıkları problemleri ve çözüm önerilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın derinlemesine analiz edilmesi ve bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması gerekmektedir. Araştırmaya katılan biyoloji öğretmenlerinin gerçek duygu, düşünce ve hislerinin daha sağlıklı ve detaylı bir şekilde ortaya konulması nitel araştırma yaklaşımı ile mümkündür. Çünkü nitel araştırma yaklaşımı; bir duruma dahil olan bireylerin algı ve bakış açılarını, doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya koymaya ve yorumlamaya (Yıldırım ve Şimşek, 2006); araştırma yapılan kişilerin sahip oldukları deneyimlerden doğan anlamları sistematik olarak incelemeye; duygu, düşünce, süreç ve hisleri daha iyi anlayabilmeye ve bulgulardan elde edilecek sonuçların gerçeği daha iyi yansıtabilmesine imkan verir (Strauss ve Corbin, 1998). Bu araştırmada araştırılan duruma ilişkin gerçekler, katılımcılar tarafından oluşturulan yorumsal bir süreçtir. Bu nedenle gerçek, onu yorumlayan ve oluşturan bireyden bağımsız düşünülemez. Gerçek, kişiden kişiye değişeceğinden dolayı ortamdaki

katılımcı sayısı kadar gerçek vardır; tek bir gerçek, tek bir doğru, sınırları belirlenmiş katı kurallar ve genellemeler oluşturulamaz (Cohen ve Manion, 1994). Bu özellikleri ile araştırmada, nominalist felsefe ve interpretivist epistemoloji esas alınmıştır.

2.2. Araştırmanın Katılımcıları

Bu araştırmanın katılımcılarını, Trabzon ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarında görev yapan ve 9. sınıf biyoloji dersini yürüten 5 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların; cinsiyetlerinin, görev yaptıkları kurumlarının, mesleki deneyimlerinin ve mezun oldukları fakültelerinin farklı olmasına dikkat edilerek amaçlı örneklem seçimi yapılmıştır. Amaçlı örneklem, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak verir (Patton, 1987). Araştırmada amaçlı örneklem seçimiyle; araştırma problemine taraf olabilecek bireylerin çeşitliliği sağlanmış, her durumun kendine özgü boyutlarının ayrıntılı bir biçimde tanımlanması gerçekleştirilmiş ve çeşitlilik gösteren durumlar arasında ne tür ortaklıkların veya benzerliklerin var olduğu belirlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu özellikleriyle araştırmada maksimum çeşitlilik örneklemesi yapılmıştır. Katılımın gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirildiği bu çalışmada öğretmenler; Ö1, Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5 olarak kodlanmıştır. Böylelikle araştırmada, katılımcı isimleri gizli tutulmuştur. Katılımcıların cinsiyetleri, görev yaptıkları kurumlar, mesleki deneyimleri ve mezun oldukları fakülteler Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Araştırmanın katılımcıları

Öğretmenler	Cinsiyet	Görev Yaptığı Kurum	Mesleki Deneyim	Mezun Olduğu Fakülte
Ö1	Bay	Anadolu Lisesi	6-10 yıl	Eğitim Fakültesi
Ö2	Bayan	Anadolu Lisesi	10-15 yıl	Fen-Edebiyat Fakültesi
Ö3	Bayan	Anadolu Lisesi	6-10 yıl	Eğitim Fakültesi
Ö4	Bayan	Genel Lise	10-15 yıl	Eğitim Fakültesi
Ö5	Bay	Mesleki Lise	15-20 yıl	Fen-Edebiyat Fakültesi

2.3. Veri Toplama Aracı

Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, mülakat (görüşme) metodu kullanılmıştır. Mülakat (görüşme), önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı, karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Stewart ve Cash, 1985: aktaran, Yıldırım ve Şimşek, 2006). Patton (1987)'a göre görüşmenin amacı, bir bireyin iç dünyasına girmek ve onun bakış açısını anlamaktır. Görüşme yoluyla; deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar, zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyeni anlamaya çalışırız (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırmada, katılımcı sayısının birden fazla olması, araştırmacıdan kaynaklanabilecek yanlılığın ortadan kaldırılması ve görüşme ile elde edilecek verilerin daha kolay organize edilmesi ve yorumlanması amacıyla, açık uçlu sorulardan oluşan standart bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında aşağıdaki sıra takip edilmiştir.

1. M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulunun 11.10.2007 tarih ve 170 sayılı kararı ile kabul edilen ve 2008-2009 öğretim yılında uygulamaya geçirilen 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı ve ilgili literatür incelenerek araştırma soruları belirlenmiştir. Araştırma sorularının; açık, anlaşılır ve amaçlı olmasına; farklı yorumlara ve yönlendirmelere neden olmamasına dikkat edilmiştir.
2. Belirlenen araştırma soruları, uzman kişilerin de görüşleri alınarak incelenmiş, araştırma problemine uygun hale getirilmiş ve görüşme formuna dahil edilmiştir. Ayrıca görüşme sürecini kontrol etmek ve görüşmenin derinleşmesini sağlamak amacıyla sondalar (probes), görüşme formuna eklenmiştir.
3. Bir öğretmenle, hazırlanan taslak görüşme formunun pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonucu görüşme formuna son şekli verilmiştir. Araştırmada kullanılan “Öğretmen Görüşme Formu” Ek-1’de verilmiştir.

Nitel araştırma yaklaşımının esas alındığı bu araştırmada, geçerlik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla araştırma süreci açık ve ayrıntılı bir biçimde sunulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmada katılımcı teyidi sağlanmış, verilerin toplanması ve analizinde yansız bir tutum sergilenmiş ve uzman kişilerin görüşleri alınmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Ortaöğretim kurumlarında görev yapan 5 biyoloji öğretmeniyle mülakat yapılmıştır. Mülakat yapılacak öğretmenlerle önceden görüşülerek; görüşmenin konusu, amacı ve görüşme sürecine ilişkin bazı bilgiler verilmiştir. Ayrıca mülakat yapılacak kişilerin katılım için rızaları da alınmıştır. Böylelikle mülakatlardan daha sağlıklı verilerin toplanabilmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri için, mülakat yeri ve zamanının kendilerince belirlemesi istenmiştir. Araştırmaya, gönüllü olarak katılan öğretmenlerle, istedikleri uygun bir yerde ve zamanda buluşulup mülakatlar gerçekleştirilmiştir. 4 öğretmenle kendi okullarında ve mesai saatleri dışında, 1 öğretmenle ise evinde görüşülmüştür. Mülakatlar bireysel olarak yürütülmüştür. Mülakat esnasında katılımcılara, iletişimin daha doğal ve rahat hale getirilmesi için, teşvik edici mesajlar verilmiş ve geri bildirimlerde bulunulmuştur. Mülakat sürecinde katılımcıları yönlendirmekten kaçınılmış ve tarafsız olmaya özen gösterilmiştir. Yapılan her bir mülakat yaklaşık olarak 60–70 dakika sürmüştür. Mülakatlar, öğretmenlerin izinleri doğrultusunda ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Böylelikle soru sorma ve dinleme işlevleri daha etkili bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ses kayıt cihazındaki bilgilerin, başka bir amaçla ve başka bir yerde kullanılmayacağı sözü verilmiş ve ses kayıt cihazındaki bilgiler yazıya geçirildikten sonra silinmiştir. Ses kayıt cihazındaki veriler, yorum katılmadan bilgisayar ortamında yazıya aktarılmıştır. Daha sonra bu yazılar, çıktılar halinde alınarak, araştırmaya katılan öğretmenlere sunulup kontrol ettirilmiştir. Eksiklikler ve yanlışlıklar öğretmenlerle birlikte düzeltilip araştırmada düzeltilmiş halleriyle kullanılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Veri analizi, birçok kaynaktan toplanan verilerin sınıflandırılması, yapılandırılması ve yorumlanmasıdır (Merriam, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel verilerin analizi, toplanan verilerin sınıflandırılması, kategorilere ayrılması ve ortak noktaların birleştirilmesini kapsayan bir işlemdir (Merriam, 1998). Bu araştırmada, katılımcı mülakatlarından elde edilen veriler betimsel analizine tabi tutulmuştur. Betimsel analiz, toplanan verilerin, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmesi ve yorumlanması esasına dayanır. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce

sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri incelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Betimsel analiz; betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması aşamalarından oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmada, katılımcı mülakatlarından elde edilen nitel verilerin betimsel analizi, bu dört aşama izlenerek yapılmıştır. Analizine başlamadan önce katılımcılarla yapılan mülakatlardan elde edilen veriler, yazılı metne dönüştürülmüştür (Ek 2). Böylece katılımcı mülakatlarına ait veri setleri oluşturulmuştur.

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma aşamasında; araştırma problemi, alt problemler, araştırmanın kavramsal çerçevesi ve mülakat soruları dikkate alınarak temalar oluşturulmuştur. Programla ilgili hizmet içi eğitimin etkililiği, programdaki amaçların, kazanımların, içeriğin (konu alanı), etkinliklerin ve ölçme-değerlendirme araçlarının niteliği, programın öğrenme-öğretme sürecine yansımaları (uygulanabilirlik), programla birlikte öğretmen-öğrenci rolleri, engeller ve çözümler belirlenen temalardır.
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi aşamasında; daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen verilerin okunması ve düzenlenmesi söz konusudur. Bunun için; setleri birkaç defa okunarak belirlenen temalara göre kodlanmıştır. Böylelikle veri setlerinin indirgenmesi, basitleştirilmesi, daha anlamlı ve mantıklı hale gelmesi sağlanmıştır. Tematik çerçeveye göre belirlenen kodlar karşılaştırılmış, benzerlik ve farklılıklarına göre gruplandırılmıştır. Yapılan kodlama güvenilirliğini sağlamak amacıyla Miles ve Huberman (1994)'ın çift kodlama yöntemi kullanılmıştır. Katılımcı mülakatlarından elde edilen veri setleri başka bir araştırmacı tarafından da kodlanmıştır. Araştırmacılar tarafından belirlenen ortak kod sayısının tüm kod (ortak kodlar ve ortak olmayan kodlar) sayısına oranlanması ile kod güvenilirliği 0.75 olarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994; Alev, 2009). Bu formül kullanılarak yapılan kodlamalarda 0.70 ve üzeri ifadeler, kodlamanın güvenilir olduğunu ifade etmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Hesaplanan bu rakam yapılan kodlamanın güvenilir olduğunu göstermektedir.
3. Bulguların tanımlanması aşamasında; düzenlenen verilerin tanımlanması ve doğrudan alıntılarla desteklenmesi söz konusudur. Bunun için verilerin

analizinden elde edilen bulgular; tablolar, tablolarla ilgili çıkarımlar ve bu çıkarımları destekleyen, doğrudan alıntılarla tanımlanmıştır. Alıntılar, katılımcı mülakatlarındaki dikkat çekici cümleler üzerinde değişiklik yapılmadan tırnak içinde verilmiştir.

4. Bulguların yorumlanması aşamasında; tanımlanan bulguların açıklanması, ilişkilendirilmesi ve anlamlandırılması söz konusudur. Bunun için, araştırmada elde edilen bulgular arasındaki sebep-sonuç ilişkileri araştırma problemi ve alt problemler doğrultusunda ve belirlenen temalar çerçevesinde tartışılmıştır.

2.6. Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmalarda araştırmacı, bizzat alanda zaman harcayan, araştırma kapsamındaki kişilerle doğrudan görüşen ve gerektiğinde bu kişilerin deneyimlerini yaşayan, alanda kazandığı bakış açısı ve deneyimleri, toplanan verilerin analizinde kullanan kişidir. Bu yönüyle nitel araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir parçası haline gelir ve zaman zaman bir veri toplama aracı işlevi görür (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Nitel araştırmacının veri kaynaklarına bu denli yakın olması ve olayların doğal akışını etkileyebilme ihtimalinin bulunması; araştırmacının, araştırmadaki rolünü açık bir biçimde belirtmesi ve açıklaması gereğini ortaya çıkarmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmacı katılımcıları tanımaktadır ve araştırma için her bir katılımcının izni alınmıştır. Mülakat sürecinde katılımcıları yönlendirmekten kaçınılmış ve tarafsız olmaya özen gösterilmiştir. Katılımcılara “Nasıl?” ve “Niçin?” soruları yöneltilerek daha detaylı görüşlerin ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır. Görüşme sürecinde katılımcılara karşı dürüst, açık ve güvenilir olunmuş ve araştırmanın konusu, amacı ve araştırma süreci açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Betimsel analizle çözümlenen veriler, bir sonraki bölümde araştırmanın problemi ve buna bağlı alt problemler doğrultusunda sunulmuştur.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerini açıklamak amacıyla, katılımcı mülakatlarından elde edilen verilerin çözümlenmesiyle ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Araştırma bulguları, alt problemlere göre düzenlenmiş ve tablolastırılarak sunulmuştur.

3.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi; yeni öğretim programı ile ilgili düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere; “9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programı ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katıldınız mı? Nerede, ne zaman ve ne kadar süre ile? Hizmet içi eğitimin içeriği ve mesleki katkısı nasıldı?” soruları sorulmuştur.

Araştırmaya katılan biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Biyoloji öğretmenlerinin yeni öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerine ilişkin bulgular

Katılımcı	H.İ.E. Faaliyetinin Düzenlendiği Yer	H.İ.E. Faaliyetinin Düzenlendiği Tarih	H.İ.E. Faaliyetinin Süresi	H.İ.E. Faaliyetinin Türü
Ö1	Trabzon M.E.M.	Aralık 2008	1 gün	Mahalli-Seminer
Ö2	Trabzon M.E.M.	Aralık 2008	1 gün	Mahalli-Seminer
Ö3	Trabzon M.E.M.	Aralık 2008	1 gün	Mahalli-Seminer
Ö4	Trabzon M.E.M.	Aralık 2008	1 gün	Mahalli-Seminer
Ö5	Erzurum H.İ.E. Enstitüsü	Haziran 2008	1 gün	Merkezi-Seminer

(H.İ.E. : Hizmet İçi Eğitim, M.E.M. : Milli Eğitim Müdürlüğü)

Tablo 9’da görüldüğü gibi; Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö4 öğretmenleri Trabzon Milli Eğitim Müdürlüğünce, aralık 2008’de düzenlenen “Yenilenen Ortaöğretim Programlarını Tanıtma Seminerine (Biyoloji)” bir gün süresince katılmışlardır. Ö5 öğretmeni ise; Milli Eğitim

Bakanlığınca Erzurum Hizmet İçi Eğitim Enstitüsünde, haziran 2008’de düzenlenen “Program Tanıtma Seminerine” beş gün süresince katılmıştır.

Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetine ilişkin görüşleri Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programı ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetine ilişkin görüşleri

Katılımcılar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Toplam
Öğretmen Görüşleri						
Yetersiz	*	*	*	*		4
Katkısı olmadı		*	*	*		3
Katkısı oldu. Derslerimde kullandım.					*	1
Çok az katkısı oldu. Yazılılarda kullandım.	*					1
Görevli öğretmen			*			1
Eğitmen yetersiz				*		1
Yönetici yetersiz			*			1
Eğitmen programdan şikayetçi			*			1
Kısa süreli	*		*			2
Sıkıcı	*					1
Zaman kaybı			*			1
Bilgi-tecrübe katkısı yok	*					1
Amaca yönelik	*					1
Konu bazında tanıtım		*				1
Öğretmen görüşleri alındı					*	1
Kazanımlara değinilmedi					*	1
Ölçme-değerlendirme	*		*		*	3
Büyük değişiklik					*	1
Basit					*	1
Öğretici					*	1
Eğlenceli					*	1
Yararlı				*		1
İlk kez duydum					*	1
Uç örnekler				*		1
Yapılandırılmış grid	*		*			2
Dallanmış ağaç	*					1
Bulmaca					*	1
Portfolyo (öğrenci ürün dosyası)			*			1
Proje			*			1

Tablo 10’da görüldüğü gibi; yeni öğretim programı ile ilgili düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetinin yeterli olmadığı Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö4 öğretmenlerince belirtilmiştir. Ayrıca bu öğretmenler, yeni öğretim programı ile ilgili düzenlenen seminerin kendilerine

katkı sağlamadığını da ifade etmişlerdir. Ö1 öğretmeni, seminerin kısa süreli, sıkıcı ve amaca yönelik olmadığını belirterek şunları ifade etmiştir:

“Kısa süreli hizmet içi eğitim kursları genellikle çok amaca yönelik olmuyor. Herkesin sıkılarak gittiği yerler. Haliyle çok bana katkısı olduğunu düşünmüyorum. Programı alıp kendi okuduğumda daha çok şey elde ettim. Hizmet içi eğitim yeterli değildi.”

Ö2 öğretmeni, seminerin sadece konular bazında ele alındığını ve konuların yerinin belli olduğunu belirterek şunları ifade etmiştir:

“Genel olarak sadece 9. sınıf değil, değişen biyoloji müfredatı, konular bazında ele alındı. Sadece konuların yeri belli oldu, uygulama anlamında ya da bana bir şeyler katması anlamında bir faydası olmadı.”

Ö3 öğretmeni, seminerin zaman kaybı olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca semineri veren öğretmenin, yeni öğretim programı ve ders kitabından şikayetçi olduğunu belirterek şunları ifade etmiştir:

“Seminer yeni programla ilgiliydi. Anlatılanlar yeterli değildi. Bir öğretmen sundu. O da kitap ve programdan şikayetçiydi. Ölçme ve değerlendirme konusu ayrıntılı olarak anlatılır diye bekliyordum. Portfolyolar, projeler, ürün dosyaları... çok hızlı geçti. Pek bir katkısı olmadı bana. Tam tersi okul zamanıydı, derslerimiz boş geçti. Kurs yöneticimiz öğretim programı konusunda yeterli değildi. Yapılandırılmış grid sorusuna bir örnek verilmişti. Onun nasıl değerlendirileceğini öğrenmiştim seminerde. Çok uzun zaman aldığı için değerlendirme okulda pek de kullanamayacağımı anlamıştım. O kadar. Zaman kaybı idi seminer.”

Ö4 öğretmeni, seminerin programı tanıtmaktan öteye geçmediğini ve verilen örneklerin çok uç olduğunu belirterek şunları ifade etmiştir:

“Semineri görevlendirilen bir öğretmen arkadaşımız verdi ve programı tanıtmaktan öteye geçilmedi. Verilen örnekler çok uçu. Seminerin yararlı olduğuna inanıyorum fakat bana katkı sağladığını düşünmüyorum.”

Ö5 öğretmeni ise, Erzurum Hizmet İçi Eğitim Enstitüsünde katıldığı beş günlük seminerde, 9. sınıf yeni öğretim programıyla ilgili öğretmen görüşlerinin alındığını ve programın daha çok ölçme-değerlendirme boyutunun anlatıldığını belirtmiştir. Ölçme-değerlendirme konusunda edindiği deneyimleri, derslerinde kullandığını ifade etmiştir. Ö5 öğretmeni, programda çok büyük değişikliklerin olduğunu ve bunları ilk kez duyduğunu belirterek şunları ifade etmiştir:

“9. sınıf yeni programla ilgili bizim görüşlerimizi almak için, yani onu anlatmak için değil bizim görüşlerimizi almak içindi seminer. Programların içeriğine, kazanımlara fazla girmediler. Daha çok konu sonlarındaki çalışmalara, ölçme-değerlendirme kısımlarına ağırlık verdiler. Biyoloji programında çok büyük değişiklikler var. Bize gelip anlattıklarında 15 sene sonra ilk defa bu böylemiydi dedik. Benim için ölçme-değerlendirme çok önemliydi. Ölçme-değerlendirme özellikle bulmaca şeklindeki soruları biz es geçiyorduk, zordular diye. Ama derslerimde kullandım, çok basitmiş ve gerçekten öğreticiymiş. Ayrıca çok eğlenceli.”

3.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi; yeni öğretim programının kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere; “Yeni öğretim programı; biyolojideki kavram, ilke ve teorilere yönelik kazanımlardan ve beceri-anlayış-tutum-değerlere yönelik kazanımlardan (BTTÇ, BAS, İTD) oluşmaktadır. Yeni öğretim programındaki kazanımlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir? Kazanımların biyoloji dersi öğretim programının genel amaçları ile tutarlılığı. Kazanımların toplumsal boyutu (değer, ihtiyaç, idealler, vb.), güncelliği. Öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu. Kazanımların

açıklığı-anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği. Programın uygulanmasında kazanımlarla ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Programın kazanımlarla ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?” soruları sorulmuştur.

Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programındaki kazanımlara ilişkin görüşleri Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programındaki kazanımlara ilişkin görüşleri

Katılımcılar		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Toplam
Öğretmen görüşleri							
Olumlu Görüşler	Öğrenci merkezli	*					1
	Yeterli	*		*			2
	Hayata dönük	*					1
	Uygulamaya dönük	*					1
	Öğrenci merkezli	*				*	2
	Araştırmaya yönlendirici	*					1
	Çevre sorunlarına duyarlı	*	*				2
	Yaparak-yaşayarak öğrenme		*		*		2
	Biyoloji okuryazarlığı		*			*	2
	Ezberden uzaklaşma				*		1
	Esnek	*					1
	Belirgin (açıklık)	*	*	*	*	*	5
	Çağdaş	*					1
	Güncel	*	*			*	3
	Nitelikli		*				1
	Kazanımların sıralanışı		*				1
	Merak uyandırıcı	*					1
	Amaçlarla tutarlı	*	*	*	*	*	5
	Biyoloji okur-yazarlığı				*		1
	Toplumsal	*		*	*	*	4
	Bireysel	*					1
	Bilimsel bakış açısı	*					1
	Anlaşılır (öğretmen)	*	*	*	*	*	5
	Mantıklı	*					1
	Bilgiyi uygulama becerisi				*		1
	N-S : Zihinsel bağlantı				*		1
	N-S : Yorumlama				*		1
	N-S : Sonuca ulaşma				*		1
	Öğrenci ihtiyaçlarını karşılama	*		*			2
	Öğrenci gelişim özelliklerine uygunluk			*			1
	Anlaşılır (öğrenci)		*			*	2
	Açıklık (öğrenci)		*				1
	Uygulamaya dönük		*				1
	Öğrenci ilgilerini gözetme		*			*	2

Tablo 11'in devamı

Olumsuz Görüşler (Sorumlar)	Öğrenci ihtiyaçlarını gözetme				*		1
	Kazanım sayısının çokluğu			*			1
	Öğretmen inanmıyor	*	*		*	*	4
	N-S : Öğretmen temsili yetersiz	*	*			*	3
	N-S : Öğretmen yetiştirme tarzı	*					1
	N-S : Programın sunulduğu (tanıtımı)	*					1
	N-S : Pilot çalışma yetersizliği					*	1
	Abartılı			*			1
	Sıkıcı			*			1
	Uygulanabilirlik	*	*	*	*	*	5
	Programdan kaynaklı						
	N-S : Kazanım sınırları belirsiz		*				1
	N-S : Akademik	*	*	*			3
	N-S : Haftalık ders saati	*		*			2
	Öğrenciden kaynaklı						
	N-S : Farklı öğrenci ilgisi		*				1
	N-S : Farklı öğrenci hazır bulunuşluğu		*				1
	N-S : Farklı öğrenci seviyesi	*	*	*	*	*	5
	N-S : Öğrenci önyargıları				*		1
	N-S : Öğrencilerin farklı sosyo-kültürel durumları				*		1
	N-S : Öğrencilerin farklı ekonomik durumları				*		1
	N-S : Öğrencilerin farklı zeka Alanları	*					1
	Öğretmenden kaynaklı						
	N-S : Pedagojik yetersizliği	*			*	*	3
	N-S : Kazanımlarla ilgili yeni ifadeler					*	1
	N-S : İsteksizlik	*					1
	N-S : Adaptasyon					*	1
	N-S : Önyargılar	*					1
	Okulun fiziki yapısından kaynaklı						
	N-S : Okullar arası farklılık				*	*	2
	N-S : Kalabalık sınıflar				*		1

(N-S : Neden-sonuç ilişkisi)

Tablo 11'de görüldüğü gibi; yeni öğretim programının kazanımları ile ilgili öğretmenler, olumlu ve olumsuz görüşler belirtmişlerdir. Kazanımların olumlu yönlerine ilişkin; öğrenci merkezli, esnek, belirgin, çağdaş, mantıklı ve merak uyandırıcı olduğunu,

biyolojik öğrenmeye imkan sağladığını ve öğrencilerde bilimsel bakış açısını geliştirdiğini Ö1 öğretmeni; nitelikli olduğunu Ö2 öğretmeni; öğrencilerin gelişim özellikleriyle uyumlu olduğunu Ö3 öğretmeni; biyoloji okur-yazarlığını geliştirdiğini Ö4 öğretmeni; öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilir nitelikte olduğunu Ö1 ve Ö3 öğretmenleri; güncel olduğunu Ö1, Ö2 ve Ö5 öğretmenleri; toplumsal olduğunu Ö1, Ö3, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri; amaçlarla tutarlı, açık ve öğretmen için anlaşılır olduğunu tüm öğretmenler ifade etmiştir. Kazanımların olumsuz yönlerine ilişkin; öğrenci için yeterince açık olmadığını Ö2 öğretmeni; öğrenci için yeterince anlaşılır olmadığını ve öğrenci ilgilerini gözetmediğini Ö2 ve Ö5 öğretmenleri; öğrenci ihtiyaçlarını gözetmediğini Ö4 öğretmeni; çok sayıda, sıkıcı ve abartılı olduğunu Ö3 öğretmeni ifade etmiştir.

Yeni öğretim programına ilişkin en önemli sorunun, biyoloji öğretmenlerinin inanmayışı olduğunu Ö1, Ö2, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri belirtmiştir. Bunun nedenleri olarak; programın hazırlanmasında öğretmenlerin yeterince temsil edilmediği Ö1, Ö2 ve Ö5 öğretmenleri tarafından belirtilmiştir. Ö1 öğretmeni, pilot seçilecek yerlerde farklı tip okullarda çalışan öğretmenlerin görüşlerinin alınabileceğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Programın en büyük olumsuzluğu, öğretmenlerin inanmayışı ve bu çok önemli problem. Program hazırlanırken öğretmenlerin sürece dahil edilmediklerini düşünüyorum ve inanmama sorunu da buradan kaynaklanıyor. Öğretmenlerin fikri sorulsaydı, içinde bulundukları bir şeyi bu kadar eleştirmezlerdi herhalde. Gerçi Türkiye’deki tüm biyoloji öğretmenlerinin görüşünü almak da zor. Pilot seçeceğin yerlerden, farklı okullardaki öğretmenlerin görüşünü almak yeterlidir diye tahmin ediyorum. “

Öğretmen yetiştirme tarzının ve programın sunuluş biçiminin (tanıtımının), öğretmen inançlarını olumsuz etkilediği Ö1 öğretmenince belirtilmiştir. Ö1 öğretmeni, programın öğretmenlere daha iyi anlatılması gerektiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Öğretmenleri inandırmak adına hizmet içi eğitim faaliyetlerinin daha iyi planlanması lazım. Kurs veya seminerlerde öğretmenleri cezbedici şeyler kullanılabilir. Hizmet içi eğitimlerde yapılandırıcılık klasik yöntemlerle anlatılıyor. Öğretmenlere daha iyi anlatılması lazım.

Öğretmenlere alın programı okuyun deniyor. Öğretmen de okumuyor. Bu olmaz ve mantıklı da değil Birde programa inanmayı öğretmenlerin yetiştirilme tarzından kaynaklanıyor. Bunun için öğretmen yetiştirme tarzını kökten değiştirmemiz gerekiyor.”

Programa öğretmenlerin inanmayışını etkileyen diğer nedenler olarak; pilot çalışma ve uygulama için verilen sürenin yetersizliği Ö1, Ö4 ve Ö5 öğretmenlerince belirtilmiştir. Ö5 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Programın hazırlanmasına öğretmenlerin yeterince dahil edilmediğine ve programla ilgili pilot çalışmanın gereğince yapılmadığına inanıyorum. Bunun için de öğretmenler programa çok fazla inanmıyorlar bence.”

Programın yapısından, öğretmenden ve öğrenciden kaynaklanan nedenlerden ötürü, kazanımların yeterince kazandırılmadığı (uygulanamadığı) tüm öğretmenlerce belirtilmiştir. Ö2 öğretmeni, kazanım sınırlarının belirgin olmadığını, öğrenci hazır bulunuşluklarının farklı olduğunu ve programın hazırlanmasında öğrencilerin bireysel ilgilerine dikkat edilmediğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Kazanımlar benim için açık ve anlaşılabilir fakat, öğrenciler için değil. Öğrencilerdeki farklılıkları düşündüğümde programın çok da uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum. Kazanımları verme konusunda sıkıntı yaşıyorum. Her öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesi farklı. Dolayısıyla her öğrenciye hitap etme ve her öğrenciyle ayrı ayrı ilgilenme zor ve öğrenciler arasında seviye farkı var.”

Ö4 öğretmeni, öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarının öğrenmede etkili olduğunu ve öğrencilerdeki önyargıları yıkamadığı için kazanımların gerçekleştirilemediğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumları öğrenmede etkili, fakat kazanımlarda bu etkenleri göremiyorum. Öğrenci sevelerini dikkate aldığımda programla ilgili kazanımları gerçekleştiremiyorum. Sınıflarda 3-5 öğrenci ile başarabiliyoruz bu işi. Bilgi kazanımlarını

daha iyi kazandırdığım söylenebilir. Ancak beceri-anlayış-tutum ve değerlere ilişkin kazanımlar güç. Öğrencilerin biyoloji dersine ilişkin önyargılarını yıkmak çok zor.”

Ö1 ve Ö3 öğretmenleri kazanımların akademik boyutta olduğunu ve haftalık ders saatinin yetersizliğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin tamamı kazanımlarla ilgili yaşanan sorunlarda öğrenci seviyelerinin de büyük önem taşıdığını vurgulamışlardır. Ö3 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Kazanım sayıları çok fazla bence. Oku oku bitiremedim ve sıkıldım. Biraz abartmışlar bence? Bunların hepsinin öğrenci tarafından kazanılmasını beklemiyorlar herhalde? Çok güzel kazanımlar da var. Bir kısmı tamam da...Haftada 10 saat dersimiz olsa anca yapabiliriz ama bunları. “Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri ” Kazanımlarının çok azı 9.sınıfta kazanılabilir. Diğer sınıflarda kazanılacaklar herhalde. Kazanımların çoğu lise öğrencilerinin seviyesine göre değil bence. Biraz ağırlar. Üniversite öğrencilerinin çoğunda bile yoktur.”

Ö1 öğretmeni, kazanımların kazandırılabilmesi için öğrencilerin, yüksek sosyal zekaya, kitap okuma alışkanlığına, sosyal birikim ve sosyal duyarlılığa sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Ö1 öğretmeni, öğretmen yetersizlikleri ve isteksizliğine dikkat çekerek ifade etmiştir:

“Öğrencilere kazanımları verebilmek, geliştirebilmek için çocuğun sosyal zekasının çok üst olması gerekiyor. Kitap okuma alışkanlığının fazla olması gerekiyor. Medyayı takip etmesi gerekiyor. Sosyal olaylara karşı daha duyarlı olması gerekiyor. Kısacası öğrencinin üst düzey sosyal birikime sahip olması gerekiyor bu kazanımların kazandırılması için.”

Ö4 öğretmeni biyoloji laboratuvarı bile olmayan okulların var olduğunu belirterek, programdaki kazanımların uygulanabilirliğiyle ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Programın uygulanabilmesi için gerekli altyapı yetersiz. Sınıf mevcutları kalabalık. Zaman problemi ortaya çıkıyor. Örneğin ölçme-değerlendirme etkinliklerini (araçlarını) uygulamada zaman yetersiz. Okulların laboratuvar olanakları yetersiz. Hatta biyoloji laboratuvarı olmayan okullarımız bile var. Her öğrencinin hazır bulunuşluğu aynı değil. Programda liseler arasındaki farklılıklar dikkate alınmamış. Meslek lisesi öğrencisiyle fen lisesi öğrencisi aynı değil fakat aynı programa tabiler.”

Programın kazanımlar ile ilgili boyutunun daha etkin ve verimli olması için yapılması gerekenlerle ilgili; Ö1 öğretmeni kolaylaştırılmalı; Ö2 öğretmeni biyoloji dersine ilgili öğrencilerle biyoloji alanı ve biyoloji sınıfı oluşturulmalı, programın hazırlanması sürecine öğretmenler katılmalı, ders kitabı netleştirilmeli, yeterli zaman verilmeli ve okulun-çevrenin fiziki şartları dikkate alınarak programlar hazırlanmalı; Ö3 öğretmeni kazanımlar sınıflandırılmalı ve sayıları azaltılmalı; Ö4 öğretmeni ilköğretimde yeterli alt yapı oluşturulmalı, kazanımlar kademeli olarak kazandırılmalı, diğer derslerle ortak kazanımlar geliştirilmeli ve bilgi birlikteliği sağlanmalı; Ö5 öğretmeni kazanımlar günlük hayatla ilişkilendirilmeli, konulara uygun ve dikkat çekici olmalı; Ö1 ve Ö3 öğretmenleri öğrenci seviyesine uygunluk sağlanmalı; Ö1 ve Ö5 öğretmenleri öğretmen ön hazırlığı sağlanmalı görüşlerini belirtmişlerdir.

3.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi; yeni öğretim programının içeriğine (konu alanı) ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere; “9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programının konu alanı (içeriği) ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Programın konu alanı (içeriği) , kazanımlarla uyumlu mu? Nasıl? İçeriğin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği. Program içeriğinin; öğretim materyali, öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri açısından durumu. Ünitelerin kapsamı (konu alanı) ve uygulanması için verilen süre. Programın içeriğine eklenmesi ya da çıkarılması gereken konular (üniteler) (varsa örnekler). Günlük yaşama transfer edilebilirliği. Program içeriğinin öğrenme ilkelerine uygunluğu (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene). Programın içeriği, ilgili diğer derslerin

(fizik, kimya, coğrafya, vb.) öğretim programları ile paralellik ve bütünlük gösteriyor mu? Nasıl? Programın uygulanmasında konu alanıyla (içerik) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Programın içeriği ile (konu alanı) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?” soruları sorulmuştur.

Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programının içeriğine (konu alanı) ilişkin görüşleri Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programının içeriğine (konu alanı) ilişkin görüşleri

Katılımcılar		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Toplam
Öğretmen görüşleri							
Olumlu Görüşler	Yeterli		*				1
	Mantıklı	*	*				2
	Anlaşılır	*	*	*	*		4
	Öğrenme ilkelerine uygunluk	*	*	*	*	*	5
	Kazanımlarla tutarlı	*	*	*	*		4
	Gereksiz bilgilerden arınma	*					1
	Konuların sıralanışı	*					1
	Öğrenci merkezli	*				*	2
	Araştırmaya yönelik	*					1
	Öğretim stratejisi, yöntemi ve tekniğini	*	*	*			3
	Motive edici	*					1
	Yaparak-yaşayarak öğrenme	*					1
	Kalıcılık	*					1
	Eğlenceli	*	*				2
	Konu kapsamı	*	*				2
	Güncel	*	*	*	*	*	5
	Diğer derslerle paralellik ve bütünlük	*	*	*			3
	Okul zümreleri		*	*		*	3
	Üniteler için verilen süre		*			*	2
Olumsuz Görüşler (Sorunlar)	Anlaşılır					*	1
	Kazanımlarla tutarlı					*	1
	Ayrıntılı			*			1
	Deney			*			1
	Etkinlikler			*			1
	Uygulanabilirlik	*	*	*	*	*	5
	Program kaynaklı						
	N-S : Fazla uygulamaya dönük	*		*			2
	N-S : Konu sınırları belirsiz		*	*		*	3
	N-S : Üniteler için verilen süre			*	*		2
	N-S : Akademik	*		*			2
	N-S : Üniversite sınavı	*	*				2
	N-S : Haftalık ders saati	*		*	*		3
	Öğretmen kaynaklı						

Tablo 12'nin devamı

N-S : Önyargılar				*		1
N-S : Pedagojik yetersizlik				*		1
N-S : Kavram yanılgısı					*	1
Öğrenci kaynaklı						
N-S : Farklı öğrenci seviyesi	*			*		2
N-S : Farklı öğrenci hazır bulunuşluğu	*					1
N-S: Önyargılar				*		1
N-S : Sorumsuzluk				*		1
N-S : Biyoloji dersine yönelik alt yapı					*	1
Okul kaynaklı						
N-S : Fiziki yetersizlik (lab.)					*	1
N-S : Ders araç-gereci		*				1
Ders kitabı kaynaklı						
N-S : Anlamsız detaylar (akademik)		*	*			2
N-S : Programla tutarsız (yapılandırmacı yaklaşımla tutarsız)				*		1

(N-S : Neden-sonuç ilişkisi)

Tablo 12’de görüldüğü gibi; yeni öğretim programının içeriği (konu alanı) ile ilgili öğretmenler, olumlu ve olumsuz görüşler belirtmişlerdir. İçeriğin (konu alanı) olumlu yönlerine ilişkin; gereksiz bilgilerden arındırıldığını, öğrencileri araştırmaya yönlendirdiğini, motive edici olduğunu, üniversite sınavı konularıyla örtüştüğünü, yaparak-yaşayarak öğrenmeye imkan sağladığını ve kalıcılığı gerçekleştiğini Ö1 öğretmeni; konu kapsamının mantıklı olduğunu ve dersin eğlenceli hale gelmesine imkan sağladığını Ö1 ve Ö2 öğretmenleri, öğrenci merkezli olduğunu Ö1 ve Ö5 öğretmenleri; ünite bazında verilen sürelerin yeterli olduğunu Ö2 ve Ö5 öğretmenleri; diğer dersleri programlarıyla paralellik ve bütünlük gösterdiğini, farklı öğretim stratejisi, yöntemi ve tekniğini uygulanabilir kıldığını Ö1, Ö2 ve Ö3 öğretmenleri; kazanımlarla uyumlu ve anlaşılabilir olduğunu Ö1, Ö2, Ö3 ve Ö4 öğretmenleri; öğrenme ilkelerine uygun olduğunu ve konuların günlük yaşamla ilişkilendirilebildiğini tüm öğretmenler ifade etmiştir. Ö1 öğretmeni öğretim programının içeriği (konu alanı) ile ilgili şunları ifade etmiştir:

“Program öğrenci merkezli olduğu için çok daha mantıklı. Bir önceki programdan çok daha iyi bir program. Farklı öğretim stratejisi, yöntem ve tekniğin kullanımına açık. Özellikle araştırmaya yönelik yöntem ve

teknikler ön plana çıkıyor. Program öğretmenin de derse daha hevesli girmesini sağlıyor. Tam olarak uygulanabildiğinde program, öğrenciler daha zevk alacaklar biyolojiden. Programda geziler, deneyler ve öğrencilerin bireysel uygulamaları daha fazla yer tutuyor. Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesi ve birçok duyuya hitap eden uygulamalar kalıcılığı sağlıyor. Konu alanı ve içerik de bir önceki programa göre daha mantıklı bir şekilde düzenlenmiş. Örneğin 9. sınıfta bir önceki programda yer alan, öğrenilmesi zor ve soyut kavramların fazlaca olduğu hücre bölünmesi konusu çıkarılmış. Bu gayet mantıklı. Ayrıca canlıların ortak özellikleri konulmuş birinci ünitenin hemen başına. Onunla başlıyor ki yine biyoloji için mantıklı. Yine hücre, organizma ve metabolizma diye bir ünite oluşturulmuş daha önce var olmayan. Aslında bu önceki programda iki farklı üniteydi ve birleştirilmiş. Gayet iyi. İnorganik, organik, hücre, metabolizma verilmiş. Bu gayet mantıklı bir sıralama basitten karmaşığa doğru. Canlıların sınıflandırılması bir önceki programa göre çok farklı değil ve içerikte değişiklik yok. Bilinçli birey-yaşanabilir çevre konuları da ekolojinin çevre sorunlarıyla ilgili bölümü. Ekolojinin en kolay bölümü ve 9. sınıf öğrencilerinin bunları bilmesi gerekiyor. Kısacası ünite ve konuların bu şekilde değiştirilmesini mantıklı buluyorum. Ayrıca içerik kazanımlarla da uyumlu.”

İçeriğin olumsuz yönlerine ilişkin; kazanımlarla örtüşmediğini, üniversite sınavı konularına yönelik ve anlaşılır olmadığını Ö5 öğretmeni; çok fazla ayrıntının, deney ve etkinliğin bulunduğunu Ö3 öğretmeni ifade etmiştir. Ö5 öğretmeni konuların belli yerlerde kesilmesinin motivasyonunu bozduğunu belirterek şunları ifade etmiştir:

“ÖSS’ye yönelik yaptığımız çalışmalarda, program içeriğinin sınav konularıyla üst üste çakışmadığını düşünüyorum. Kazanımlarda belli yerler kesiliyor. Mesela diyor ki bölünme konusunda sadece bölünmeyi anlat, mitoz ve mayozdan bahsetme. Bunlardan daha sonra bahset. Burada bu konuların belli oranda kesilmesi bizim biraz motivasyonumuzu bozuyor.”

Programdan, öğretmenenden, öğrenciden, okuldan ve ders kitabından kaynaklanan nedenlerden ötürü program içeriğinin gereğince uygulanamadığı tüm öğretmenlerce belirtilmiştir. Ö1 ve Ö3 öğretmenleri içeriğin; fazla uygulamaya dönük ve akademik olduğunu belirtmişlerdir. Ö1, Ö3 ve Ö4 öğretmenleri haftalık ders saati yetersizliğinin, Ö1 ve Ö4 öğretmenleri öğrenci seviyesindeki farklılıkların; Ö1 öğretmeni öğrenci hazır bulunuşluğundaki farklılıkların uygulamayı olumsuz etkilediğini dile getirmiştir. Ö1 öğretmeni uygulamada karşılaştığı sorunlarla ilgili şunları ifade etmiştir:

“Birinci problemim öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin yeterli olmaması. İkinci sorun, içerik çok yoğun ve çok fazla uygulamaya dönük. Dolayısıyla zaman problemi var. Bu programdaki her şeyi sınıfta veya laboratuarda yapmak ve bir sene içerisinde bitirmek çok zor değil, imkansız. Haftada 2 ders saatiyle bu gerçekleştirilemez. Bilinçli birey yaşanabilir çevre ünitesi çok güncel ve önemli olmasına rağmen yetişmedi ve öğrencilerde farkındaydı bunun. Gerçekçi olmak gerekirse 9. sınıfta ders saatinin artırılması çok güç, programın sınırlandırılması da güç. Bu sorun nasıl halledilir bilmiyorum.”

Ö2, Ö3 ve Ö5 öğretmenleri içerikte konu sınırlarının belirgin olmadığını, Ö1 ve Ö2 öğretmenleri üniversite sınavına yönelik çalışmalara yer verdiklerini ve Ö2 öğretmeni okullarda ders araç gereçlerinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Öğrencilere konular bazında çok yükleme yapıldığını belirten Ö2 öğretmeni şunları ifade etmiştir.

“Programda neyi nerede vereceğimizin sınırını çizemedik, orada sıkıntı yaşadık. Araçlara ulaşma anlamında sıkıntılar yaşıyoruz. Mikroskop kullanıyoruz, 2-3 tane var zaten, onlar da yeterli olmuyor. Dolayısıyla bu anlamda da sıkıntı yaşıyoruz. Bazı konularda çok fazla yükleme yapıldığını düşünüyorum, akademik olduğunu düşünüyorum. Çocuk isterse bu bilgilere ulaşmalı. Çok aşırı yükleme yapmaya gerek yok. ÖSS’ye hazırlık için düşünülürse. Biyolojiyi bir biyolog gibi bilmesini istiyorsak bu yüklemeyi yapabiliriz. Ama herkese bu yüklemeyi nasıl yaparız o tartışılır.”

Ö3 ve Ö4 öğretmenleri üniteler için verilen sürelerin yetersiz olduğunu, belirtmişlerdir. Ö4 öğretmeni, öğretmen ve öğrenci önyargılarının, öğretmen yetersizliklerinin, öğrencilerdeki sorumsuzluğun ve ders kitabındaki tutarsızlıkların, içeriğin uygulanmasını olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Ö4 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ders kitabındaki içeriğin programın esas aldığı yaklaşımlarla uyduğunu düşünmüyorum. İçerik öğrenmenin merkezine öğrencileri alacak tarzda değil. Program uygulanabilir değil çünkü öğretmen ve öğrenciler hazır değiller. Hem öğretmen hem de öğrencilerde önyargılar mevcut ve bu önyargıları kırmak çok güç. Bazı öğretmenler biyoloji dersinin içeriğini eskisi gibi veriyor. Öğrenciler üzerlerine düşen görevlerin farkında değiller ve her şeyi öğretmenden bekliyorlar. Çünkü bu onlar için daha kolay.”

Ö5 öğretmeni biyoloji dersine yönelik alt yapının oluşturulamadığını, öğretmenlerde kavramlarla ilgili bazı kalıplaşmış yanlışların (kavram yanılgısı) bulunduğunu ve okulların yeterli fiziki yeterliliğe (donanıma) sahip olmadığını belirtmiştir. Ö5 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“En azından bizim okulla alakalı olarak kültür alt yapısı sıfır. Öğrencilerde biyoloji dersine yönelik altyapı hiç yok. Ne anlatırsanız anlatın anlamıyorlar. Bazı konularda bazı kalıplaşmış yanlışlar var, biz bunları kıramıyoruz. Biraz kabullenmişlik var. Örneğin homolog kromozom, kromatit mi, DNA mı, kromozom mu gibi kavramlarda kalıplaşmış yanlışlar var.”

Programın içerik (konu alanı) boyutunun daha etkin ve verimli olmasına yönelik; Ö1 öğretmeni canlıların sınıflandırılması konusunun basitleştirilmesi-sınırlandırılması gerektiğini çünkü sistemler konusunda canlı grubu özelliklerine atıflar yapıldığını belirtmiştir. Ö2 öğretmeni ders kitabından ara filament, mikrotübül, endosimbiosis, prokaryottan ökaryota gibi anlaşılması güç konularının çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. Ö3 öğretmeni sınıflandırmada kullanılan teşhis anahtarının çok abartılı olduğunu ve programdan çıkarılması gerektiğini belirtmiştir. Ö4 öğretmeni öğrencilerde bilimsel

düşünme becerisini geliştirebilmek için bilimsel yöntem konusunun içeriğe eklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca konuların işlenişinde öğretmenlere esneklik sağlanması, programa geçişin kademeli gerçekleştirilmesi ve liseler arası farklılıkların dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Ö5 öğretmeni ise konunun etkin hale getirilmesi için etkinliklere önem verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen ve öğrencilerin laboratuvar çalışmalarına özendirilmesi ve liseler arası farklılıklar düşünüldüğünde öğretmenlere esneklik sağlanması gerektiğini dile getiren Ö5 öğretmeni şunları ifade etmiştir:

“Konuyu etkin hale getirmek için etkinliklere önem verilmelidir, ama o da alt yapıyla ilgili bir şey. Öğrencilere anlattığınız şeyi gösterebiliyorsanız anlıyorlar. Örneğin hücreyi mikroskopla gösterdiğimde öğrencilerime anlıyorlar, çok fazla şey söylememe de gerek kalmıyor. Etkinlikleri iyi yapmamız lazım, malzememiz olması lazım. Bir de laboratuvar çalışmalarında biz öğretmenleri özendirmiyorlar. Eskiden bir ek dersi vardı laboratuvarın. Onu da kaldırdılar. Böyle olunca da öğretmen laboratuvara girmiyor ve yük olarak görüyor. Laboratuvarları etkin hale getirmek lazım. Laboratuvarlara belli bir ağırlık verilirse, öyle bir düzenleme yapılırsa hem öğrenci için hem de öğretmen için kazanç olacağını düşünüyorum. İçerikle ilgili farklı okul seviyeleri düşünülerek öğretmenlere esneklik sağlanmalı. Ama bu esnekliklere standartlar getirilmeli. Benim okulumdaki biyoloji dersinin içeriği ile anadolu ya da fen lisesininki aynı olmamalı.”

3.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi; yeni öğretim programının uygulanmasıyla birlikte öğretmen ve öğrenci rollerindeki değişimler ve bu değişimlerin öğretme-öğrenme sürecine yansımalarına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere; “Yeni öğretim programında oluşturmacı (yapılandırmacı) öğrenme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın uygulanması ile birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde nasıl bir değişim gözlemlediniz? Değişen rollerin öğretme-öğrenme sürecine etkileri nasıldır?” soruları sorulmuştur.

Ö1 öğretmeni; yeni öğretim programının uygulanmasıyla birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının getirdiği değişimlerin olmadığını belirtmiştir. Programın geleneksel yöntemlerle yürütüldüğünü, öğretmenin aktif, öğrencinin pasif olduğunu vurgulamıştır. Rollerdeki değişimlerin gerçekleşmemesi nedenlerini; öğrenciden kaynaklanan nedenler, öğretmenden kaynaklanan nedenler ve programdan kaynaklanan nedenler olarak gruplandırmıştır. Öğrenciden kaynaklanan nedenlerle ilgili Ö1 öğretmeni; öğrenci seviyelerinin yetersizliğini ve öğrencilerin araştırma isteksizliğini belirtmiştir. Öğretmenden kaynaklanan nedenlerle ilgili Ö1 öğretmeni; öğretmenlerin tembel, önyargılı ve yetersiz olduğunu belirtmiştir. Ö1 öğretmeni; öğretmenleri tembelliğe iten nedenler olarak, öğretmen üzerindeki baskıları, kanunlar ve yönetmelikleri, desteklenmediklerini (motive edilmediklerini) ve öğretmene yüklenen görev fazlalığını göstermiştir. Ö1 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmen eldeki en kötü imkanlarla en iyisini başarmalı. Ama bizim öğretmenimiz bunu yapamıyor. Nasıl yaparım da bu işi karşıya geçerim, kendimi yormadan bunu yaparım derdinde. Ama öğretmen üzerindeki baskılar mesela yönetmelikler de öğretmene kendi işinden başka yükler yüklüyor. Öğretmen bir memur gibi olmamalı, yaratıcı olmalı, reklam ajansındaki kreatif gibi olmalı. Eserleri amirlerince desteklenmeli. Bazı yönetmelikler ve kanunlar öğretmeni belli kalıplara sokuyor ve sınırlandırıyor.”

Ö1 öğretmeni; öğretmen yetersizliklerinin ve önyargılarının nedeni olarak, öğretmenlerin yetiştirilme tarzını göstermiştir. Ö1 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretmenlerimizin yetersizliği. Yapılandırmacı, öğrenci merkezli bir eğitimden geçmemiş bir öğretmen, lisede veya üniversitede başkalarının anlattığı ve kendilerinin dinleyici olduğu bir öğretmen için lisede gelip öğrenci merkezli eğitim vermesi çok zor. Öyle görmüş çünkü öğretmen. Öğretmen şunu düşünüyor. Ben anlatacağım, öğrenci dinleyecek ve gerektiğinde soru soracak. Eski tip öğretmen yetiştiren kurumlardan mezun olup yeni tip eğitim verebilen öğretmen sayısı çok çok az. Bu kesin. Hala üniversitelerimiz öğrenci merkezli eğitim vermiyorlar ki. Yani öğretmenin gördüğü eğitimle de alakalı sorunlar. Üniversitelerde

yapılandırmacılığı anlatsan bile geleneksel yöntemlerle anlatıyorsun. Dolayısıyla öğretmende gerekli davranış oluşmuyor.”

Programdan kaynaklanan nedenlerle ilgili Ö1 öğretmeni; programın yoğun olduğunu, öğrenci merkezli eğitimin zahmetli ve beceri gerektirdiğini, öğretme-öğrenme sürecini ve ortamını hazırlamanın güç olduğunu ve ders saatinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Ö1 öğretmeni programla birlikte öğretmenlerin, bilgiye ulaşma yollarını gösteren, öğretmeyi öğreten ve süreci denetleyen bir rehber; öğrencilerin ise daha aktif ve araştırmaya hevesli olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri gerektiğini vurgulamıştır.

Ö2 öğretmeni; yeni öğretim programının uygulanmasıyla birlikte, bilgiyi tekdüze bir anlatımla vermediğini belirtmiştir. Konuları günlük hayatla ilişkilendirdiğini, neden-sonuç ilişkisi kurduğunu ve bilgiyi yorumlamaya odaklaştığını belirtmiştir. Böylece öğrencilerde mantıksal yorum gücünün arttığını ifade etmiştir. Ayrıca programın öğrencileri ezberden uzaklaştırdığını, yaparak öğrenme imkanı sağladığını ve görerek öğrenmeyi gerçekleştirdiğini vurgulamıştır. Ö2 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Eskiden tekdüze bir anlatıma gidiyorduk ama artık günlük hayatla bağdaştırmaya çalışıyorum. Neden, niçin ilişkisine çok dikkat ediyorum, işin daha çok yorumunu vermeye çalışıyorum. Tekdüze, düz bir bilgiden ziyade nedeni, niçini üzerinde duruyorum. Bazı öğrencilerin mantıksal olarak yorum gücü geliyor. Zaten gerçek anlamda bu programı uygularsak ezber olayı yok. Çocuk yaptığını, gördüğünü öğreniyor. Bu bakımdan zaten programı olumlu buluyorum.”

Ö2 öğretmeni; öğrencilerin sorumluluklarını yeterince yerine getirmeyi ve ilgisiz olduklarını belirterek bunun da kendilerine düşen yükü arttırdığını dile getirmiştir. Ö2 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Programı uygularken öğrencilere araştırma ödevi veriyoruz. Bu anlamda da sıkıntı yaşıyoruz. Dönüt almada sıkıntı yaşıyoruz. Verdiğimiz görevi yerine getirmeyince öğrenci girişi biz yapmak zorunda kalıyoruz. Verdiğimiz ödevi geri almada sıkıntı yaşıyoruz. O

anlamda da sıkıntı var. Yoksa öğrenci araştırarak gelse, biz de yönlendirmemizi tam yapacağız ve çok daha zevkli ders işleyeceğiz. Bu anlamda öğrenme isteği konusunda öğrencide isteksizlik var. Ama tabii ki yapanlar da var ve bunlar öğretmenine de keyif katıyor.”

Ö3 öğretmeni; programın uygulanmasıyla birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde gerekli değişimin olmadığını belirtmiştir. Programın yapılandırmacı olduğunu fakat ders kitabının olmadığını ifade etmiştir. Öğretmen kılavuz kitaplarının da olmamasının değişime yol açmadığını vurgulamıştır. Ö3 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Program yapısalcı olabilir ama kitap değil. Kocaman bir tezat var. Çok komik! Kitapta konunun başında iki soru sordu diye yapısalcı zannetmiş kendini. Sonra yazmış da yazmış. Deneyler ve etkinliklerde de durum benzer. Yapılışı basamak basamak anlatmış. Yapısalcılıkta öyle mi oluyor sanki? Kitap tuhaf. İki senedir öğretmen kitabı da yazamadılar. Bu yüzden eskisi ile çok da bir fark yok dersim için. İlk önce yapmaları gerekenleri yapsınlar, bize rehber olsunlar. Biz gerekeni yapmaya çalışırız.”

Ö4 öğretmeni öğrenci merkezli öğrenmeyi, elinden geldiğince uygulamaya çalıştığını belirtmiştir. Fakat öğretmen ve öğrenci rollerinde yeterli değişimin olmadığını ifade etmiştir. Bunun nedenleri olarak Ö4 öğretmeni; öğrencilerin her şeyi öğretmenden beklediğini, müfredatın yoğun olduğunu, öğrenci seviyelerinin düşüklüğünü, öğrenci hazır bulunuşluğunun farklılığını ve üniversite sınavını göstermiştir. Ö4 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Programın öngördüğü ilkeleri örneğin öğrenci merkezli öğrenmeyi derslerimde uygulamaya çalışıyorum ve elimden geleni yapıyorum. Öğrencilerime rehber olmak istiyorum fakat zor. Öğrenciler her şeyi benden bekliyorlar. Müfredat çok fazla ve öğrencilerimin seviyesi çok düşük. Ayrıca hazır bulunuşlukları da farklı öğrencilerimin. Programın felsefesi üniversite sınavı gerçeğiyle örtüşmüyor. Öğrenciler benden bilgi aktarmamı ve test çözmemi bekliyorlar. Yani onları üniversite

sınavına hazırlamamı istiyorlar. Dolayısıyla öğretmen ve öğrenci rollerinin çok değiştiğini söyleyemem.”

Ö5 öğretmeni; eğitimin esasının öğrenci merkezlik olduğunu ve sürece öğrencilerin katılması gerektiğini belirtmiştir. Bilinçli ve çalışan öğrenciyle bunun yapılabileceğini ifade etmiştir. Öğretmen ve öğrenci rollerinde değişimi engelleyen nedenlerle ilgili Ö5 öğretmeni; mevcut öğrenci potansiyelinin yetersizliğini, ilköğretimde yeterli alt yapının oluşturulmadığını, öğretmenlerin yetersiz olduğunu ve programa adapte olamadığını, üniversite sınavını, bakanlık uygulamalarını ve sınavlara yönelik eğitim politikalarımızı belirtmiştir. Ö5 öğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Yapılandırmacı yaklaşıma geçmek hedeflediğimiz bir şey ama gelen öğrencilerin de temelini olması lazım. Yani öğrenci benden önce bir şeyler çalışmazı lazım ki öğrenci merkezli bir şeyler yapalım. Bu alt yapı ilköğretimde öğrencilere verilmiyor. Bence çözüm bulunması gereken yer ilköğretim basamağı. İlköğretimden gelen öğrencilerde kendi kendine iş yapma yeteneği yok, bir şeyleri anlatma yeteneği yok. Bunun zorluğunu çekiyoruz. Ayrıca anadolu liselerinde çalışan arkadaşlarım var ve öğrenci merkezli programı onlarda tam olarak uygulayamıyor. Neden uygulayamıyoruz. Ya biz öğretmenlerde bir eksiklik var. Adapte olamıyoruz. Ya da bu öğrenci profiliyle programın uygulanması çok güç. Gerçi geleneksel yöntemlerle de ne derece başarılı oldu tartışılır. Bu sürece muhakkak öğrenciyi katmamız gerekiyor. Evet öğrenciye biyoloji ile ilgili 3-4 soru çözdürürsün, sonuç çocuk nefret eder hale geliyor dersten. Birde üniversite sınavı bizi sınırlandırıyor. Öğrenciler sınava yönelik çalışma yapmak istiyorlar. Öğrenci, ben bu okulda gördüklerimi okuyana kadar 10-20 tane daha soru çözerim, sınava hazırlanırım diyor. Zamanını diğer tarafa harcamak istemiyor. Bakanlığın uygulamaları bile bu yönde. Okullarda eylem planı hazırlanıyor sınavlara yönelik. Eğitimde ne yapmak istediğimizi de tam olarak oturtmuş değiliz. Programda belirlenen hedeflere mi ulaşacağız yoksa öğrencileri üniversiteye mi sokacağız. Bu sınav gerçeğiyle öğrenci merkezli eğitimin yapılması zor.”

3.5. Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi; yeni öğretim programındaki etkinliklere ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere; “Öğretim programında yer alan etkinlikler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Etkinliklerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği (kazanımlar, okul ve çevrenin fiziki yapısı dikkate alınarak). Alternatif etkinliklerin gerekliliği (varsa örnekler). Öğrencilerin gelişim özellikleri ve bireysel farklılıkları. Programın uygulanmasında öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler, dersin işleniş) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Programın öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?” soruları sorulmuştur.

Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programındaki etkinliklere ilişkin görüşleri Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programındaki etkinliklere ilişkin görüşleri

Katılımcılar		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Toplam
Öğretmen görüşleri							
Olumlu Görüşler	Anlaşılabilir	*		*	*	*	4
	Yeterli	*	*				2
	Amaca yönelik	*					1
	Öğrenmede gerekli	*			*		2
	Bilgilendirme			*			1
	Öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluk	*				*	2
	Öğrenci bireysel farklılıklarına uygunluk	*					1
	Konularla tutarlı		*		*		2
Olumsuz Görüşler (Sorunlar)	Yetersiz					*	1
	Öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluk				*		1
	Öğrenci bireysel farklılıklarına uygunluk			*	*	*	3
	Uygulanabilirlik	*	*	*	*	*	5
	Okul kaynaklı						
	N-S : Okulun-çevrenin fiziki yapısı	*		*	*	*	4
	N-S : Araç-gereç yetersizliği	*	*	*	*	*	5
	N-S : Farklı okul tipler					*	1
	N-S : Kalabalık sınıflar	*	*			*	3
	N-S : Program tanıtımı yetersizliği					*	1

Tablo 13'ün devamı

Öğretmen kaynaklı						
N-S : Pedagojik yeterlilik					*	1
N-S : Öğretmen inanmıyor				*		1
Öğrenci kaynaklı						
N-S : Öğrenci inanmıyor				*		1
N-S : Farklı öğrenci seviyesi				*		1
N-S : Sıkıcı				*		1
N-S : Üniversite sınavı				*		1
N-S : Haftalık ders saati (zaman)	*		*	*		3

(N-S : Neden-sonuç ilişkisi)

Tablo 13’de görüldüğü gibi; yeni öğretim programının etkinlikleri ile ilgili öğretmenler, olumlu ve olumsuz görüşler belirtmişlerdir. Etkinliklerin olumlu yönlerine ilişkin; yeterli olduğunu Ö1 ve Ö2 öğretmenleri; anlaşılabilir olduğunu Ö1, Ö3, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri; amaca yönelik olduğunu Ö1 öğretmeni, öğrenme için gerekli olduğunu Ö1 ve Ö4 öğretmenleri; etkinliklerin uygulanmasıyla ilgili bilgilerin verildiğini Ö3 öğretmeni; öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olduğunu Ö1 ve Ö5 öğretmenleri; öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun olduğunu Ö1 öğretmeni; konularla tutarlı olduğunu Ö2 ve Ö4 öğretmenleri ifade etmişlerdir. Etkinliklerin olumsuz yönlerine ilişkin; yetersiz olduğunu Ö5 öğretmeni; öğrencilerin gelişim özelliklerine uymadığını Ö4 öğretmeni; öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun olmadığını Ö3, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri ifade etmişlerdir. Ö3 öğretmeni öğrencilerin farklı zeka alanlarına dikkat çekerek şunları ifade etmiştir:

“9. sınıf öğrencileri ilköğretimden yeni çıkmışlar. İlköğretim müfredatı da malum. Gittikçe basitleştiriliyor. Öğrenciler 9.sınıfa geldiklerinde biyoloji gibi derslerde zorlanıyorlar. Zaten çoğu öğrencimiz SBS’de Türkçe ve sosyal sorularını yaparak kazanmışlar okulumuzu. Matematik ve fen derslerine çoğunun yeteneği az. Bazılarında sosyal, bazılarında bedensel vb. zeka var. Azında doğa (varoluşçu) zekası var. bu yüzden hepsi aynı düzeyde anlamıyor biyolojiden. Ayrıca bazıları merkezi okullardan, bazıları ise köy okullarından gelmiş. Hepsi aynı düzeyde değil. Okul kitabında “mayalar yaşıyor mu?” etkinliği uygun değil bence. Bromtimol mavisi vb. çocuklar 8.sınıftan yeni çıkmışlar, lise hayatlarının ikinci haftasında pat diye bu etkinlikle karşılaşıyorlar.

Ayır  lar vb. seviyelerine uygun değil. Canlılık özelliklerini gözlemlemek için daha basit etkinlikler yapılabilir.”

Öğretmenlerin tümü etkinlikleri yeterince uygulayamadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak tüm öğretmenler araç-gereç yetersizliğine değinmişlerdir.  4  ğretmeni görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bazı etkinlikleri uygulayamıyoruz. Yeterli donanıma sahip bir laboratuvarımız yok. Etkinlikler için gerekli araç ve gerecimiz eksik. Özellikle ayır  lar ve kimyasallar.  alışır durumda 1-2 mikroskopum var.”

 1,  3,  4 ve  5 öğretmenleri okulun ve çevrenin fiziki yapısının yetersiz olduğunu;  1,  2 ve  5 öğretmenleri sınıf mevcutlarının kalabalıklılığını;  1,  3 ve  4 öğretmenleri haftalık ders saatinin yetersizliğini ifade etmişlerdir. Bunlarla ilgili  1  ğretmeni şunları ifade etmiştir:

“Bazı etkinliklerde kullanılan malzemeler okullarda bulunmuyor. Okulumdaki laboratuvar daha iyi olsaydı etkinliklerin tamamı yapılabilir. Okulumuzda biyoloji laboratuvarı var ama malzeme yetersiz. Örneğin mikroskopla ilgili bir etkinliğimiz varsa bunu sadece ben yapmak zorundayım. Çünkü  ğrencinin çalışabileceği sayıda mikroskop yok. Ayrıca 30 kişinin laboratuvara girip aynı anda bir şeyler yapması çok zor. Oda bir problem. İdeali sayının 10-15 olması. Onları da gruplandırırın üçerli veya dörderli. 3-4 grup oluşur ve onları kontrol etmek kolaylaşır. 30 öğrenciden 8-9 grup oluşturacaksınız ve bu grupları nasıl kontrol edeceksin ve sana verilen ders saati 1 ders saati.”

 5  ğretmeni, farklı okul tiplerinin, program tanıtımındaki eksikliklerin ve  ğretmen yetersizliklerinin uygulamada sorunlara yol açtığını belirterek şunları ifade etmiştir.

“Bu programın tam olarak bilincinde olabilmek için ilk önce bunu kendimiz kavrayacağız. Nasıl bir eğitim  ğretim vereceğiz, öğrenciyi hangi şekilde işin içerisine katacağız, bunların gösterilmesi lazım. Aslında okulların da seviyelendirilmesi gerekli. şimdi benim burada

anlatacağım ders ile bir Anadolu lisesinde anlatacağım dersin farklı olması lazım. Ama onu öğretmene bırakmamak gerek. Gidiyorsun bir fen lisesine aynı program anlatıyorsun, endüstri meslek lisesine gidiyorsun aynı programı anlatıyorsun. Arada biraz farklılaştırma olması en azından öğretmen bakımından sen şu okulda şu programı izleyebilirsin gibi bir farklılaştırma olması lazım. Programlar esnek değil.”

Ö4 öğretmeni programdaki etkinliklere öğretmen ve öğrencilerin inanmadığını belirtmiş, öğrenci seviyelerindeki farklılıkların ve üniversite sınavının uygulamayı olumsuz etkilediğini dile getirmiştir. Bunlarla ilgili olarak Ö4 öğretmeni şunları ifade etmiştir:

“Etkinliklerden bazı öğrenciler çabuk sıkılıyorlar ve onlara çok basit ve çocukça geliyor. Öğrenciler etkinliklerin etkinlik olduğunun farkında değil. Bazı etkinlikler soru çözme tekniği gibi algılanıyor. Gerçekten biyoloji okur yazar bireyler mi yetiştirmek istiyoruz yoksa bir üst kuruma geçişte öğrencileri hazır hale mi getirmek istiyoruz. Bu hem biz öğretmenlerin hem de öğrencilerin üstesinden gelemediği bir soru. Öğretmen ve öğrenciler etkinlik çalışmalarının gerekliliğine inanmıyor ve zaman kaybı olarak görüyor. Öğrenciler üniversite sınavlarına yönelik uygulamalar istiyorlar.”

Programın etkinlikler boyutunun daha etkin ve verimli olmasına yönelik; Ö1 öğretmeni, öğretme-öğrenme sürecinde etkinliklerin iyi planlanması, okullardaki biyoloji laboratuvar donanımının arttırılması ve alternatif etkinliklerin geliştirilmesi gerektiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Alternatif etkinlikler gerekli olabilir. Biraz daha düşünülse oluşturulabilir. Mesela ben kırmızı lahanayı asit-baz ayırıcı olarak kullanıyorum etkinliğimde. Bu da hem programda hem de ders kitabında yok. Öğretme-öğrenme sürecinin öğretmence çok iyi planlanması gerekiyor. Okullar ve özellikle biyoloji laboratuvarları gerekli donanımına sahip olmalı. Düşünsene bir okulda 15 tane çok iyi

alışan mikroskop var. Hem ğrenci hem de ğretmen daha istekli gidecektir laboratuara.”

Ö2 ğretmeni, sınıf mevcutlarının azaltılması ve etkinlikler için gerekli malzemelerin artırılarak öğrencilerin kendi başlarına uygulama yapmasının sağlanması gerektiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Mevcutlar azaltılabilir, her öğrenciye malzeme, mikroskop düşebilir. Deneyi kendileri yapabilir ve birlikte öğrenebilirler. Ortada deney yapmaktansa, herkes kendisi yaparsa daha verimli olacaktır.”

Ö3 ğretmeni, etkinliklerde öğrencilerin bireysel farklılıklarının gözetilmesi, farklı derslerin ğretim programlarıyla paralellik ve bütünlüğün sağlanması, programda öğretme-öğrenme süreçleriyle ilgili daha çok örneğe yer verilmesi, ders kitabının programda esas alınan yapılandırmacı yaklaşıma uyumlu hale getirilmesi, programda çoklu zeka kuramına yer verilmesi, öğretme-öğrenme sürecinde ğretim yöntem-tekniklerinin nasıl uygulanacağına dair örneklerin programda daha detaylı verilmesi ve programda proje tabanlı öğrenme yaklaşıma örnekler verilerek vurgu yapılması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Ö3 ğretmeni, yeni ğretim programlarına uygun üniversite sınav sorularını merak ettiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Genel anlamda öğretme-öğrenme süreciyle ilgili ise; Programda ğretme-öğrenme sürecine çok fazla yer ayırmamışlar. Daha fazla örnek konulmalıydı. “Programda Vurgulanan Temel Anlayışlar” başlığında oluşturmacı öğrenme yaklaşımından biraz bahsedilmiş ama çok yetersiz. Zaten programın da yapısalcılığa çok uyduğunu düşünmüyorum. Kitap ise hiççç! Program ve kitap bu yaklaşıma uygun olarak hazırlanmalıydı. Sadece yapısalcılık yok ki çoklu zeka vb. de var ğretimde. Programlarında bu farklı yaklaşımlara da yer verebilirlerdi. “Bu ğretim programı farklı bireysel özelliklere sahip öğrencilerin bulunabileceği gerçeğinden hareketle, öğretmenlerin ğretim yöntem ve tekniklerini çeşitlendirmelerini, mümkün olduğu kadar çeşitli ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmalarını önermektedir.” demiş program. O kadarını hepimiz biliyoruz. Teorik

birkaç bilgi verdiler işi hallettiler sanki. Örnekler üzerinde farklı bireysel özelliklere sahip öğrenciler için hangi yöntem ve tekniklerin, hangi ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılabileceğini yazmalıydılar. Programda “Lise fizik, kimya, coğrafya ve matematik derslerindeki eş zamanlı değişim dikkate alınarak diğer derslerin öğretim programlarındaki kazanımları ile paralellik ve bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır.” yazılmış. Bundan emin miymişler? Mesela, enzimler konusunda “aktivasyon enerjisini” anlattığımızda öğrenciler bunu kimya dersinde görmüş müydüler yani? Bu paralelliği sağlamalıydılar. Kavram haritaları güzel. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımına vurgu da yapılmalıydı. Örnek projeler yazılıp değerlendirmelerinin nasıl yapıldığı gösterilmeliydi. Bir de; yeni programa göre ÖSS’de ne tarz sorular sorulacak çok merak ediyorum. Şimdiden örnek sorular gönderseler de biz de ona göre yönlendirsek kendimizi ve öğrencileri.”

Ö4 öğretmeni, etkinliklerin uygulanabilmesi için okullardaki ders araç-gereçlerinin arttırılması, laboratuvarların teknolojik alt yapılarının oluşturulması, basit, ulaşılabilir malzemelerle yapılabilecek etkinlikler tasarlanması, etkinliklerde öğrencilerin bireysel farklılıklara dikkat edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ö4 öğretmeni, öğretmen-uzman katılımıyla çalıştaylar düzenlenebileceğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Okullar etkinliklerin uygulanabilmesi için yeterli duruma getirilmeli öncelikle. Ders araç-gereçleri temin edilmeli. Laboratuvarlarda teknolojik alt yapı oluşturulmalı. Daha basit, çabuk ulaşılabilir malzemelerle yapılabilen etkinlikler geliştirilmeli. Öğrencilerin bireysel farklılıkları da dikkate alınmalı bu etkinlikler geliştirilirken. Öğretmen ve uzmanların bu uzmanlar üniversiteden olabilir örneğin katılımlarıyla çalıştaylar düzenlenebilir.”

Ö5 öğretmeni, etkinliklerde okullar arasındaki farklılıklar ve öğrenci seviyeleri arasındaki farklılıkların gözetilmesi, görsel materyallerin hazırlanması, okulun-çevrenin fiziki yapısının zenginleştirilmesi ve daha basit etkinliklerin geliştirilmesi gerektiğini

belirtmiştir. Ö5 öğretmeni, laboratuvar çalışmaları için öğretmenlere ders ücreti verilebileceğini ve böylece öğretmenlerin özendirileceğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Etkinlikler her seviyedeki öğrenciye hitap eder olmalı. Okullar arasındaki farklılıklar gözetilmeli. Okulun ve çevrenin fiziki yapısı özellikle okulun etkinliklerin yapılabilmesine imkan sağlayabilecek hale getirilmeli. Yani okullar malzeme yönünden güçlendirilmeli. Biraz önce de bahsettim bakanlık yapılamayan etkinliklerle özellikle deneylerle ilgili görsel materyaller hazırlamalı. Öğretmenlere bunların yapılmasında imkan ve zaman verilmeli. Özellikle öğretmenlere laboratuvar çalışmalarını özendirici bir şeyler yapılmalı. Daha önceleri ek ders veriliyordu mesela. Bunun gibi.”

3.6. Altıncı Alt Probleme Ait Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi; yeni öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi, amacıyla oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlere; “Yeni öğretim programında performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın performansa dayalı ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Programda ölçme-değerlendirme etkinliklerinin yeterliliği, Programda, ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ve değerlendirme sonunda yapılması gerekenler. Ölçme-değerlendirme araçlarının (etkinliklerinin) kazanımlarla ilişkisi. Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin, öğretme-öğrenme süreci ile ilişkisi. Programın ölçme-değerlendirme boyutu öğretmen ve öğrencilerde ne gibi durumların oluşmasını sağlamıştır? Sizce bu durumların olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir? Öğretim programı, ürün ve süreç değerlendirmesine imkan sağlamakta mıdır? Nasıl? Programın uygulanmasında ölçme-değerlendirmeyle ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Programın ölçme-değerlendirmeyle ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?” soruları sorulmuştur.

Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Biyoloji öğretmenlerinin, yeni öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri

Katılımcılar		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Toplam
Öğretmen görüşleri							
Olumlu Görüşler	Performansa dayalı ölçme-değerlendirme	*		*			2
	Mantıklı (anlamli)	*			*	*	3
	Yeterli	*			*	*	3
	Yararlı	*					1
	Eğlenceli- İlgi çekici	*	*	*			3
	Amaçlarla tutarlı				*		1
	Kazanımlarla tutarlı	*		*		*	3
	Öğretici (anlamli öğrenme)	*	*		*	*	3
	Öğrenci katılımı	*			*	*	3
	Grup değerlendirme	*					1
	Öğrenme alanlarına yönelik	*					1
	Zeka alanlarına yönelik	*					1
	Ürün-süreç değerlendirme	*	*	*	*	*	5
	Yapılandırılmış grid			*	*	*	3
	Proje	*					1
	Tanılayıcı dallanmış ağaç			*	*	*	3
	Bulmacalar					*	1
	Bilgilendirme (bilgi)	*				*	2
	Kazanımlarla tutarsız				*		1
	Yetersiz			*			1
Olumsuz Görüşler (Sorunlar)	Bilgilendirme (bilgi) eksikliği			*	*		2
	Objektiflik	*		*		*	3
	Zaman	*	*		*		3
	N-S : Ölçme aracı hazırlama	*	*				2
	N-S : Değerlendirme	*	*				2
	N-S : Öğrenciyle birebir çalışma		*		*		2
	Uygulanabilirlik	*	*	*	*	*	5
	N-S : Yönetmelikler	*					1
	N-S : Üniversite sınavı		*		*		2
	N-S : Öğrenci isteksiz				*		1
	N-S : Öğrenci seviyesi		*				1
	N-S : Öğrenci takibi			*			1
	N-S : Tutulan evraklar			*			1
	N-S : Haftalık ders saati		*				1
	N-S : Ders kitabı		*	*	*	*	4
	N-S : Ölçme-değerlendirme aracı yetersizliği		*	*	*	*	4
	N-S : Programla tutarsız			*			1
	N-S : Okulların fiziki yapısı	*	*	*			3
	N-S : Geleneksel inançlar	*				*	2
	N-S : Deneyim eksikliği			*			1

(N-S : Neden-sonuç ilişkisi)

Tablo 14’de görüldüğü gibi; yeni öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili öğretmenler, olumlu ve olumsuz görüşler belirtmişlerdir. Ölçme-değerlendirme araçlarının (etkinliklerinin) olumlu yönlerine ilişkin; performansa dayalı ölçme-değerlendirme anlayışının varlığını Ö1 ve Ö3 öğretmenleri; mantıklı (anlamlı), yeterli olduğunu ve öğrenci katılımının sağlandığını Ö1, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri; eğlenceli olduğunu Ö1 ve Ö2 öğretmenleri; kazanımlarla tutarlı olduğunu Ö1, Ö3 ve Ö5 öğretmenleri; öğretici olduğunu Ö1, Ö2, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri; yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç araçlarının öğrenci ilgilerini çektiğini Ö3, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri; amaçlarla tutarlı olduğunu Ö4 öğretmeni; yararlı, öğrenme alanlarına ve farklı zeka alanlarına yönelik olduğunu ve proje çalışmalarına yer verildiğini Ö1 öğretmeni ifade etmiştir. Ö1 öğretmeni programdaki ölçme-değerlendirme araçlarının grup değerlendirmesine imkan sağladığını belirterek şunları ifade etmiştir:

“Ölçme araçları öğrenciyi öğretebilecek nitelikte ve bu bakımdan yararlı. Anlamlı öğrenme gerçekleşebiliyor. Ölçme araçları sonrası öğrenciler bir şeyler öğreniyor. Ölçme araçları öğrencilerle birlikte değerlendirmeye elverişli. Araçlar klasik ve motomot değil. Öğrencinin ezber düzeyinde bilgisini ölçecek tarzda değil araçlar. Öğrenciyi derinlemesine ölçebilecek nitelikte. Haliyle bu araçlarla öğrencileri daha iyi sınıflandırabiliyorsunuz. Hangi öğrenci kavramaya yönelik çalışmış, hangi öğrenci ezbere yönelik çalışmış, hangi öğrenci birkaç basamak ötesini düşünebiliyor. Yani verilen bir bilgiyi kendi süzgecinden geçirip ekstra bilgi üretebiliyor. Farklı zeka düzeyine yönelik ölçümler yapılabilir.”

Ölçme-değerlendirme araçlarının (etkinliklerinin) olumsuz yönlerine ilişkin; kazanımlarla tutarsız olduğunu Ö4 öğretmeni; yetersiz olduğunu Ö3 öğretmeni; programda ölçme-değerlendirme ile ilgili yeterli bilgilerin bulunmadığını Ö3 ve Ö4 öğretmenleri ifade etmişlerdir. Ölçme aracının hazırlanması ve değerlendirmesinin ve öğrenciyle birebir çalışmaların çok zaman aldığı Ö1, Ö2 ve Ö4 öğretmenlerince belirtilmiştir. Ö2 öğretmeni öğretmenlerin çok uğraşması gerektiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Ölçme-değerlendirme yapmak için her öğrenciye baya bir vakit ayırmak gerekiyor. Öğretmenin çok uğraşması lazım. Değerlendirme

aşaması da zor. Ödevi verdik, takibini yaptık, ölçme anlamında zevkli, öğrenci de zaten bunu beğeniyor. Fakat onu hazırlamak, her öğrenciye farklı görevler vermek anlamında ve değerlendirme anlamında zorlukları var.”

Öğretmenlerin tümü programın ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili değişimleri derslerinde yeterince uygulayamadıklarını belirtmişlerdir. Ö1 öğretmeni yönetmeliklerin etkisinden; Ö2 öğretmeni öğrenci seviyesindeki yetersizliklerden; Ö3 öğretmeni öğrenci takibinin güçlüklerinden ve tutulan evrakların çokluğundan; Ö2, Ö3, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri ise ders kitabındaki ölçme-değerlendirme araçlarının yetersizliğinden bahsetmişlerdir. Ö3 öğretmeni ders kitabının programdaki öğrenme yaklaşımlarıyla uyumlu olmadığını ve öğretmen kitabının olması gerektiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Gerçekten de performansa dayalı ölçme-değerlendirme yaklaşımı öğretim programında geniş bir yer tutmuş. Okudum programı. Etkileyici şeyler yazılmış bu konuda, ama neyi nasıl yapmamız gerektiği daha açık bir şekilde anlatılabilirdi. Bir örnek konu üzerinden mesela. Öğretmen kitabı çıkarılmadan bu iş olmaz! Okul kitabı da çok gülünç. Yapısalcılıktan eser yok ama kitabın sonunda maşallah ölçme değerlendirme ile ilgili formlar, ölçekler...çok komik doğrusu.”

Programın ölçme-değerlendirme ile ilgili boyutunun daha etkin ve verimli olmasına yönelik; Ö1 öğretmeni, ortaöğretim sınıf geçme ve sınav yönetmeliğinde proje ve performans notu ile ilgili değişikliklerin yapılması ve olumsuz faktörlerin ortadan kaldırılması gerektiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Ölçme-değerlendirme sürecini olumsuz etkileyen faktörler ortadan kaldırılabilir. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğinde performans ve projeye ilgili not düzenlemesi yapılabilir. Birçok ölçme aracının değerlendirilmesi tek bir notla yapılıyor. Bu çok mantıklı değil. Daha fazla sözlü notu ya da performans, proje notu kutucuğunun da açılması gerekiyor diye düşünüyorum.”

Ö2 öğretmeni, biyoloji dersine ilgili ve bu konuda yetenekli öğrencilerle biyoloji sınıflarının oluşturulması gerektiğini ve haftada 27 saatlik ders yüküyle programı götürmesinin çok zor olduğunu, büyük fedakarlık gerektirdiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Bence biyoloji sınıfları olmalı ve gerçekten biyoloji yeteneği olan öğrencilerin biyoloji dersini alması gerekir. Ayrıca öğretmenin de zamanını ona göre programlaması ve ona göre ilgilenmesi gerekir. Biyoloji sınıflarında alt yapının, donanımın çok iyi hazırlanması lazım. Öğretmenler her zaman öğrencinin emrinde olacak. O zaman öğretmen de zevk alır, program çok daha etkin ve verimli olur. Haftada 27 saat dersin var. Ben boş olduğum zaman öğrenci olmuyor. Bu anlamda sıkıntı yaşıyoruz. Aynı anda bizim boşluklarımızın öğrencilerle çakışması lazım. 27 saatlik ders yüküyle öğretmenin bu programı götürmesi zor, çok büyük fedakarlık istiyor.”

Ö3 öğretmeni, performansa dayalı ölçme-değerlendirmenin öğretmenlere ayrıntılı bir şekilde anlatılması gerektiğini ve geleneksel-alternatif değerlendirme ilişkisinin nasıl kurulacağı ve karne notuna nasıl yansıtılacağını belirterek şunları ifade etmiştir:

“Performansa dayalı ölçme-değerlendirme çeşitleri tek tek, ayrıntılı bir biçimde yazılmalı. Örnekler üzerinde ölçme ve değerlendirme boyutu anlatılmalı. Mesela, dönemim sonunda A öğrencisinin dosyasında toplanan farklı değerlendirme araçlarının nasıl hep birlikte değerlendirileceği anlatılmalı. Geleneksel de kullanılmalı deniyor. Gelenekselle alternatif değerlendirme toplamda nasıl değerlendirmeli? Karne notuna nasıl yansıtılmalı?”

Ö4 öğretmeni, ölçme-değerlendirme araçlarının daha anlaşılır ve daha ilgi çekici olması, tüm öğrencilere hitap eden araçların geliştirilmesi, değerlendirme sonunda yapılması gerekenlerle ilgili bilginin verilmesi, pilot sınıfların oluşturulması, alanında uzman kişilerle hizmet içi eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesinin, haftalık ders saatinin artırılması ya da program içeriğinin azaltılması ve pilot sınıfların oluşturulması gerektiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

“Ölçme-değerlendirme araçları daha anlaşılır ve daha ilgi çekici olmalı. Öğrenciler ölçme araçlarının gerekliliğine inanmalı. Özellikle değerlendirmenin ve değerlendirme sonunda nelerin yapılması gerektiği ile ilgili kapsamlı ve alanında uzman kişilerden eğitim alınmalı. Ya haftalık ders saati arttırılmalı ve ya da müfredat azaltılmalı. Tüm öğrencilere hitap eden ölçme-değerlendirme etkinlikleri geliştirilmeli. Okullarda pilot sınıflar oluşturulmalı, gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra program tüm sınıflarda uygulanmalı.”

Ö5 öğretmeni, ders kitabındaki ölçme-değerlendirme araçlarının zenginleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Biyoloji öğretmenlerinin, programın ölçme-değerlendirme boyutu ile öğretmen ve öğrencilerde oluşan durumlara ilişkin görüşleri Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Biyoloji öğretmenlerinin, programın ölçme-değerlendirme boyutu ile öğretmen ve öğrencilerde oluşan durumlara ilişkin görüşleri

Katılımcılar		Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Toplam
Öğretmen görüşleri							
Öğretmende Oluşan Durumlar	Öğrencide gerçekleşen öğrenmenin niteliği ve niceliği ile ilgili daha fazla bilgi	*		*	*	*	4
	Kendini değerlendirme	*					1
	Öğrenciye dönüt verme kolaylığı	*					1
	Eksikleri-yanlışları tespit etme ve düzeltme			*			1
	Yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç araçlarını kullanma			*	*	*	3
	Proje ve performans ödevi verme				*		1
	Geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarını kullanma	*		*	*	*	4
	Performansa dayalı ölçme-değerlendirme ile ilgili bilgi eksikliği			*	*		2
	Hizmet içi eğitim gerekliliği			*	*		2
Öğrenci. Olu. Du.	Öğrenmede farkındalık (nasıl-ne kadar)	*	*			*	3
	Kendini değerlendirme	*					1
	Akran değerlendirmesi	*	*				2
	Kişisel gelişime katkı	*					1
	Özgüven	*					1
	İşbirliği yapma		*				1

Tablo 15'in devamı

	Tartışmalara katılıp düşüncelerini belirtme		*			*	2
	Başarma (haz) duygusu	*					1

Tablo 15’de görüldüğü gibi, programın ölçme-değerlendirme boyutu ile öğretmenlerde oluşan durumlara ilişkin; geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarının daha çok kullanıldığını ve yeni ölçme araçları ile öğrencide gerçekleşen öğrenmenin niteliği ve niceliği ile ilgili daha fazla bilgi sahibi olunduğunu Ö1, Ö3, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri; yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç gibi araçları derslerinde kullandıklarını Ö3, Ö4 ve Ö5 öğretmenleri; proje ve performans ödevleri verdiklerini Ö4 öğretmeni; eksikleri-yanlışları tespit etme ve düzeltme imkanı bulduklarını Ö3 öğretmeni; kendisini değerlendirme ve öğrenciye dönüt verme imkanı sağladığını Ö1 öğretmeni; performansa dayalı ölçme-değerlendirme ile ilgili bilgi eksikliği bulunduğunu ve hizmet içi eğitime ihtiyaç olduğunu Ö3 ve Ö4 öğretmenleri belirtmiştir.

Programın ölçme-değerlendirme boyutu ile öğrencilerde oluşan durumlara ilişkin; öğrencilerin nasıl ve ne kadar öğrendiklerinin farkına vardıklarını Ö1, Ö2 ve Ö5 öğretmenleri; akran değerlendirmesi yapabildiklerini Ö1 ve Ö2 öğretmenleri; işbirliği yapabildiklerini Ö2 öğretmeni; tartışmalara katılıp düşüncelerini paylaşabildiklerini Ö2 ve Ö5 öğretmenleri; kendilerini değerlendirdiklerini, özgüvenlerinin arttığını, başarma (haz) duygusunun pekiştiğini ve böylelikle kişisel gelişime katkı sağladığını Ö1 öğretmeni belirtmiştir. Ö1 öğretmeni yeni ölçme-değerlendirme araçlarının öğretmen ve öğrencilere katkılarıyla ilgili şunları ifade etmiştir:

“Öğrenci ölçme araçlarını uygularken öğrenebildiğinin farkına varıyor. Bu çok önemli. Nasıl öğrendiğini, ezberleyip ezberlemediğini; kavrayıp kavramadığını algılıyor. Öğrenci fark ediyor ölçme araçlarını değerlendirirken bu konuyu nasıl anlamışım ve hangi düzeyde öğrenmişim bilincine varıyor. Ölçme araçları öğrencilerle ilgili daha fazla bilgi veriyor öğretmene. Yani öğrenci şu düzeyde anladı, bu düzeyde anlamadı. Öğretmen ve öğrencilerin kendilerini değerlendirmesine ve sorunların nasıl çözüleceğine olanak sağlıyor. Yeni ölçme araçları öğrencilerin kendilerini ve grup arkadaşlarının birbirini değerlendirmesi, yaptıkları çalışmanın kalitesiyle ilgili bilgi

veriyor. İy i yaptın, kötü yaptın; yeterliydin, yetersizdin gibi. Öğrenciye katkı sağlıyor ve ayrıca her bir çalışmada bir önceki çalışmalara kıyasla daha iyi olduğunu görüyorsun öğrencinin. Öğrencilere öğretmenin verdiği dönütler, öğrencilerin kendilerini geliştirmesi olanağı sağlıyor. Bu çalışmaların öğrencilerin kişisel gelişimine de katkısı büyük. Başarma, haz duygusunu veriyor. Kendini gerçekleştirme ve özgüven bakımından öğrencileri iyi yere götürüyor bu çalışmalar.”

Özet olarak; araştırmaya katılan biyoloji öğretmenlerinin çoğu yeni öğretim programının açık, anlaşılır, çağdaş ve güncel olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat; programın tanıtımındaki yetersizlikler, öğretmen ve öğrencilerin geleneksel inançları, öğrenci seviyelerindeki yetersizlikler, ders kitabının programla tutarsızlığı, araç-gereç ve öğretim materyali eksiklikleri, haftalık ders saati yetersizliği, okulların fiziki yapısındaki yetersizlikler, öğretmenlerin pedagojik yetersizlikleri ve üniversite sınav sisteminden ötürü programın gereğince uygulanamadığı belirtilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı yorum ve tartışmalar bir sonraki bölümde verilmiştir.

4. TARTIŞMA

Bu araştırmanın temel amacı; ülkemizde 2008-2009 yılından itibaren uygulanan, “Ortaöğretim 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı”na ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunulan bulgular, literatürdeki çalışmalarla ilişkilendirilmiş ve yorumlanmıştır. Tartışma bölümü; Program ile İlgili Düzenlenen H.İ.E. Faaliyetlerine İlişkin Bulguların Tartışılması, Programın Yapısı ile İlgili Bulguların Tartışılması ve Programla Birlikte Öğretmen ve Öğrenci Rollerinde Oluşan Durumlar ile İlgili Bulguların Tartışılması başlıkları altında sunulmuştur.

4.1. Program ile İlgili Düzenlenen H.İ.E. Faaliyetlerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın bu kısmında, yeni öğretim programının tanıtımı için düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetleri ile ilgili bulgular tartışılmıştır. Yapılan tartışmalarda, araştırmanın birinci alt problemine cevap verilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yetersiz olduğunu göstermiştir. Coşkun (2005) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Yeni öğretim programının felsefesi, yapısı ve öğretme-öğrenme ortamlarına yansımalarına ilişkin detaylı bilgilendirmenin yapılmaması, eğitim faaliyetini yürüten eğitmen ve yöneticilerin programa ilişkin bilgi eksiklikleri ve faaliyetlerin sıkıcı ve kısa süreli oluşu sebebiyle yetersizlikler görülmüştür. Yurday (2006) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde; matematik dersi yeni müfredat programı ile ilgili düzenlenen hizmet içi seminerin birçok açıdan yetersiz olduğu saptanmıştır. Bu yetersizliklerin başında süre kısıtlılığının ve semineri veren kişinin olduğu belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu, program tanıtımı için Milli Eğitim Müdürlüğünce düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetine (mahalli) katılmışlar ve seminerin kendilerine katkı sağlamadığını belirtmişlerdir. Bunun nedenleri; düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin yetersizliği ve faaliyetlerde öğretmen ihtiyaç ve ilgilerinin dikkate alınmaması olabilir. Araştırmaya katılan ÖS öğretmeni ise, bakanlıkça düzenlenen program tanıtımı seminerinin (merkezi) kendisine katkı sağladığını belirtmiştir. Böylelikle bakanlıkça düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin (merkezi) Milli Eğitim Müdürlüklerince düzenlenen faaliyetlere (mahalli) nazaran daha nitelikli olduğu söylenebilir. Hizmet içi eğitim faaliyetini yürüten eğitmen ve yöneticilerin alanlarında

uzman olması, faaliyetlerde öğretmen ilgi ve ihtiyaçlarının gözetilmesi ve programla ilgili detaylı bilgilendirmenin yapılması bu farklılığa yol açmış olabilir.

4.2. Programın Yapısı ile İlgili Bulguların Tartışılması

Araştırmanın bu kısmında yeni öğretim programının, kazanımları, içeriği (konu alanı), etkinlikleri ve ölçme-değerlendirme araçları ile ilgili bulgular tartışılmıştır. Yapılan tartışmalarda, araştırmanın ikinci, üçüncü, dördüncü, altıncı ve yedinci alt problemlerine cevap verilmeye çalışılmıştır. Programın yapısına ilişkin tartışmalar; programın niteliğinin tartışılması ve programın uygulanmasında karşılaşılan güçlüklerin tartışılması başlıkları altında sunulmuştur.

4.2.1. Program Niteliği ile İlgili Bulguların Tartışılması

Elde edilen bulgulardan programın, kazanımlar, içerik (konu alanı), etkinlikler ve ölçme-değerlendirme boyutunun; açık, anlaşılır, çağdaş, güncel, birbiri içerisinde tutarlı ve öğrenci merkezli olduğu belirlenmiştir. Ateş ve Akdağ (2005), Bulut (2006), Subaşı (2006), Gündoğar (2006), Özdemir (2006) ve Şeker (2007) tarafından yapılan çalışmalarda, yeni öğretim programlarının giriş, kazanımlar, temalar ve öğrenme alanları, etkinlik örnekleri ve açıklamalar bölümlerinin açık ve anlaşılır olduğunu fakat ölçme ve değerlendirme bölümünün ise yeterince açık ve anlaşılır olmadığı belirtilmiştir. Ancak programın gelişigüzel hazırlandığı, çok fazla uygulamaya dönük olduğu, anlaşılması güç bilgilerin bulunduğu ve özellikle ölçme-değerlendirme boyutunda yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı belirlenmiştir. Programın niteliğine ilişkin eksiklik ve aksaklıklar düzeltilerek daha etkin bir program oluşturulabilir.

4.2.2. Programın Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlüklerin Tartışılması

Araştırmada, elde edilen bulgular doğrultusunda yeni öğretim programının geleneksel anlayışlarla yürütüldüğü ve sadece konular bazında uygulandığı belirlenmiştir. Programın gereğince uygulanmasını etkileyen sebepler; programdan kaynaklan sebepler, öğretmenden kaynaklanan sebepler, öğrenciden kaynaklanan sebepler, okulun fiziki yapısından

kaynaklanan sebepler, ders kitabından kaynaklanan sebepler ve diğer sebepler olarak gruplandırılabilir.

Araştırmada, öğretmenden kaynaklanan sebepler inançlar, yeni öğretim programının gerektirdiği pedagojik yetersizlikler ve bazı kavram yanılgıları olarak sıralanabilir ve bu sebeplerin programın uygulanmasını engellediği belirlenmiştir. Öğretmenden kaynaklanan sebeplerden birincisi olarak; öğretmenlerinin çoğunun biyolojinin doğası, biyoloji öğretimi ve biyoloji öğrenimi ile ilgili geleneksel (davranışçı) inançlara sahip oldukları ve bu inançların etkisiyle yeni öğretim programını geleneksel yöntemlerle yürütmeye çalıştıkları belirlenmiştir. Eğitimde bir yeniliğin uygulanabilir olması, öğretmenlerin bu yeniliğin sağlayacağı yararları inanmış olmalarına ve bu yeniliği sınıflarına taşıma isteklerine bağlıdır (Baki, 2002). Araştırma bulgularına göre öğretmen inançlarını etkileyen nedenleri şu şekilde sıralayabiliriz. Birincisi, programın hazırlanış aşamasında öğretmenlerin yeterince temsil edilmediğine ve dolayısıyla pilot çalışmanın yeterince yapılmadığına olan inançtır. Pilot çalışmalarla ilgili bilgilendirmelerin öğretmenlere yapılmamış olması ve değerlendirme raporlarına ulaşılamaması bu durumuma sebep olarak gösterilebilir. İkincisi öğretmenlerin yetiştirilme tarzlarıdır. Hem ilköğretim, hem ortaöğretim hem de yükseköğretimde davranışçı öğrenme yaklaşımlarına göre eğitim almış ve senelerce bu yaklaşımlar doğrultusunda öğrenci yetiştirmiş öğretmenlerin, yeni öğretim programının felsefesini ve esas alınan öğrenme teorilerini kısa sürede benimseyememeleri, kısacası önyargılar öğretmenlerin geleneksel öğretim yöntemlerini kullanmalarına sebep olarak gösterilebilir. Üçüncüsü, yeni öğretim programının tanıtımındaki yetersizliklerdir. Program tanıtımı ile ilgili düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerinin etkin ve nitelikli olmaması bu durumun oluşmasına sebep olarak gösterilebilir. Dördüncüsü, mevcut haftalık ders saatiyle programın yürütülemeyeceğine olan inançtır. Yapılan bir çok araştırmada, öğretmenlerin sahip oldukları inançların yapılan yeniliklerin uygulanmasını da büyük oranda etkilediği ortaya çıkmıştır (Lloyd, 1999; Sztajn, 2003; Yurday, 2006). Öğretmenden kaynaklanan sebeplerden ikincisi, öğretmenlerin pedagojik yetersizlikleridir. Yeni öğretim programı yapılandırmacı yaklaşımı esas almış ve öğrenmenin merkezine öğrenciyi getirmiştir. Buna bağlı olarak öğretim stratejisi, yöntem ve teknikleri değişmiştir. Özellikle performans dayalı ölçme-değerlendirme uygulamalarıyla ilgili öğretmenler, desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Gözütok (2003) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin yeni programdaki ölçme ve değerlendirme konusunda, programın diğer boyutlarına göre, daha yetersiz olduğu belirlenmiştir. Yine, Yurday (2006) tarafından yapılan çalışmada,

öğretmenlerin yeni ölçme ve değerlendirme araçlarından haberdar olmadıkları belirtilmiştir. Oysa yeni öğretim programında; temel bilgi, beceri ve tutumların öğrenciler tarafından kazanılıp kazanılmadığına ilişkin dolaylı bilgi sağlayan çoktan seçmeli, eşleştirme, boşluk doldurma, kısa yanıtlı, doğru – yanlış vb. madde türlerinden oluşan geleneksel ölçme ve değerlendirme araçlarının yanı sıra, öğrencilerin daha üst düzey bilişsel beceri, tutum ve bilgilere ilişkin kazanımlarının doğrudan gözlemlenmesine imkân sağlayan performans dayalı değerlendirme yaklaşımının kullanılması gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2007). Öğretmenlerden kaynaklanan sebeplerden üçüncüsü, öğretmenlerde var olan bazı kavram yanılgılarıdır. Ö5 öğretmeni; “bazı konularda bazı kalıplaşmış yanlışlar var, biz bunları kıramıyoruz. Biraz kabullenmişlik var. Örneğin homolog kromozom, kromatit mi, DNA mı, kromozom mu gibi kavramlarda kalıplaşmış yanlışlar var.” diyerek bu durumu ifade etmiştir. Bilginin pasif olarak ya da kişisel bir katkıda bulunma olmaksızın inşa edilemeyeceğini; anlamının, adaptasyon sonucu ortaya çıktığını; kişinin kendi tecrübeleri, bilgi ve birikimleriyle tartışılan konu arasında uyum sağlanarak ele alınan konuyu anladığını; bilginin etkileşim sonucu oluşturulduğunu; kullanılan dil ve içinde bulunulan sosyal yapının bu etkileşimde önemli rol oynadığını ileri süren yapılandırmacı yaklaşımda (MEB, 2007) kavram yanılgıları son derece önemlidir. Çünkü bilgi etkileşimler sonucu oluşturulur. Dolayısıyla öğrencide de kavram yanılgıları oluşabilir.

Programın çok fazla uygulamaya dönük olması, programda konu sınırlarının belirsizliği, üniteler için verilen sürelerin yetersizliği, programda öğrenci seviyesinin, bireysel farklılıkların, ilgilerin, ihtiyaçların ve gelişim özelliklerinin göz ardı edilmesi ve akademik bilgilerin çokluğu programın yapısından kaynaklanan sebepler içinde yer almıştır ve bu sebeplerin programın gereği gibi uygulanmasına mani olduğu tespit edilmiştir. Yeni öğretim programında sarmallık ilkesi uygulandığı için, konular her yıl genişletilerek verilmektedir. Fakat elde edilen bulgulara göre bu durumun, konular arasında kopuklukların oluşmasına, konular arasında ilişki kurulamamasına ve konu sınırlarının belirlenememesine neden olduğu tespit edilmiştir. Benzer durum, Karakolcu (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da saptanmıştır. Yeni öğretim programında öğrencilerin göstereceği olası zihinsel ve fiziksel gelişim düzeyleri gözetilmiş, bireysel farklılıklar dikkate alınmıştır. Öğrenciler arasında birçok açıdan farklılıklar bulunabileceği ifade edilmiştir. En geniş anlamı ile bireysel farklılıklar olarak ifade edilebilecek bu değişkenlerin bir boyutu; bireyin zihinsel operasyonlarını ve alışılmış bilgi işlem

becerilerini (öğrenme stilleri, bilişsel stiller, öğrenme stratejileri, motivasyon stilleri vb.) betimler, diğer boyutu cinsiyet, sosyo-ekonomik durum vb. olarak ifade edilmiştir (MEB, 2007). Fakat elde edilen bulgulardan yola çıkarak programın hazırlanmasında öğrenci sevilerinin, bireysel farklılıkların, ilgi, ihtiyaç ve gelişim özelliklerinin göz ardı edildiği belirlenmiştir. Bu durum öğretmen görüşlerinin programla çeliştiğini ortaya koymuştur.

Öğrenci hazır bulunuşlukları ve seviyelerindeki farklılıklar, öğrenci inançları (önyargılar), öğrencide sorumluluk duygusunun yetersizliği ve biyoloji dersine yönelik alt yapı eksikliği öğrenciden kaynaklanan sebepler içinde yer almıştır ve bu sebeplerin programın gereğince uygulanmasını engellediği belirlenmiştir. Öğrencilerin biyoloji dersine yönelik alt yapılarının yani, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yeterliliklerinin, öğrenci hazır bulunuşluklarının ve seviyelerinin yüksek olması hem öğretmenin kendini geliştirip yenilemesine hem de dersin birlikte zevkle yürütülmesine imkan sağlayacaktır. Öğrencilerin biyoloji dersine yönelik olumlu tutumları dersi daha iyi anlamalarına, dersten zevk almalarına, işbirliği yapmalarına, sorumluluk üstlenmelerine ve başarılı olmalarına imkan sağlayacaktır. Karakolcu (2009) tarafından yapılan çalışmada, öğrenci düzeylerinin iyi olmasının hem öğretmenin kendini geliştirmesine yardımcı olacağını hem de öğretmeni bu yönde zorlayacağını belirtmiştir.

Okulun fiziki yapısındaki yetersizlikler ve ders araç-gereci eksiklikleri okuldan kaynaklanan sebepler içinde yer almıştır ve bu sebeplerin programın uygulanmasını zorlaştırdığı tespit edilmiştir. Okulda donanımlı bir biyoloji laboratuvarının olmaması, araç-gereç ve öğretim materyali eksiklikleri ve kalabalık sınıflar programın okullarda gereğince uygulanmamasını ortaya çıkarmıştır. İspir vd. (2007) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin laboratuvar sayılarını eksik ve mevcut laboratuvarları ve uygulamaları yetersiz buldukları belirtilmiştir. Ateş ve Akdağ (2005), Subaşı (2006), Gündoğar (2006), Özdemir (2006) ve Şeker (2007) tarafından yapılan çalışmalarda da okulun ve fiziki çevrenin etkinliklerin uygulanmasında yetersiz kaldığı belirtilmiştir. Elde edilen bulgulardan kalabalık sınıflarla laboratuvar çalışmalarının yapılamadığı belirlenmiştir. Karakolcu (2009) tarafından yapılan çalışmada da, kalabalık sınıflarla laboratuvar etkinliklerinin istenilen düzeyde yapılamadığını belirtilmiştir. Yine, Öz (2007) tarafından yapılan çalışmada, kalabalık sınıflarda her öğrenciye ulaşmanın zor olduğu ve programın gerektiği gibi uygulanmadığı saptanmıştır. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğretmenin öğrencilerle ilgilenmesine engel olabilir, zaman probleminin yaşanmasına yol açabilir ve öğrencilerin bireysel hatta grupta çalışma yapmalarını zorlaştırabilir.

Ders kitabındaki akademik bilgiler ve ders kitabının programla tutarsızlığı ders kitabından kaynaklanan sebepler içinde yer almıştır ve bu sebeplerin uygulamayı engellediği belirlenmiştir. Yeni öğretim programında ünite sayıları azaltılmış ve bazı konular çıkarılmış olmasına rağmen gereksiz ve akademik bilgilerin var olduğu belirtilmiştir. Bu bilgilerin anlaşılmasında hem öğrencinin hem de öğretmenin sorunlar yaşadığı belirtilmiştir. Ders kitabındaki akademik bilgiler öğrencilerin biyoloji dersine yönelik olumsuz tutum geliştirmelerine ve başarısız olmalarına sebep olabilir. Oysa yeni öğretim programında, herkesin dersi sevebileceği, zevk alarak öğrenebileceği ve başarılı olabileceği varsayılmıştır (MEB, 2007). Programda yapılandırmacı yaklaşımın esas alındığı belirtilmiş, öğrenci merkezliliği ve öğretmen rehberliğini ön plana çıkaran, ürün kadar süreç değerlendirmeyi de önemseyen anlayışının kitaplarda yansıtılması gerektiği önemle vurgulanmıştır. Elde edilen bulgulardan ders kitabının, programdaki yapılandırmacı yaklaşımla örtüşmediği belirlenmiştir. Ö3 öğretmenin; “program yapısalcı olabilir ama kitap değil. Kocaman bir tezat var. Çok komik! Kitapta konunun başında iki soru sordu diye yapısalcı zannetmiş kendini. Sonra yazmış da yazmış. Deneyler ve etkinliklerde de durum benzer. Yapılışı basamak basamak anlatmış. Yapısalcılıkta öyle mi oluyor sanki?” diyerek durumu ifade etmiştir.

Öğretmen kılavuz kitabının hazırlanmaması, okullar arası farklılıklar, üniversite sınavı ve yönetmelikler diğer sebepler içinde yer almıştır ve bu sebeplerin programın gereğince uygulanmasını zorlaştırdığı görülmüştür. Öğretmen kılavuz kitapları, öğretme-öğrenme sürecinde öğretmene, etkinliklerin uygulanması ve ölçme-değerlendirmenin daha sağlıklı yapılmasını sağlayacak ve öğretmenin programa daha iyi motive olmasını kolaylaştıracaktır. Ayrıca öğretmeni kaynak sıkıntısından kurtaracaktır. Araştırmaya katılan öğretmenleri, derslerde üniversite sınavlarına yönelik çalışmalar yaptıklarını ve öğrencilerin de bu doğrultuda istekleri olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum programdaki etkinlikler ve performansa dayalı ölçme-değerlendirme çalışmalarının yapılmasına engel olmuştur. Her iki uygulamanın birlikte yapılmasında ise zaman problemi yaşanmaktadır. Ayrıca ortaöğretim ders geçme ve sınav yönetmeliğinde performansa dayalı ölçme-değerlendirme ile ilgili düzenlemelerin eksik olduğu saptanmıştır. Hem üniversite sınavı hem de yönetmeliklerde programdaki öğrenme yaklaşımları dikkate alınarak gerekli düzenlemelerin yapılması bu sorunların yaşanmamasını sağlayabilir.

4.3. Programla Birlikte Öğretmen ve Öğrenci Rollerinde Oluşan Durumlar ile İlgili Bulguların Tartışılması

Araştırmanın bu kısmında programın uygulanmasıyla birlikte öğretmen ve öğrencide oluşan durumlarla ilgili bulgular tartışılmıştır. Yapılan tartışmalarda araştırmanın beşinci alt problemine cevap verilmeye çalışılmıştır.

Yapılandırmacı yaklaşımın esas alındığı yeni öğretim programı ile birlikte öğretmen; öğretme-öğrenme süreci düzenleyen, öğrenciyle karşılıklı etkileşime giren ve onlarla birlikte öğrenendir. Öğretmen öğrencilerinin görüş ve fikirlerini anlama çabası içindedir. Bilgiyi aktaran bir kaynak olmaktan uzaklaşmıştır. Öğrenci ise; kendi öğrenmelerinden sorumlu olan, edindikleri bilgileri anlamlandıran ve bu nedenle öğretimde aktif olan bireydir. Öğrenci, sınıfta genellikle grup içinde diğerleriyle birlikte çalışır (Saban, 2000). Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu, öğretmen ve öğrencilerde programın öngördüğü değişimlerinin yaşanmadığını belirtmişlerdir. Öğrenci seviyelerinin yetersizliği, öğrencilerin araştırmaya isteksizlikleri, öğrenci hazır bulunuşluğundaki farklılıklar, öğretmenlerin tembel, önyargılı ve yetersiz oluşu, ders kitabı ve kılavuz kitaplarının olmaması, üniversite sınavı, ilköğretimde yeterli alt yapının oluşturulamayışı, bakanlık uygulamaları ve sınavlara yönelik eğitim politikamız bu değişimlerin yaşanmamasının nedenleri olarak gösterilmiştir. Programın 2008-2009 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başladığı düşünüldüğünde eksikler ve sorunların olması kaçınılmazdır. Zaman içerisinde programla ilgili belirlenen aksaklıklar düzeltilebilecek ve daha etkili bir program oluşturulabilecektir. Ayrıca zamanla öğretmenler, programın felsefesi ve temel aldığı öğrenme yaklaşımlarını daha iyi özümseyecekler ve öğretme-öğrenme ile ilgili geleneksel inançlarından sıyrılacaklardır. Bulguların tartışıldığı bu bölümden sonra araştırmada ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

5. SONUÇLAR

Bu bölümde, araştırma bulguların tartışılmasıyla elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Sonuçlar bölümü, Program ile İlgili Düzenlenen H.İ.E. Faaliyetlerine İlişkin Sonuçlar, Programın Kazanımlarına İlişkin Sonuçlar, Programın Ünitelerine-Konu Alanına (İçerik) İlişkin Sonuçlar, Programın Öğrenme-Öğretme (Etkinlikler) Boyutuna İlişkin Sonuçlar ve Programın Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Sonuçlar başlıkları altında sunulmuştur.

5.1. Program ile İlgili Düzenlenen H.İ.E. Faaliyetlerine İlişkin Sonuçlar

Yeni öğretim programının tanıtımı için düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetleri, araştırmaya katılan öğretmenler tarafından yetersiz bulunmuştur. Öğretmenler ile yapılan mülakatlardan programın tanıtımı için düzenlenen seminerin, programın uygulanmaya başlamasından sonra yapıldığı ve il Milli Eğitim Müdürlüğünce düzenlendiği anlaşılmaktadır. Bu seminerin, alanında uzman kişilerce verilmediği, daha önce bakanlığın düzenlediği program tanıtımı seminerine katılan ve yine öğretmen olan kişilerce gerçekleştirildiği, kısa bir süre ile sınırlandırıldığı ve seminere katılan öğretmenlere programla ilgili yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Programla ilgili bilgilendirme faaliyetlerindeki bu yetersizlik, öğretmenlerin programa olan inançlarını olumsuz yönde etkilemiş ve öğretim programı okullarda etkin ve verimli bir şekilde uygulanamamıştır.

MEB’ce, Erzurum Hizmet İçi Eğitim Enstitüsünde düzenlenen program tanıtımı seminerine beş gün süresince katılan Ö5 öğretmeninden, programla ilgili bilgilendirmenin yeterince yapıldığı anlaşılmıştır. Seminerin alanında uzman kişilerce verilmesi, programla ilgili öğretmen görüşlerinin alınması, sürenin yeterli tutulması ve özellikle ölçme-değerlendirme araçlarına ilişkin bilgilendirmenin yapılması bu sonucu ortaya çıkarmıştır. Seminerin Ö5 öğretmenine ölçme-değerlendirme konusunda katkı sağladığı belirlenmiştir. Programın tanıtımı için düzenlenen hizmet içi eğitim faaliyetlerinde; bakanlıkça düzenlenen merkezi seminerlerin, milli eğitim müdürlüklerince düzenlenen mahalli seminerlere kıyasla daha nitelikli ve öğretmenlere katkı sağlayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Programın Kazanımlarına İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmen görüşleri doğrultusunda yeni öğretim programının kazanımlarına ilişkin; öğrenci merkezli öğretime uygun olduğu, bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarının gözetildiği, öğretmenler için anlaşılır olduğu, biyoloji okuryazarlığını geliştirici niteliklere sahip olduğu, açık, anlaşılır, çağdaş, güncel ve birbiri içerisinde tutarlı olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak programdaki kazanımların; gelişigüzel hazırlandığı, çok fazla uygulamaya dönük olduğu, sınırlarının tam olarak belirlenmediği, ders içi ve diğer derslerle ilişkilendirmelerin yeterince yapılmadığı, ara disiplinlerle (rehberlik ve psikolojik danışma, girişimcilik vb.) ilişkilendirmelerin bulunmadığı ve hem ünite bazında hem de programın tamamında bilişsel, BTTÇ, BAS ve İTD kazanımlarının dengeli bir dağılımının yapılmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum kazanımların uygulanmasında programın yapısından kaynaklanan engeller (nedenler) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada, programın BTTÇ, BAS ve İTD kazanımlarına ait öğretmen yeterliliklerinin düşük olduğu ve derslerinde öğretmenlerin çoğunlukla geleneksel inanışlarının etkisiyle bilişsel kazanımlara yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu ise, yeni öğretim programının kazanımlar boyutunun gereğince uygulanmadığı ve öğrencilerde programla birlikte beklenen yeterliliklerin oluşturulamadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu, program kazanımların uygulanmasında öğretmenden kaynaklanan engeller (nedenler) olarak gösterilebilir.

Öğrencilerin farklı; sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarının, zeka alanlarının, hazır bulunuşluklarının, bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yeterliliklerinin, ilgilerinin, inançlarının ve tutumlarının programın kazanımlar boyutunun uygulanmasında, öğrenciden kaynaklanan engeller (nedenler) olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmenler öğrencilerdeki mevcut bu farklılıklarla programın kazanımlar boyutunun uygulanamayacağına inanmaktadırlar. Oysa ki yeni öğretim programda öğrencilerin zihinsel ve fiziksel gelişim seviyeleri ve bireysel farklılıkları gözetilmiş ve öğretmenlerden bu farklılıkları dikkate almaları istenmiştir.

5.3. Programın Ünitelerine-Konu Alanına (İçerik) İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda yeni öğretim programının içeriğine ilişkin; açık ve anlaşılır olduğu, biyoloji bilimi ile ilgili bilimsel gelişmeleri dikkate aldığı, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene ve uzaktan yakına gibi öğretim ilkelerinin benimsendiği, kazanımlarla tutarlı olduğu, gereksiz bilgilerden arındırıldığı, öğrenci merkezli öğretim stratejisi, yöntemi ve tekniğinin uygulanmasına imkan sağladığı, yaparak-yaşayarak ve araştırma yaparak öğrenmeyi teşvik ettiği, öğrencileri motive edici ve derslerin eğlenceli olmasını sağladığı, konuların sıralanışının ve kapsamının mantıklı olduğu, diğer derslerle paralellik ve bütünlüğün sağlandığı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesine yardımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Programda ünitelerin uygulanması için verilen sürenin yetersizliği, bazı konu alanlarındaki akademik bilgiler ve içeriğin çok fazla uygulamaya dönük olması programın içerik boyutunun uygulanmasında, programdan kaynaklanan engeller (nedenler) olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle öğretmenlerin haftada iki ders saatıyla, program içeriğinin yetiştirilemeyeceğine dair inançları mevcuttur.

Öğretmenlerin; geleneksel inançları, program içeriğinin gerektirdiği yeterliliklere sahip olmayışları, ünitelerde yer alan yeni kavramlara yabancılıkları ve sahip oldukları bazı kavram yanılgıları programın içerik boyutunun uygulanmasında öğretmenden kaynaklanan engeller (nedenler) olarak gösterilebilir. Araştırmada öğretmenlerin, program içeriğini geleneksel yöntemlerle yürütmeye çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebinin, öğretmenlerin geleneksel inançları, okulların fiziki yapısındaki yetersizlikler ve ders araç-gereci ve materyal eksiklikleri olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada biyoloji ders kitabı ile ilgili, programdaki yapılandırmacı yaklaşımla örtüşmediği ve gereksiz-anlamsız detaylarla dolu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin biyoloji dersine yönelik bilişsel alt yapılarının yetersizliği, farklı öğrenci seviyeleri ve öğrenci hazır bulunuşluğu ve öğrencilerdeki bazı kavram yanılgıları program içeriğinin uygulanmasında, öğrenciden kaynaklanan engellerdir.

5.4. Programın Öğrenme-Öğretme (Etkinlikler) Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmada yeni öğretim programındaki etkinlik örneklerinin; öğrencilerin gelişim özelliklerine ve bireysel farklılıklarına uygun olduğu, açık ve anlaşılır olduğu ve

kazanımlarla örtüştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ancak okulun ve çevrenin fiziki yapısındaki yetersizlikler (laboratuar ve teknoloji sınıfı yetersizlikleri), kalabalık sınıflar, etkinlikler için gerekli araç-gereç yetersizliği ve etkinliklerin yapılabilmesi için gerekli süre gibi engellerin etkinliklerin uygulanmasını sınırladığı görülmüştür.

Öğretme-öğrenme sürecinde hem öğretmenlerde hem de öğrencilerde yeni öğretim programının öngördüğü değişimlerin yaşanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin, programın içeriğine bağlı kalarak, geleneksel yöntemlerle programı yürüttükleri görülmüştür. Davranışçı öğrenme yaklaşımı ile eğitilmiş ve yıllarca bu yaklaşım doğrultusunda öğrenci yetiştirmiş öğretmenlerin, yeni öğretim programının felsefesini ve altında yatan öğrenme yaklaşımlarını kısa sürede ve tam olarak özümseyememeleri geleneksel yöntemlerle programın yürütülmesinde en önemli sebep olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca program tanıtımındaki yetersizlikler de bu durumun oluşmasına sebep olarak gösterilebilir.

5.5. Programın Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda yeni öğretim programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin; kazanımlarla tutarlı olduğu, öğretici olduğu, bireysel ve grupla değerlendirmenin yapılabilirdiği, hem ürünün hem de sürecin değerlendirilmesine olanak sağladığı, öğrenci katılımıyla eğlenceli ve ilgi çekici olduğu, performansa dayalı ölçme-değerlendirme yaklaşımının esas alındığı ve proje, yapılandırılmış grid, bulmacalar ve tanılayıcı dallanmış ağaç gibi araçların öğretmenlerce kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yaparken çoğunlukla geleneksel yöntemleri kullandıkları ve ürüne-sonuca yönelik değerlendirme yaptıkları görülmüştür. Oysaki yeni öğretim programında, performansa dayalı değerlendirmeye vurgu yapılmış, ürün-sonuçla birlikte sürecin de değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Öğretmenlerin; Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliği'nin ve üniversite sınav sisteminin programdaki performansa dayalı değerlendirme yaklaşımıyla örtüşmemesine, hem programdaki ölçme-değerlendirme örneklerinde hem de ders kitabındaki örneklerde yeterli açıklamaların bulunmamasına ve değerlendirme ile ilgili objektifliğin sağlanamayacağına olan inançları, hizmet içi eğitim faaliyetlerindeki yetersizliklere bağlı olarak alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerinin nasıl kullanılacağına dair bilgi eksikliği ve önceki

deneyimleriyle programdaki değişikliklerin çelişmesi öğretmenleri lme ve değerlendirmede geleneksel yöntemlere itmiştir. Ayrıca tutulan evrakların fazlalığı ve süre yetersizliği de öğretmenleri geleneksel yöntemlere itmiştir.

Öğrencilerin bireysel farklılıkları, yetiştikleri sosyal evre, ekonomik durumları, ilgi ve istekleri, programın lme-değerlendirme boyutunun uygulanmasını engelleyen öğrenciden kaynaklanan engellerdir.

Okullardaki fiziki yetersizliklerin, özelikle kalabalık sınıfların programın lme-değerlendirme boyutunun uygulanmasını engellediğı sonucuna ulaşılmıştır.

6. ÖNERİLER

Öğretmenlerin biyoloji dersi yeni öğretim programı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur.

6.1. Milli Eğitim Bakanlığına Yönelik Öneriler

- Hazırlanan öğretim programlarının etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi; öğretmenlerin, programı iyi tanımalarına, benimsemelerine (inanmalarına), gerekli yeterlilikleri taşımalarına ve programın öngördüğü öğrenme ortamlarını oluşturmalarına bağlıdır. Yapılan bu araştırmada; biyoloji öğretmenlerinin, geleneksel inançlarının etkisiyle, yeni öğretim programını benimsemedikleri, programın öngördüğü öğrenme ortamlarını oluşturmamadıkları ve programda yer alan temel yaklaşımları yeterince bilmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu ise, yeni öğretim programının etkin ve verimli bir şekilde uygulanmasında önemli bir sorundur. Bu sorun devam ettiği müddetçe program amacına ulaşamayacaktır. Bu nedenle; yenilenen öğretim programlarına yönelik öğretmenlere, alanında uzman kişiler tarafından kapsamlı, ciddi ve sistematik bir biçimde hizmet içi eğitim verilmelidir. Bu hizmet içi eğitim faaliyetlerinde; yenilenen programın temel anlayışı ve felsefesi, programın gereksinim duyduğu öğrenme ortamı özellikleri ve öğretim yöntem-teknikleri ile ölçme ve değerlendirme boyutlarına öncelik verilmelidir. Hizmet içi eğitim faaliyetlerinin planlanmasında, öğretmen inanışları dikkate alınmalı, öğretmenlerden alınacak dönütlere göre esneklik sağlanmalı ve öğretmenleri teşvik edici uygulamalara yer verilmelidir. Hatta alanında uzman kişiler ve öğretmenle belirli periyotlarda proje çalışmaları yürütülmeli ve elde edilen sonuçlar öğretmenlerle paylaşılmalıdır.
- Öğretim programının etkililiğinin artırılması için; okullar, Milli Eğitim Müdürlükleri, Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasında etkin bir iletişim süreci işletilmelidir. Bu iletişim sürecinde programın, aksayan yönleri belirlenmeli ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı'nın erişim

sitesinde öğretmen portalı oluşturularak öğretmenlerin, örnek dokümanlara ulaşması ve düşüncelerini paylaşması sağlanmalıdır.

- Araştırmada öğretmenlerle yapılan mülakatlar, öğretim programı ve kılavuzundaki açıklamaların yetersiz olduğunu göstermiştir. O halde öğretmenlere uygulamalarında kullanabileceği, zengin örnek ve açıklamalarla donatılmış, öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalıdır. Bununla birlikte, yeni programa göre hazırlanmış ders kitaplarının yeniden gözden geçirilmesi ve yapılandırmacı yaklaşıma uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Ders kitapları gereksiz bilgilerden arındırılmalı ve öğrenci seviyeleri dikkate alınarak hazırlanmış, uygulanabilir etkinliklerle donatılmalıdır. Özellikle alternatif ölçme-değerlendirme araçlarına ders kitaplarında daha çok yer verilmelidir.
- Ortaöğretim Kurumları Ders Geçme ve Sınav Yönetmeliği, programın ölçme ve değerlendirme boyutunun uygulanmasına engel olarak görülmektedir. Bunun için ders geçme ve sınav yönetmeliği, programın ölçme-değerlendirme boyutuna uygun bir şekilde yeniden düzenlenmelidir. Araştırmada, üniversite sınav sisteminin, öğretim programının uygulanmasını sınırladığı hatta engellediği belirlenmiştir. Bu gibi merkezi sınavlarla ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadıkça öğretmenlerin, derslerinde yapılandırmacı öğrenme yaklaşımını uygulamaları güçleşecektir. O halde, öğretim programında olduğu gibi, sınav sisteminde de yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun düzenlemeler yapılmalıdır.
- Araştırma sonuçları okulların fiziki yapısındaki yetersizliklerin, programda hedeflenen değişimin gerçekleşmesini engellediğini göstermiştir. Biyoloji laboratuvarı ve teknolojik alt yapısı bulunmayan ve kalabalık sınıflarda programın uygulanması güçleşecektir. Bu manada okulların fiziki yapısı iyileştirilmeli, etkinliklerde kullanılacak araç-gereç ve materyaller için gerekli destek sağlanmalıdır.
- Araştırmada ders saatinin yetersizliği öğretim programının uygulanmasını engelleyici bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun için; ya haftalık ders saati arttırılmalıdır ya programda üniteler için ayrılan süre öğretmen görüşleri doğrultusunda tekrar gözden geçirilmelidir ya da öğretmenlere araştırma-inceleme çalışmaları için ders saati dışında ek ders saati ayrılmalıdır.
- Programın uygulama aşamasında etkili değerlendirme çalışmaları yapılmalı, bu çalışmalardan elde edilecek sonuçlarla programın uygulamadaki eksiklik-

aksaklıkları belirlenmeli ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Böylelikle programın etkinliği arttırılmalıdır.

6.2. Üniversitelere Yönelik Öneriler

- Araştırmada öğretmenlerin yetiştirilme tarzlarının öğretim programının uygulanmasını olumsuz yönde etkilediği gözlenmiştir. Bu sebeple öğretmen adayları yeni öğretim programının felsefesine uygun bir şekilde yetiştirilmeli ve programın gerektirdiği nitelikler öğretmen adaylarına kazandırılmalıdır.
- Üniversiteler, MEB ile daha fazla işbirliği yaparak, özellikle programla ilgili hizmet içi eğitim faaliyetlerinde görev alarak bilgi ve deneyimlerini öğretmenlerle paylaşmalıdırlar.

6.3. Okul Yöneticilerine ve Öğretmenlere Yönelik Öneriler

- Programın etkin bir şekilde uygulanabilmesi için derslikler ve laboratuvarlar istenilen seviyeye ulaştırılmalıdır. Bunun için mahalli kaynaklardan yararlanılabilir.
- Yeni öğretim programı ile ilgili seminer ve toplantılar düzenlenmeli ve aileler program hakkında bilgilendirilmelidir. Böylelikle okul-veli işbirliği arttırılabilir.
- Okul yöneticileri öğretim programını iyi tanımalı ve programın uygulanabilirliğini temin etmek için öğretmenlere gerekli ortamları sağlamalıdır.
- Biyoloji dersi yeni öğretim programı, ilgili diğer derslerle ilişkilendirildiği için öğretmenler kendi aralarında etkili iletişim kurmalı, bilgi ve tecrübelerini birbirleriyle paylaşmalıdır. Özellikle “Zümre Öğretmenleri” ve “Şube Öğretmenleri” toplantılarında etkin paylaşım sağlanmalıdır.
- Araştırmada öğretmenlerin biyoloji dersi öğretim programını yeterince tanımadıkları belirlenmiştir. Öğretmenler; programı daha iyi incelemeli, programın felsefesini, öğretme, öğrenme, ölçme ve değerlendirme ile ilgili ilkeleri, ünitelerin organizasyonunu ve yapısını gereğince özümsemelidir.
- Öğretmenler, öğrenci merkezli öğrenme ortamlarını oluşturmalıdırlar ve öğrenci merkezli öğretim stratejilerini, yöntemlerini ve tekniklerini kullanmalıdırlar. Öğrenme ortamlarını düzenlerken öğrencilerin, mevcut ön bilgilerini, düşüncelerini, inanışlarını ve tutumlarını dikkate almalıdırlar. Ders işlenirken

öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat etmeli ve zihinsel gelişimlerine uygun etkinlikler kullanmalıdırlar. Ayrıca etkinlikleri okulun ve çevrenin fiziki şartlarını da dikkate alarak düzenleyebilmelidirler.

- Programda kazanım ya da konulara ilişkin sınırlamalar getirilmiştir. Bu sınırlamalar ile ilgili kazanım ya da konuya daha sonraki yıllarda değinileceği için öğretmenler ders işlerken, kazanım ya da konu ile ilgili sınırlamalara dikkat etmelidirler.
- Öğretmenler, okul-veli işbirliğini arttırıcı çalışmalar yapmalıdırlar ve öğrenci velileriyle daha fazla diyalog kurmalıdırlar. Böylelikle öğrencileri daha iyi tanıma şansı olacaktır.
- Araştırmada öğretmenlerin, çoğunlukla geleneksel ölçme-değerlendirme tekniklerini kullandıkları ve sonuç-ürün değerlendirmesi yaptıkları gözlenmiştir. Oysa ki biyoloji dersi yeni öğretim programı, ürünle birlikte sürecinde değerlendirildiği performansa dayalı (alternatif) değerlendirmeyi esas almıştır. Bunun içindir ki öğretmenler, alternatif ölçme-değerlendirme tekniklerine daha çok yer vermelidirler. Ayrıca bireysel değerlendirmeler ve grup değerlendirilmesi yapılmalıdır.

6.4. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma; Trabzon ili, 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı ve öğretmen mülakatlarından elde edilen veriler ile sınırlıdır. Farklı il, farklı öğretim programları, farklı araştırma yöntemleri ve farklı veri toplama araçları kullanılarak benzer çalışmalar yapılabilir.
- Araştırmada; yeni öğretim programının, kazanımlar, içerik (konu alanı), etkinlikler ve ölçme-değerlendirme boyutlarına ilişkin öğretmen görüşleri alınmıştır. Programın her bir boyutu tek başına ele alınarak öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda daha kapsamlı incelenebilir.
- Biyoloji öğretmenlerinin hizmet yılı, çalışma koşulları, muzun oldukları fakülte gibi değişkenlerin programın uygulanmasına yansımaları karşılaştırmalı olarak incelenebilir.
- Öğretmenlerin yeni öğretim programında esas alınan öğrenme yaklaşımları ile ilgili yeterlilikleri ve inançları incelenebilir.

- Yeni ğretim programının uygulanmasıyla birlikte kullanılmaya başlayan ders kitapları, ğretmen ve ğrenci görüşlerine göre değerlendirilebilir.

6.5. Araştırmadan Yansımalar

Araştırmada, katılımcı mülakatlarından elde edilen veriler, sadece araştırmanın amacına uygun olarak analiz edilmiştir. Bu veriler kullanılarak farklı bulgulara da ulaşılabilir. Fakat, araştırmanın alt problemlerinin dışına çıkmamak için böyle bir uygulamaya gidilmemiştir.

Veri toplamak amacıyla hazırlanan görüşme formu açık uçlu sorulardan oluşmuş ve araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Farklı veri toplama araçları da aynı amaçla kullanılabilir.

Araştırma Trabzon ilindeki beş biyoloji öğretmeniyle yürütülmüştür. Farklı il ve farklı öğretmenlerle benzer çalışmalar yapıldığında farklı sonuçlara ulaşılabilir.

Özellikle yurt dışında ğretim programlarının değerlendirilmesi ile ilgili literatür daha detaylı incelenip araştırmanın kaynakları zenginleştirilebilir ve karşılaştırmalar yapılabilir.

6. KAYNAKLAR

- Akamca, G.Ö., Hamurcu, H. ve Günay, Y., 2006. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi, 14-16 Nisan 2006, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kök Yayıncılık, Ankara, 347-360.
- Akçay, A., 2001. 1998 Lise 2 Biyoloji Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş, A., 2006. İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Fen Bilgisi Programındaki Öğrenme-Öğretme Yaşantılarının Öğretim İlkelerine Uygunluğu, Muğla: 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eylül, Muğla, Bildiriler Kitabı.
- Alev, N., 2009. Eğitim Araştırmalarında Nitel Veri Analizi, Ders Notları, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Trabzon.
- Ateş, Ö. ve Akdağ, Z., 2006. Fen ve Teknoloji Dersinde Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler ve Bu Problemlerin Nedenleri, 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Eylül, Ankara, Özetler Kitabı, 332.
- Ayas, A.P., Çepni, S., Akdeniz, A.R., Özmen, H., Yiğit, N. ve Ayvaci, H.Ş., 2005. Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretim, 4. Baskı, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Baki, A., 2002. Bilgisayar Destekli Matematik, 1.Baskı, Uygun Basım, İstanbul.
- Bulut, İ., 2006. Yeni İlköğretim Birinci Kademe Programlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Büyükkaragöz, S., 1997. Program Geliştirme, Mikro Dizi, Konya
- Cerrah, L., 2002. Meslek Liselerindeki Biyoloji Öğretim Programının Değerlendirilmesi: Durum Analizi ve Öneriler, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Coşkun, E., 2005. İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmen ve Öğrencilerinin Yeni Türkçe Dersi Öğretim Programıyla İlgili Görüşler Üzerine Nitel Bir Araştırma, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 5, 2, 436-465.
- Cohen, L. ve Manion, L., 1994. Research Methods in Education (4th ed.), Routledge, London.
- Çengelci, E., 2008. İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Çepni, S., 2005. Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, 2. Baskı, Üçyol Kültür Merkezi, Trabzon.
- Çepni, S. ve Çil, E., 2009. Fen ve Teknoloji Programı İlköğretim 1. ve 2. Kademe Öğretmen El Kitabı, Pegem Akademi, Ankara.
- Çınar, O., Teyfur, E. ve Teyfur, M., 2006. İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Programı Hakkındaki Görüşleri, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, 11, 47-64.
- Çıtak, N., 2001. Lise 1. Sınıf Biyoloji Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demastes, S., 1992. Biological Literacy in a College Biology Classroom, ERIC, 42, 1, 63-65.
- Demir, Y., Sipahi, S., Kahraman, S. ve Yalçın, M., 2007. Fen Bilgisi Programı Öğrencilerinin İlköğretim İkinci Kademe Fen Bilgisi (Fen ve Teknoloji) Müfredatındaki Ünite, Konu ve Kavramlara Dair Farkındalık Düzeyleri, Kastamonu Eğitim Dergisi, 15, 1, 231-240.
- Demirel, Ö., 1998. Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, Kardeş Kitap ve Yayınevi, Ankara.
- Demirel, Ö., 2004. Eğitimde Program Geliştirme, PegemA Yayıncılık, Ankara.
- EARGED, 2005. Yeni Öğretim Programlarını Değerlendirme Raporu, Sabancı Üniversitesi, İstanbul.
- Ekici, G., 2001. Öğrenme Stiline Dayalı Biyoloji Öğretiminin Analizi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ekiz, D., 2003. Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Erden, M., 1993. İlköğretim Öğretmeni Yetiştirme Programlarının Pedagojik Formasyon Derslerinin Geliştirilmesine Yönelik Bazı Öneriler, H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 9, 173-181.
- Erdoğan, M., 2005. Yeni Geliştirilen Beşinci Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Müfredatı: Pilot Uygulama Yansımaları. Eğitimde Yansımalar: 8. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Kasım, Kayseri, Bildiriler Kitabı.
- Gelen, İ. ve Beyazıt, N., 2006. Pilot İlköğretim Okulları Müfettiş, Yönetici, 1. Kademe Öğretmenleri ve Öğrencilerinin Eski ve Yeni İlköğretim Programları Hakkındaki Görüşlerinin Karşılaştırılması (Hatay Örneği): 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eylül, Muğla, Bildiriler Kitabı.

- Gömlüksiz, M. N., 2005. Yeni ilköğretim Programının Uygulamadaki Etkinliğinin Değerlendirilmesi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 5, 2, 339- 370.
- Gözütok F. D., 2003. Türkiye’de Program Geliştirme Çabaları, Milli Eğitim Dergisi, Ankara, Güz 2003, 160.
- Gündoğar, A., 2006. 2005-2006 Yılında Değişen İlköğretim Programının Uygulanma Durumu (Adıyaman İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Güven, T., Kıvanç, E. ve Yel, M., 2001. Lise1 Biyoloji Ders Kitabı, Paşa Yayıncılık, Ankara.
- Güzel, E. ve Alkan, H., 2005. Yeniden Yapılandırılan İlköğretim Programı Pilot Uygulamasının Değerlendirilmesi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, 5, 2, 387-409.
- Hakan, A., Ayhan., Z. vd., 1998. Açıköğretim Sistemi Lisans Programlarının Değerlendirilmesi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1554, Açıköğretim Fakültesi No:819, Eskişehir.
- Haymana, F., Bozyılmaz, B. ve Kılıç, G., 2006. İlköğretim Fen ve Teknoloji Öğretim Programının Bilim Okur-Yazarlığı ve Bilimsel Süreç Becerileri Açısından Analizi. 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eylül, Muğla, Bildiriler Kitabı.
- İspir, E., Aslantaş, M., Çitil, M., Küçükönder, A. ve Büyükkasap, E., 2007. K.S.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Fen Bölümlerinde Laboratuvar Uygulamalarının Yeterliliği Üzerine Bir Çalışma, Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 9, 2, 85-97.
- İzci, E., Özden, M. ve Tekin, A., 2006. Yeni İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi (Adıyaman İli Örneği). 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eylül, Muğla, Bildiriler Kitabı.
- Kaptan, F., 2005, Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarıyla İlgili Değerlendirme. Eğitimde Yansımalar. 8. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Kasım, Kayseri, Bildiriler Kitabı.
- Karakolcu, E., 2009. Fen ve Teknoloji Öğretim Programında Yer Alan Deney ve Etkinliklerin Uygulanabilirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kesercioğlu, T., Türkoğuz, S., Kılınç, M. ve Toprak, K., 2006. Yeni Fen ve Teknoloji Programındaki Biyoloji Ünitelerinin Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eylül, Muğla, Bildiriler Kitabı.

- Korkmaz, H., 2002. Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme ve Akademik Risk Alma Düzeylerine Etkisi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Küçükahmet L., 2000. Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Nobel Yayınları, Ankara.
- Linda, C. L., 1989. Influence of Methods Instruction on Pre-Service Elementary and Secondary Science Teachers' Beliefs, ERIC, 56, 2, 34-35.
- Lloyd, G. M., 1999. Two Teachers' Conceptions of a Reform- Oriented Curriculum: Implications for Mathematics Teacher Development, Journal of Mathematics Teacher Education, 2, 227-252.
- M.E.B., 1997. Lise Biyoloji (1-2-3) Dersi Öğretim Programı, Ankara.
- M.E.B., 2007. Ortaöğretim Kurumları 9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı, Ankara.
- M.E.B., 2009. Öğretim Programlarının Yenilenme Gerekçeleri ve Davranışçı Yaklaşım İle Yapılandırmacı Yaklaşım Arasındaki Farklar, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Merriam, S. B., 1998. Qualitative Research and Case Study Applications in Education, Josey-Bass Publication, San Francisco.
- Mewborn, D. S., 2000 Meaningful Integration of Mathematics Methods Instruction and Field Experience, Action in Teacher Education, 4, 50-59.
- Miles M. B. ve Huberman A. M., 1994, An Expanded Source Books Qualitative Data Analysis, Second Edition, SAGE Publications, London.
- Öz, B., 2007. 2001 İlköğretim Fen Bilgisi Dersi ve 2005 İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, H., 2006. İlköğretim Okulları 4. ve 5. Sınıf Fen Bilgisi Öğretim Programlarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Konya İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özden, M. ve Tekin, A., 2006. Türk Fen ve Teknoloji Eğitimiyle İlgili Sorunlar: 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, Eylül, Ankara, Özetler Kitabı, 247.
- Öztürk, E., 1999. Lise Biyoloji Öğretim Programının Uygulanmasında Öğretmenin Rolü, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Pala, A. ve Erol. S., 2006. Manisa İli İlköğretim Okulları Öğretmenlerinin Yeni Program Hakkındaki Görüşleri: 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eylül, Muğla, Bildiriler Kitabı.
- Patton, M. Q., 1987. How to Use Qualitative Methods in Evaluation. SAGE Publications, Inc. Neyburn Park, California.
- Saban, A., 2000. Öğrenme Öğretme Süreci, Nobel Yayın Dağıtım, 7. Baskı, Ankara.
- Savatyapan, S., 2007. Yeni Lise I (2005) Biyoloji Dersi Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Selvi, K., 2006. İlköğretim Programlarının Sınıf Öğretmeni Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi: 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eylül, Muğla, Bildiriler Kitabı.
- Strauss, A. L. ve Corbin, J., 1999. Basics of Qualitative Research. Cambridge, UK: University Press.
- Subaşı, R., 2006. 2005-2006 Öğretim Yılından İtibaren Uygulanmakta Olan Yapılandırıcı Eğitim Programına Öğretmenlerin Bakışı (İstanbul İli Bağcılar İlçesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sztajn, P., 2003. Adapting Reform Ideas in Different Mathematics Classroom: Beliefs Beyond Mathematics, Journal of Teacher Education, 6, 53-75.
- Şeker, S., 2007. Yeni İlköğretim Altıncı Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşleri Işığında Değerlendirilmesi (Gümüşhane İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Turan, E., 1996. Ortaöğretimde Biyoloji Eğitiminin Yapı ve Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Ünal, S., Çoştur, B. ve Karataş, F. Ö., 2004. Türkiye’de Fen Bilimleri Eğitimi Alanındaki Program Geliştirme Çalışmalarına Genel Bir Bakış, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, 2, 183-202.
- Varış, F., 1988. Eğitim Bilimine Giriş, AÜ Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları, No.159, Ankara.
- Varış, F., 1994. Eğitim Bilimlerine Giriş, Atlas Kitapevi, Konya.
- Yakışan, M., 2002. Lise 3. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaman, M., 1998. Türkiye’de Ortaöğretim Kurumlarında Biyoloji Eğitiminin Değerlendirilmesi, Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yaşar, Ş., Gültekin, M., Türkkân, B., Yıldız, N. ve Girmen, P., 2005. Yeni ilköğretim Programlarının Uygulanmasına ilişkin Sınıf Öğretmenlerinin Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin ve Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi, 8. Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu, Kasım, Kayseri, Bildiriler Kitabı.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., 2006. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, M., 1998. Ortaöğretimde (Lise) Değişen Eğitim Sistemlerinin Biyoloji Dersine Etkileri, Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yin, R. K., 1994. Case Study Research: Design and Methods. Beverly Hills, CA: Sage.
- Yurday, H., 2006. Lise Matematik Öğretmenlerinin Yeni Öğretim Programına Yaklaşımları, Yüksek Lisans Tezi, KTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yücel, C., Karaman, M.K., Batur, Z., Başer, A. ve Karataş, A., 2006. Yeni Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri ve Programın Değerlendirilmesi: 15. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Eylül, Muğla, Bildiriler Kitabı.

7. EKLER

Ek 1. Biyoloji Öğretmenleri İçin Hazırlanan Görüşme Formu

Okul :

Tarih ve saat :

Görüşmeci :

Değerli Meslektaşım;

Bu araştırma, ortaöğretim kurumlarında 2008-2009 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlayan “9. Sınıf Biyoloji Dersi Öğretim Programı” ile ilgili görüşlerinizi belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda sizinle görüşmek istiyorum.

- Görüşme sürecinde söylediklerinizin tümü gizli tutulacaktır ve sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır.
- Verdiğiniz bilgilerden ortaya çıkan araştırma sonuçları size teyit ettirilecektir.
- Görüşmeye katılıp katılmamak isteğinize bağlıdır.
- Görüşmeyi izin vererseniz kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum.
- Görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir soru var mı?

Görüşme sorularını cevaplamada göstereceğiniz özen, araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği için son derece önemlidir.

Ayıracağınız zaman ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Engin AYDOĞDU

1. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programı ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?
 - Nerede, ne zaman ve ne kadar süre ile?
 - Hizmet içi eğitimin içeriği ve mesleki katkısı.
2. Yeni öğretim programının genel amaçları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
 - Olumlu yönleri.
 - Olumsuz yönleri
3. Yeni öğretim programı; biyolojideki kavram, ilke ve teorilere yönelik kazanımlardan ve beceri-anlayış-tutum-değerlere yönelik kazanımlardan (BTTÇ, BAS, İTD) oluşmaktadır. Yeni öğretim programındaki kazanımlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Ek 1'in devamı

- Kazanımların biyoloji dersi öğretim programının genel amaçları ile tutarlılığı.
 - Kazanımların toplumsal boyutu (değer, ihtiyaç, idealler, vb.), güncelliği.
 - Öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu.
 - Kazanımların açıklığı-anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.
 - Programın uygulanmasında kazanımlarla ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
 - Programın kazanımlarla ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?
4. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programının konu alanı (içeriği) ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Programın konu alanı (içeriği) , kazanımlarla uyumlu mu? Nasıl?
- İçeriğin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.
 - Program içeriğinin; öğretim materyali, öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri açısından durumu.
 - Ünitelerin kapsamı (konu alanı) ve uygulanması için verilen süre.
 - Programın içeriğine eklenmesi ya da çıkarılması gereken konular (üniteler) (varsa örnekler).
 - Günlük yaşama transfer edilebilirliği.
 - Program içeriğinin öğrenme ilkelerine uygunluğu (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene).
 - Programın içeriği, ilgili diğer derslerin (fizik, kimya, coğrafya, vb.) öğretim programları ile paralellik ve bütünlük gösteriyor mu? Nasıl?
 - Programın uygulanmasında konu alanıyla (içerik) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
 - Programın içeriği ile (konu alanı) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?
5. Yeni öğretim programında oluşturmacı (yapılandırmacı) öğrenme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın uygulanması ile birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde nasıl bir değişim gözlemlediniz? Değişen rollerin öğretme-öğrenme sürecine etkileri nasıldır?
6. Öğretim programında yer alan etkinlikler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- Etkinliklerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği (kazanımlar, okul ve çevrenin fiziki yapısı dikkate alınarak).

Ek 1'in devamı

- Alternatif etkinliklerin gerekliliği (varsa örnekler).
 - Öğrencilerin gelişim özellikleri ve bireysel farklılıkları.
 - Programın uygulanmasında öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler, dersin işlenişi) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
 - Programın öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?
7. Yeni öğretim programında performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın performansa dayalı ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
- Programda ölçme-değerlendirme etkinliklerinin (araçlarının) yeterliliği,
 - Programda, ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ve değerlendirme sonunda yapılması gerekenler.
 - Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin (araçlarının) kazanımlarla ilişkisi.
 - Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin, öğretme-öğrenme süreci (dersin işlenişi) ile ilişkisi.
 - Programın ölçme-değerlendirme boyutu öğretmen ve öğrencilerde ne gibi durumların oluşmasını sağlamıştır? Sizce bu durumların olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?
 - Öğretim programı, ürün ve süreç değerlendirmesine imkan sağlamakta mıdır? Nasıl?
 - Programın uygulanmasında ölçme-değerlendirmeyeyle ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
 - Programın ölçme-değerlendirmeyeyle ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?

Ek 2. Öğretmenlerin Mülakat Sorularına Verdikleri Cevaplar

Görüşme no: 1

Görüşmenin Yapıldığı Yer : Katılımcı Evi

Görüşmeci : Ö1

1. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programı ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?

Katıldım.

• Nerede, ne zaman ve ne kadar süre ile?

Trabzon merkezde seminere katıldım. 1 gündü. Galiba Milli Eğitim ek binadaydı.

• Hizmet içi eğitimin içeriği ve mesleki katkısı.

Kısa süreli hizmet içi eğitim kursları genellikle çok amaca yönelik olmuyor. Herkesin sıkılarak gittiği yerler. Haliyle çok bana katkısı olduğunu düşünmüyorum. Programı alıp kendi okuduğumda daha çok şey elde ettim. Hizmet içi eğitim yeterli değildi. Seminerin içeriği o kadar enteresandı ki çok da aklımda değil ve çok çarpıcı şeyler konuşmadık. Değerlendirme çalışmalarıyla ilgili konuştuğumuzu hatırlıyorum. Mesela grid nasıl değerlendirilir? Dallandırılmış ağaç. Genellikle daha fazla değerlendirme çalışmalarından konuştuk. Öğretim programının amaçlarına çok fazla girmedik. Birkaç yenilikten bahsettik. Şu anda hatırladığım değerlendirme çalışmalarıyla alakalı bölümleri. Katkısı şöyle oldu. Daha öncesinde yazılılarımda grid kullanmıyorken, seminerden sonra grid sorularını yazılılarımda kullanmaya başladım. Bilgi ve tecrübelerime seminerin katkısı olduğunu düşünmüyorum.

2. Yeni öğretim programının genel amaçları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

• Olumlu yönleri.

Programın genel amaçları gayet yeterli ve tatmin edici. Eskisiyle kıyasladığımda daha hayata dönük. Eski program motomottu, öğretmen merkezliydi. Yeni program bireyi öğrenciyi merkeze almış. Bu gayet güzel. Amaçlarda buna göre düzenlenmiş. Hani bir şeyleri öğretmek değil de, öğrencileri bilinçlendirmeye yönelik. Program öğrenciye dönük, uygulamaya dönük. Çok daha fazla duyuya hitap ediyor. Öğrenciyi araştırmaya yönlendiriyor. Daha öğrenci merkezli. Bu şartlarda yapılabilecek iyi bir program. Çağdaş olması çok önemli. Günümüz sorunlarına, çevre sorunlarına özen göstermesi ve bunlara sık sık vurgu yapması çok önemli.

• Olumsuz yönleri.

Programın genel amaçlarında bence olumsuz bir yön yok. Ama programın en büyük olumsuzluğu, öğretmenler inanmıyor ve bu çok önemli problem. Öğretmen, program ne olursa olsun ben bildiğimi yaparım diyor. Program buradaki şartlar bilinmeden yazılmış diye düşünüyor. Programa öğretmenler nasıl inandırılır bilmiyorum. Eski öğretmenlerin inandırılması zor. Program hazırlanırken öğretmenlerin sürece dahil edilmediklerini düşünüyorum ve inanmama sorunu da buradan kaynaklanıyor olabilir. Öğretmenlerin fikri sorulsaydı, içinde bulundukları bir şeyi bu kadar eleştirmezlerdi herhalde. Yine de öğretmenlerin görüşü alınmıştır diye inanmak istiyorum. Gerçi Türkiye'deki tüm biyoloji öğretmenlerinin görüşünü almak da zor. Ama pilot seçeceğin yerlerden, farklı okullardaki öğretmenlerin görüşünü almak yeterlidir diye tahmin ediyorum. Öğretmenleri inandırmak adına hizmet içi eğitim faaliyetlerinin daha iyi planlanması lazım. Kurslara gelen eğitmen, öğretmen ve idareci sıkılıyor. Kurs veya seminerlerde öğretmenleri cezp edici şeyler kullanılabilir. Hizmet içi eğitimlerde yapılandırıcılık klasik yöntemlerle anlatılıyor. Öğretmenlere daha iyi anlatılması lazım. Öğretmenlere alın programı okuyun deniyor.

Ek 2'nin devamı

Öğretmen de okumuyor. Bu olmaz ve mantıklı da değil. Öğretmen yetiştirme olayını kökten değiştirmemiz gerekiyor. Öğretmenin programa inanmayışı, programdan kaynaklanmıyor. Öğretmen, öğretmenin yetiştirilme tarzından ve programın öğretmene sunulmuş biçiminden kaynaklanıyor. Bir de bu denli dar bir sürede programın verilemeyeceğine olan inanç.

3. Yeni öğretim programı; biyolojideki kavram, ilke ve teorilere yönelik kazanımlardan ve beceri-anlayış-tutum-değerlere yönelik kazanımlardan (BTTÇ, BAS, İTD) oluşmaktadır. Yeni öğretim programındaki kazanımlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Daha önceki programdaki kazanımlar daha motomottu. Esnetilemeyen, öğretmen söyleyecek öğrenci alacak tarzda, öğrenci öğrenecek tarzda kazanımlar vardı. Daha belirgin, daha net, çok fazla süreç gerektirmeyen kazanımlar vardı. Yeni programdaki kazanımlar çağa uygun. Öğrencinin günlük hayatına çok anlamlı şeyler katacak kazanımlar.

- **Kazanımların biyoloji dersi öğretim programının genel amaçları ile tutarlılığı.** Kazanımlar öğretim programının genel amaçlarıyla uyumlu yani tutarlı.

- **Kazanımların toplumsal boyutu (değer, ihtiyaç, idealler, vb.), güncelliği.** Kazanımların toplumsal boyutu olması gerektiği gibi. Yani birçok kazanım toplum, kişinin kendine bakış açısı, ayrıca topluma bakış açısı, topluma ve çevreye bilimsel bakmayla alakalı. Kazanımların bir miktarını alabilen bir öğrenci gelecekte sosyal bir birey olacaktır. Kazanımlar toplum için gayet iyi. Toplumun ve çağın ihtiyaçlarına karşılık verebiliyor kazanımlar. Bu kesin. Bu şekilde olması gerekiyordu zaten kazanımların. Çünkü kazanımlara baktığımızda değişen çağa, değişen topluma, değişen bilime, değişen toplumsal kurallara ve değişen toplumsal algılara uygun kazanımlar ve güncel.

- **Öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu.**

Evet. %95 oranında diyebiliriz. Kazanımlar öğrenci ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte. Ama 4 sene boyunca o çağdaki öğrenciye verilebilmesi zor. Kazanımlar biraz öğrenci seviyelerinin üstünde. Bu kazanımlar üniversite düzeyinde. Bundan daha altıda çok basit olurdu herhalde. Kazanımlar çok akademik düzeyde. İçeriği akademik değil. Öğrencilere kazanımları verebilmek, geliştirebilmek için çocuğun sosyal zekasının çok üst olması gerekiyor. Kitap okuma alışkanlığının fazla olması gerekiyor. Medyayı takip etmesi gerekiyor. Sosyal olaylara karşı daha duyarlı olması gerekiyor. Kısacası öğrencinin üst düzey sosyal birikime sahip olması gerekiyor bu kazanımların kazandırılması için.

- **Kazanımların açıklığı, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

Kazanımlar açık, net ve anlaşılır. Orda problem yok. En fazla 7-8 kelimeden oluşmuş. Çok mantıklı bir şekilde yazılmış ve herkes okuduğunda aynı şeyi anlar. Programdaki kazanımları inceledim. Kazanımların tamamının verilebilme şansı zayıf. Çünkü; iki saatlik bir derste bu kazanımların tamamının öğrenciye verilmesi zor.

- **Programın uygulanmasında kazanımlarla ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Öğrencilerin ilgisiz olması. Yani öğrencilerde ilgi uyandıramıyoruz. Burada araştırmaya yönelik kazanımlar var, çocuğun merakını gütmeye yönelik. Ama çocuklarda merak duygusunu uyandıramadığımızdan ötürü bazı kazanımlar havada kalıyor. Yani çocuk o kazanımı ihtiyaç olarak hissetmiyor, o davranışı değiştirmiyor. Arada biyolojiye meraklı öğrenciler çıkıyor ve onlarda problem olmuyor. Öğrencilerin çoğunda “neden öğreniyoruz

Ek 2'nin devamı

ki?" sorusu çok baskın. Bu da haliyle kazanımların verilmesinde sıkıntılar doğuruyor, öğrenci almak istemiyor. Öğrenci yeterince açık değil. Belki bu öğretmenin ön hazırlığının zayıf olmasından da kaynaklanıyor olabilir. Geniş anlamda çalışılıp, kazanımların katkısı öğrencilere anlatılsa daha iyi olur. Ama bunu da denememe rağmen başarılı olamadım.

- **Programın kazanımlarla ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Kazanımlar biraz daha öğrenci seviyesine uygun olabilir, daha kolaylaştırılabilir.

4. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programının konu alanı (içeriği) ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Programın konu alanı (içeriği), kazanımlarla uyumlu mu? Nasıl?

Konu alanı ve içerik bir önceki programa göre daha mantıklı bir şekilde düzenlenmiş. Örneğin 9. sınıfta bir önceki programda yer alan, öğrenilmesi zor ve soyut kavramların fazlaca olduğu hücre bölünmesi konusu çıkarılmış. Bu gayet mantıklı. Ayrıca canlıların ortak özellikleri konulmuş birinci ünitenin hemen başına. Onunla başlıyor ki yine biyoloji için mantıklı. Yine hücre, organizma ve metabolizma diye bir ünite oluşturulmuş daha önce var olmayan. Aslında bu önceki programda iki farklı üneydi ve birleştirilmiş. Gayet iyi. İnorganik, organik, hücre,metabolizma verilmiş. Bu gayet mantıklı bir sıralama basitten karmaşığa doğru. Canlıların sınıflandırılması bir önceki programa göre çok farklı değil ve içerikte değişiklik yok. Bilinçli birey-yaşanabilir çevre konuları da ekolojinin çevre sorunlarıyla ilgili bölümü. Ekolojinin en kolay bölümü ve 9. sınıf öğrencilerinin bunları bilmesi gerekiyor. Kısacası ünite ve konuların bu şekilde değiştirilmesini mantıklı buluyorum. Ayrıca içerik kazanımlarla da uyumlu.

- **İçeriğin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

İçerik anlaşılabilir fakat 2 ders saatinde uygulanabilir bir içerik değil. Haftada 2 saatten 72 saatte uygulanabilir değil. Ders saati daha fazla olursa bu program uygulanabilecek içeriğe sahip.

- **Program içeriğinin; öğretim materyali, öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri açısından durumu.**

Önceki programa göre farklı öğretim materyalleri kullanılmış. Ölçme değerlendirme araçları olsun, yapılabilecek deneyler olsun, veya konuların veriliş tarzı, sırası olsun, işleyiş tarzı ve içerikle ilgili olsun. Program öğrenci merkezli olduğu için çok daha mantıklı. Bir önceki programdan çok daha iyi bir program. Farklı öğretim stratejisi, yöntem ve tekniğin kullanımına açık. Özellikle araştırmaya yönelik yöntem ve teknikler ön plana çıkıyor. Program öğretmenin de derse daha hevesli girmesini sağlıyor. Tam olarak uygulanabildiğinde program, öğrenciler daha zevk alacaklar biyolojiden. Programda geziler, deneyler ve öğrencilerin bireysel uygulamaları daha fazla yer tutuyor. Öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmesi ve birçok duyuya hitap eden uygulamalar kalıcılığı sağlıyor. Ama şu var ki; öğrenciler alttan beri yapılandırmacı yaklaşımla geldikleri için bilgi düzeyinde sıkıntılılar. Bu problem nasıl aşılar bilmiyorum. Belki de programın temel amacı, öğrencilere bilgi yüklemektense, bilgiye ulaşma yollarını göstermektir. Ama bu bizim amacımıza yönelik değil. Çünkü biz üniversiteye yönelik çalışma yapıyoruz. Tamam hadi ne güzel yapalım. Öğrenciyi yönlendirelim kendisi bulsun. Bizim öğreteceğimiz birçok şeyden öğrencinin kendi başına öğreneceği bir şey daha kıymetlidir. Ama bizi sınırlandıran faktörler var. Mesela öğrencinin 4 yıl sonraki hedeflerine yönelik. Bu bağlamda çağdaş yöntem ve teknikler geleneksel yöntemlerle kullanılmalı.

Ek 2'nin devamı

- **Ünitelerin kapsamı (konu alanı) ve uygulanması için verilen süre.**

Ünitelerin konu kapsamı yeterli. Eski programda 9. sınıfta anlatılmayan, hatta sonraki sınıflarda da anlatılmayan konular vardı ve bu konular öğrencilerin karşısına üniversite sınavında çıkıyordu. Örneğin koloniler konusu. Bu konuları biz program dışına çıkarak ekstra anlatıyorduk. Yeni programda böyle bir sorun yok. Süreler üniteler bazında oransal olarak yeterli ama toplam ders saati yeterli değil. Belki bu sorun her bir ünite için verilen süreler değiştirilerek aşılabılır.

- **Programın içeriğine eklenmesi ya da çıkarılması gereken konular (üniteler) (varsa örnekler).**

Canlıların sınıflandırması konusunda canlı grubu özellikleri çok derinlemesine verilmiş. Bunu faydalı ve mantıklı bulmuyorum. Canlı gruplarının temel özelliklerini öğrencilerin bilmesi yeterli. Özellikle sınıflandırma konusu daha sonraki senelerde canlı sistemleri konusuyla ilişkili. Bu yüzden bu konu sınırlandırılmalı.

- **Günlük yaşama transfer edilebilirliği.**

Hücre-organizma ve metabolizma ünitesinin günlük hayata transfer edilebileceğini düşünmüyorum. Ama sınıflandırma, biyolojik çeşitlilik ve bilinçli birey yaşanabilir çevre üniteleri günlük hayatla iç içe ve dolayısıyla hayata transfer edilebilir.

- **Program içeriğinin öğrenme ilkelerine uygunluğu (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene).**

Programda basitten karmaşığa, kolaydan zora ve yakından uzağa ilkelerine uyulduğunu söyleyebilirim ama, bilinenden bilinmeyene ilkesine uyulduğunu söyleyemem.

- **Programın içeriği, ilgili diğer derslerin (fizik, kimya, coğrafya, vb.) öğretim programları ile paralellik ve bütünlük gösteriyor mu? Nasıl?**

Bilinçli birey yaşanabilir çevre ünitesi coğrafya dersiyle uyuyor. Coğrafya öğretmeniyle konuştum onlarda aynı konuları anlatıyorlar fakat biz daha akademik anlatıyoruz. Hücre, organizma ve metabolizma ünitesinin başlarında kimya dersine atıfta bulunuyoruz. Canlılarda kimyasal bir mucize olduğuna değiniyoruz mesela. Keşke biyoloji ders kitabında “kimya dersinde şunu öğrenmiştiniz” “coğrafya dersinden şu bilgilerinizi hatırlayınız” gibi ifadeler yer alsaydı öğrencinin hem biyolojiye hem de diğer derslere ilgisi arttırılabilirdi belki.

- **Programın uygulanmasında konu alanıyla (içerik) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Birinci problemim öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin yeterli olmaması. İkinci sorun, içerik çok yoğun ve çok fazla uygulamaya dönük. Dolayısıyla zaman problemi var. Bu programdaki her şeyi sınıfta veya laboratuvarında yapmak ve bir sene içerisinde bitirmek çok zor değil, imkansız. Haftada 2 ders saatiyle bu gerçekleştirilemez. Bilinçli birey yaşanabilir çevre ünitesi çok güncel ve önemli olmasına rağmen yetişmedi ve öğrencilerde farkındaydı bunun. Gerçekçi olmak gerekirse 9. sınıfta ders saatinin arttırılması çok güç, programın sınırlandırılması da güç. Bu sorun nasıl halledilir bilmiyorum.

- **Programın içeriği ile (konu alanı) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

İçerikle ilgili yapılabilecek bir şey yok. Konu alanı yeterli. Problem sadece süre.

5. Yeni öğretim programında oluşturmacı (yapılandırmacı) öğrenme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın uygulanması ile birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde nasıl bir değişim gözlemlediniz? Değişen rollerin öğretme-öğrenme sürecine etkileri nasıldır?

Ek 2'nin devamı

Rollerde programın gerektirdiği değişiklikler olmadı. Şu olmalıydı. Öğretmen bilgiyi sunan değil, bilgiye ulaşma yollarını gösteren rehber, öğretici değil. Öğrenmeyi öğreten bir rehber. Öğrenme sürecini denetleyen bir eleman olması gerekiyor öğretmenin. Öğrencinin ise daha aktif, araştırmaya daha hevesli ve daha dikkatli olması gerekiyor. Ama bu yapılamıyor. Hem zaman hem de öğretmenin tembel olmasından kaynaklanıyor. Birçok şey yapabilir öğretmen öğrenciye hitap edebilmek için ama bu zahmetli oluyor. Dersi öğrenciye yıkarak işlemek daha çok beceri gerektiriyor öğretmen için. Süreci ve ortamı hazırlamak dersi anlatmaktan çok daha zor. Yapılandırmacı ya da öğrenci merkezli eğitimde öğretmen pasifmiş gibi görünüyor, sürecin içinde pek değilmiş gibi görünüyor ama o süreci düzenlemek dersi anlatmaktan çok daha zor bir iş. Rollerin bu şekilde olması gerekiyor. Birkaç neden var olmaması için. Birincisi öğrencilerin yetersiz olması ve araştırmaya hevesli olmaması. Ama gerçekte öğrenciyi teşvik edecek, öğrenciyi itecek olan öğretmen. O süreci iyi planlayıp öğrencileri bir şeyler öğrenmeye hevesli hale getirmeli. İkinci neden şu. Öğretmenlerimizin yetersizliği. Yapılandırmacı, öğrenci merkezli bir eğitimden geçmemiş bir öğretmen, lisede veya üniversitede başkalarının anlattığı ve kendilerinin dinleyici olduğu bir öğretmen için lisede gelip öğrenci merkezli eğitim vermesi çok zor. Öyle görmüş çünkü öğretmen. Öğretmen şunu düşünüyor. Ben anlatacağım, öğrenci dinleyecek ve gerektiğinde soru soracak. Eskiden öğrencisine soru sorduran öğretmen onu derse katmış olarak algılıyordu. Günümüzde ise öğrencinin sadece soru sorması, etkinliklere, derse katılması değil; sorularının cevaplarını da kendisinin bulması önemli. Eski tip öğretmen yetiştiren kurumlardan mezun olup yeni tip eğitim verebilen öğretmen sayısı çok çok az. Bu kesin. Hala üniversitelerimiz öğrenci merkezli eğitim vermiyorlar ki. Yani öğretmenin gördüğü eğitimle de alakalı sorunlar. Üniversitelerde yapılandırmacılığı anlatsan bile geleneksel yöntemlerle anlatıyorsun. Dolayısıyla öğretmende gerekli davranış oluşmuyor. Tüm bunlara rağmen öğretmen mazeret aramamalı ve kendini yenileyen bir öğretmen olmalı. Öğretmenin dünü ile bugünü birse o geride kalıyordur. İlköğretimden öğrenciler yapılandırmacı yaklaşıma aşınalar fakat lise öğretmeni değil. Öğrencilerim benden proje ve performans ödevleri istiyorlar, ben de veremeyeceğimi ifade ediyorum. Yıllık ödev yapabileceklerini söylüyorum. Üçüncü problem programdan kaynaklanıyor. Çok yoğun program. Ders saati yetersiz kalıyor. Problemlerin en önemlisi öğretmenden kaynaklanıyor. Öğretmen eldeki en kötü imkanlarla en iyisini başarmalı. Ama bizim öğretmenimiz bunu yapamıyor. Nasıl yaparım da bu işi karşıya geçerim, kendimi yormadan bunu yaparım derdinde. Ama öğretmen üzerindeki baskılar mesela yönetmelikler de öğretmene kendi işinden başka yükler yüklüyor. Öğretmen bir memur gibi olmamalı, yaratıcı olmalı, reklam ajansındaki kreatif gibi olmalı. Eserleri amirlerince desteklenmeli. Bazı yönetmelikler ve kanunlar öğretmeni belli kalıplara sokuyor ve sınırlandırıyor. Öğretme-öğrenme sürecinde öğretmen aktif, öğrenciler ise pasif durumdalar. Bu da programın aksamasına sebep oluyor. Geleneksel yaklaşımlardan öteye geçemiyoruz. Klasik yöntemlerle, klasik öğretmen ve öğrencilerle yürütmeye çalışıyoruz. Bu haliyle programda esaslanan kazanımlara ulaşma problemi yaşıyoruz ve bu iş çok zor.

6. Öğretim programında yer alan etkinlikler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Gayet güzel etkinlikler. Çoğu okullarda rahatlıkla yapılabilecek etkinlikler. Etkinlikler iyi, yapılabilir ve amaca yönelik. Etkinliklerle öğrenciler istenilen amaca ulaşabilir. Etkinlikler amaçladığı şeye ulaşabilecek tarzda.

Ek 2'nin devamı

- **Etkinliklerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği (kazanımlar, okul ve çevrenin fiziki yapısı dikkate alınarak).**

Etkinliklerin çoğu anlaşılabilir ve uygulanabilir. Fakat bazı etkinliklerde kullanılan malzemeler okullarda bulunmuyor. Okulumdaki laboratuvar daha iyi olsaydı etkinliklerin tamamı yapılabilirdi. Okulumuzda biyoloji laboratuvarı var ama malzeme yetersiz. Örneğin mikroskopla ilgili bir etkinliğimiz varsa bunu sadece ben yapmak zorundayım. Çünkü öğrencinin çalışabileceği sayıda mikroskop yok. Ayrıca 30 kişinin laboratuvara girip aynı anda bir şeyler yapması çok zor. Oda bir problem. İdeali sayının 10-15 olması. Onları da gruplandırırın üçerli veya dörderli. 3-4 grup oluşur ve onları kontrol etmek kolaylaşır. 30 öğrenciden 8-9 grup oluşturacaksınız ve bu grupları nasıl kontrol edeceksin ve sana verilen ders saati 1 ders saati. Şunu yapabilirsin. Önceden laboratuvara girip deney düzeneğini kurabilirsin. Deneyi öğrencinin yapması gerekirken bu da ne derece sağlıklı. Deney düzeneğini kurduğun bir deneyi de yap artık. Yapılması gereken şu: çocuklar şu deneyi yapacaksınız ve malzemeler şu dolaplarda. Öğrenciye güven duygusunu aşılamalısınız. Gerekli malzemeleri alın. Ben kontrol edeceğim. Kontrol ederim. Doğru ve gerekli malzemeler alınmışsa evet başlayın derim. Öğrenciye karmaşık deneylerde bel ki ön bilgi de verilebilir. Bırak öğrenci kendi yapsın. Hatta bazı deneylerde öğrenci deney malzemelerine okul dışından da ulaşabilsin. Bu sürecin daha zengin olmasını sağlayacaktır. Bu kadar kalabalık sınıflarda ve bu kısa sürede hepsini dört dörtlük yapmak zor. Örneğin tek bir pH deneyini yapmak için üst üste iki ders saati olması gerekiyor. Bir ders saatini de derste ayırdın gitti üç ders saati. Belki de programda yarım saatte vermelisin. Dolayısıyla aşacaktır.

- **Alternatif etkinliklerin gerekliliği (varsa örnekler).**

Alternatif etkinlikler gerekli olabilir. Biraz daha düşünülse oluşturulabilir. Mesela ben kırmızı lahanayı asit baz ayırıcı olarak kullanıyorum etkinliğimde. Bu da hem programda hem de ders kitabında yok.

- **Öğrencilerin gelişim özellikleri ve bireysel farklılıkları.**

Evet uygun. Yani bu bakımdan anlaşılmayacak, kavranılmayacak etkinlikler çok az. Öğrenci etkinlikleri kendisi yaparsa birçoğunu anlayacaktır diye tahmin ediyorum.

- **Programın uygulanmasında öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

En büyük problem süre. Süre kısa olduğu için etkinliklerin birçoğunu pas geçmek zorunda kalıyoruz. Çevre ve okul koşulları bazı etkinlikler için müsait değil. Kimi etkinlik için zaman problemi var. Bazen laboratuvara gidiyoruz, çakışıyor çalışma saatleri. Bu sürecin çok iyi planlanması lazım. Basit değil. Dersin teorik kısmı anlatıldıktan sonra etkinliklere geçmelisin. Mesele buradan kaynaklanıyor. Konunun teorik kısmını bir hafta önce veriyorsun, etkinlikler bir hafta sonra yapılıyor. Öğrenci teorik kısım ile ilgili bilgiyi unutuyor. Tekrar etmek zorunda kalıyorsun. Bunu yapınca da zaman gidiyor. Sonuçta 3-5 etkinlik yaparım, kendim yaparım; öğrenci izler, uzaktan bakar diyorum. Yani etkinliklerin yapılmasını sınırlandıran birçok faktör var.

- **Programın öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Öğretme-öğrenme sürecinin öğretmence çok iyi planlanması gerekiyor. Okullar ve özellikle biyoloji laboratuvarları gerekli donanımına sahip olmalı. Düşünsene bir okulda 15 tane çok iyi çalışan mikroskop var. Hem öğrenci hem de öğretmen daha istekli gidecektir laboratuvara.

Ek 2'nin devamı

7. Yeni öğretim programında performans dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın performans dayalı ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Program yeni yaklaşımlar getiriyor. Yani öğretmenin daha önce karşılaşmadığı ama öğrencilerin kısmen bildiği yöntemler kullanılıyor. Öğrenci merkezli ölçme-değerlendirme yapılması gayet mantıklı. Çok çeşitli ölçme araçları var yeni programda. Buda tek yönlü ölçmeyi ortadan kaldırıyor. Öğrenciyi birçok düzeyde ölçüyorsunuz. Bu çok önemli ve olumlu.

- **Programda ölçme-değerlendirme etkinliklerinin yeterliliği,**

Ölçme değerlendirme etkinlikleri yeterli.

- **Programda, ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ve değerlendirme sonunda yapılması gerekenler.**

Ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ile ilgili ve değerlendirme sonunda nelerin yapılması gerektiği yeterince var programda.

- **Ölçme-değerlendirme (araçlarının) etkinliklerinin kazanımlarla ilişkisi.**

Kazanımlar ölçme-değerlendirme araçlarıyla birebir ilişkili. Çelişki yok. Kazanımlara yönelik ölçme-değerlendirme araçları var. Yani sıkıntı yok.

- **Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin, öğretme-öğrenme süreci (dersin işleniş) ile ilişkisi.**

Ölçme araçları öğrenciyi öğretebilecek nitelikte ve bu bakımdan yararlı. Anlamli öğrenme gerçekleşebiliyor. Ölçme araçları sonrası öğrenciler bir şeyler öğreniyor. Ölçme araçları öğrencilerle birlikte değerlendirmeye elverişli. Araçlar klasik ve motomot değil. Öğrencinin ezber düzeyinde bilgisini ölçecek tarzda değil araçlar. Öğrenciyi derinlemesine ölçebilecek nitelikte. Haliyle bu araçlarla öğrencileri daha iyi sınıflandırabiliyorsunuz. Hangi öğrenci kavramaya yönelik çalışmış, hangi öğrenci ezbere yönelik çalışmış, hangi öğrenci birkaç basamak ötesini düşünebiliyor. Yani verilen bir bilgiyi kendi süzgecinden geçirip ekstra bilgi üretebiliyor. Farklı zeka düzeyine yönelik ölçümler yapılabilir.

- **Programın ölçme-değerlendirme boyutu öğretmen ve öğrencilerde ne gibi durumların oluşmasını sağlamıştır? Sizce bu durumların olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?**

Öğrenci ölçme araçlarını uygularken öğrenebildiğinin farkına varıyor. Bu çok önemli. Nasıl öğrendiğini, ezberleyip ezberlemediğini; kavrayıp kavramadığını algılıyor. Öğrenci fark ediyor ölçme araçlarını değerlendirirken bu konuyu nasıl anlamışım ve hangi düzeyde öğrenmişim bilincine varıyor. Ölçme araçları öğrencilerle ilgili daha fazla bilgi veriyor öğretmene. Yani öğrenci şu düzeyde anladı, bu düzeyde anlamadı. Öğretmen ve öğrencilerin kendilerini değerlendirmesine ve sorunların nasıl çözüleceğine olanak sağlıyor. Yeni ölçme araçları öğrencilerin kendilerini ve grup arkadaşlarının birbirini değerlendirmesi, yaptıkları çalışmanın kalitesiyle ilgili bilgi veriyor. İyi yaptın, kötü yaptın; yeterliydin, yetersizdin gibi. Öğrenciye katkı sağlıyor ve ayrıca her bir çalışmada bir önceki çalışmalara kıyasla daha iyi olduğunu görüyorsunuz öğrencinin. Öğrencilere öğretmenin verdiği dönütler, öğrencilerin kendilerini geliştirmesi olanağı sağlıyor. Bu çalışmaların öğrencilerin kişisel gelişimine de katkısı büyük. Başarma, haz duygusunu veriyor. Kendini gerçekleştirme ve özgüven bakımından öğrencileri iyi yere götürüyor bu çalışmalar.

- **Öğretim programı, ürün ve süreç değerlendirmesine imkan sağlamakta mıdır? Nasıl?**

Ek 2'nin devamı

Evet sağlıyor. Ölçme-değerlendirme araçları süreçte programdan veya öğretmenden kaynaklanan hataları ortaya koyabilecek özellikte. Projeler uygulatılarak öğrenciler projeyi anladı mı, kavradı mı, projelerde etkin ve verimli çalıştı mı, projeyi ciddiye aldı mı, ya da gerekli olan şeyleri yapabildi mi gibi sonuçlara bu ölçme araçlarıyla ulaşılabilir ve öğrenciye dönütler verilebiliyor.

- **Programın uygulanmasında ölçme-değerlendirmeyle ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Sorunla karşılaşmadım. Ama hem ölçme aracının uzun zamanda hazırlanması, hem de değerlendirmenin çok uzun zamanda gerçekleşmesi zaman problemi oluşturuyor. Öğrenciler yeni ölçme araçlarının nasıl uygulanacağına ilköğretimden farkındalar. Bu da soruna sebep olmuyor. Ancak yönetmeliklerle çelişen noktalar var. Birçok ölçme aracının değerlendirilmesi tek bir notla yapılıyor. Bu çok mantıklı değil. Daha fazla sözlü notu ya da performans, proje notu kutucuğunun da açılması gerekiyor diye düşünüyorum.

- **Programın ölçme-değerlendirmeyle ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Ölçme-değerlendirme sürecini olumsuz etkileyen faktörler ortadan kaldırılabilir. Sınıf geçme ve sınav yönetmeliğinde performans ve projeyle ilgili not düzenlemesi yapılabilir.

Ek 2'nin devamı

Görüşme no: 2

Görüşmenin Yapıldığı : Anadolu Lisesi

Görüşmeci : Ö2

1. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programı ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?

Sadece bir günlük müfredat tanıtımı, bunun dışında herhangi bir kursa katılmadım.

• Nerede, ne zaman ve ne kadar süre ile?

Bu kurs Trabzon'daki ek binada bir günlük süreyle yapıldı. Geçen yıl yapıldı.

• Hizmet içi eğitimin içeriği ve mesleki katkısı.

Genel olarak sadece 9. sınıf değil, değişen biyoloji müfredatı, konular bazında ele alındı. Sadece konuların yeri belli oldu, uygulama anlamında ya da bana bir şeyler katması anlamında bir faydası olmadı.

2. Yeni öğretim programının genel amaçları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

• Olumlu yönleri.

Genel olarak çıkardığım sonuca göre; çocuk, yaparak, yaşayarak öğrenecek, doğruyu kendisi bulacak, bence bir biyoloji okur-yazarlığı var orda. Bunlar olumlu yönleri gibi. Çocuk doğayı sevecek, sürekli iç içe olacak.

• Olumsuz yönleri.

Uygulama alanında sıkıntı yaşanıyor. Çevreye çıkacaksın, gezi yapacaksın. Bunun dışında kitabın içeriğinde çok ağır yerler var. bence akademik olarak hazırlanmış bir kitap, biyoloji öğretmenlerine pek sorulmamış, oradaki bir bilgiyi biz bile zor anlıyoruz, dolayısıyla gelişigüzel hazırlanmış gibi. Pek çok yerde detaylı bilgiler var. Bunu ben bir öğretmen olarak biliyorum ama öğrenciye aktarırken kitapta olduğu için bunu vermek zorundayım. Ben bile sıkıntı yaşıyorum. Bence program biraz daha yalıtılmalı, basitleştirilmeli ve uygulamaya daha çok ağırlık verilmeli. Uygulamada sıkıntılar var. Alt yapısı çok iyi hazırlanmamış. Çok fazla kavram bulma var, eskiyi düşündüğümüzde çok farklı kavramlar koyulmuş ve bu kavramlar çok akademik.

3. Yeni öğretim programı; biyolojideki kavram, ilke ve teorilere yönelik kazanımlardan ve beceri-anlayış-tutum-değerlere yönelik kazanımlardan (BTTÇ, BAS, İTD) oluşmaktadır. Yeni öğretim programındaki kazanımlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Hazırlanma aşamasında bir sıkıntı yok, uygulama alanında tikanıklık yaşıyoruz. Neyi, ne kadar vereceğimiz konusunda çok sınır bence yok. Müfredatın hazırlanması aşamasında elde edilen kazanımlar konusunda ve sıralaması konusunda bir sıkıntı görmüyorum.

• Kazanımların biyoloji dersi öğretim programının genel amaçları ile tutarlılığı.

Kazanımlar konusunda bir sıkıntı görüyorum. Kazanımlar genel amaçlarla uyumlu.

• Kazanımların toplumsal boyutu (değer, ihtiyaç, idealler, vb.), güncelliği.

Kazanımlar aslında güncel. Mesela çevre bilinci ile ilgili kazanımlar var, onlar düşünülmüş.

• Öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu.

Ek 2'nin devamı

Bu biraz detay isteyen bir konu. Öğrenciler arasında seviye farkı var. Bu seviye farkı kazanımlarda orta düzeyde gözetilmiş. Öğrencilerin derse karşı ilgileri de farklı. Bu da kazanımlarda çok fazla gözetilmemiş.

- **Kazanımların açıklığı, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

Kazanımlar benim için açık ve anlaşılabilir fakat, öğrenciler için değil. Öğrencilerdeki bu farklılıkları düşündüğümde programın çok da uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum. Kazanımları verme konusunda sıkıntı yaşıyorum. Her öğrencinin hazır bulunuşluk seviyesi farklı. Dolayısıyla her öğrenciye hitap etme ve her öğrenciyle ayrı ayrı ilgilenme zor ve öğrenciler arasında seviye farkı var.

- **Programın uygulanmasında kazanımlarla ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Özellikle sınıflandırma da sorun yaşadım. Sınıflandırma konusunu sadece sınıfa getirdik. Çok daha detaylı doğal gözlem yapılması ve doğa gezileri yapılması lazım. Öğrencilerin bir biyolog gibi olmaları isteniyor. O anlamda maddi veya farklı sıkıntılar ortaya çıkıyor. Sınıflandırma konusunda lise 1. sınıf öğrencisi düzeyinde değil, takım düzeyinde sınıflandırılmaya gidilmiş. Bunun zor olduğunu düşünüyorum. Burada şu göz ardı edilmiş, uygulama yapılırken çocukların ilgileri dikkate alınmalıydı ve bana göre branşlaşmanın çok daha alt sınıflarda başlaması lazım. Mesela bir biyoloji sınıfı olacak, biyoloji öğrencileri olacak biyolojiyi isteyecek öğrenci ve buna benim zamanım olacak onlarla birlikte dağ-bayır dolaşacağım, vaktimi onlarla geçireceğim. O anlamda çok iyi. Bütün ilgisi olan, olmayan herkese bu programı vermeye çalıştığımda sıkıntı duyuyorum.

- **Programın kazanımlarla ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Çocukların ilgisini çekmeye çalışıyorum. Herkese bir görev veririm, kim ne getirecekse getirmesini isterim. Geçen yıl dersimde deniz anası getiren öğrencim bile vardı. O şekilde zevkli hale getirmeye çalışıyorum. Programı etkin hale getirmek için kitabı çok daha netleştirdim. Çevrenin şartları göz önünde bulundurulmalı ki Karadeniz mesela materyale ulaşma konusunda çok şanslı. Konular farklı illerin coğrafi şartları göze alınarak değiştirilebilmeli. Programda her ildeki öğretmenlerin söz sahibi olması gerekir.

4. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programının konu alanı (içeriği) ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Programın konu alanı (içeriği), kazanımlarla uyumlu mu? Nasıl?

Kitapta bazı yerler çok yüzeysel geçilmiş örneğin metabolizma verilmiş anabolik ve katabolik olaylardan bahsedilmemiş. Kitapta fazla bilgi yüklenmiş, anlamsız çok detay bilgiler var. Örneğin bir hücrelilerden çok hücrelilere geçiş, endosimbiosis. Anlamlı bir bilgi değil. Oralarda sıkıntılar var. özel yeteneği olan bir öğrenci zaten o bilgiye ulaşır ama herkese o bilgiyi vermeye kalktığımızda sıkıntı yaşıyoruz. Neyi nerede vereceğimizin sınırını çizemedik, orada sıkıntı yaşadık. Bunun dışında güzel bir program, ezbercilikten kurtarmaya çalışıyor. Öğrenci hazıra alıştığı için orada biraz sıkıntı yaşadık ama ben severek uyguladım, verim de aldım diye düşünüyorum. Programın içeriği kazanımlarla aşağı, yukarı örtüşüyor.

- **İçeriğin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

Programın içeriğini anlaşılabilir ve uygulanabilir buluyorum. Mesela hücre konusunda çok farklı deneyler yapılabiliyor, araçlara ihtiyacımız var. Araçlara ulaşma anlamında sıkıntılar

Ek 2'nin devamı

yaşıyoruz. Mikroskop kullanıyoruz, 2-3 tane var zaten, onlar da yeterli olmuyor. Dolayısıyla bu anlamda sıkıntı yaşıyoruz. Ama sınıflandırma konusunda sıkıntı çektiğimi söyleyemem. Okulun da tamamen doğayla iç içe olmasından dolayı pek çok şeyle karşılaştık.

- **Program içeriğinin; öğretim materyali, öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri açısından durumu.**

Tüm öğretim stratejilerini kullandık. Deneyi mümkün olduğu kadar kullandım, problem çözdüm. Beyin fırtınası bazen kullanıyorum, bazen gösteri yapıyorum. Rol oymana öğrenciler yapabiliyor. Konunun içeriğine göre değişiyor. Soru-cevap bazen. Program herhangi bir sınırlama getirmiyor, çok farklı teknikler kullanabiliyoruz.

- **Ünitelerin kapsamı (konu alanı) ve uygulanması için verilen süre.**

Bence gayet geniş verilmiş, kapsamlı. Süre yeterli. Dokuzuncu sınıflardaki çevre konusu ne derece olmalıydı bilmiyorum. Çünkü biz onu ekolojide işliyorduk. Orayı biraz yüzeysel geçtik. Orayı ekoloji okuyacak olanlara aktardık. Ama basit ve yüzeysel şekilde anlattık, çok detaya girmedik. Kırpacak bu hale getirdik. Konular daha detaylı işlenirse süre yetmez.

- **Programın içeriğine eklenmesi ya da çıkarılması gereken konular (üniteler) (varsa örnekler).**

Programda değil ama ders kitabında çıkarılması gereken bazı yerler var. Bazı konularda çok fazla detaya girilmiş ve çok fazla bilgi var. Örneğin prokaryottan ökaryota geçiş.

- **Günlük yaşama transfer edilebilirliği.**

Mesela canlıların temel bileşenleri zaten canlıyla alakalı, bunları günlük hayatla ilişkilendirerek anlattık. Mesela selülozu insanın enerji kaynağı olarak kullanmadığı anlattık. Minerallerin eksikliğinde olan hastalıklardan bahsettik veya olanlar kalkıp söyledi. Bu şekilde güncelleştirmiş oluyoruz. Bir diğeri besinlerde karbonhidrat, yağ, protein tespiti yapıyoruz, asidik mi bazik mi deneyleri yapıyoruz. Bunlar günlük hayatla ilgili. Aslında bunları günlük hayatta uygulamakta sıkıntılar var. Öğrenci bunu ders olarak görüyor, sonrasında uyguluyor mu bu konuda pek emin değilim.

- **Program içeriğinin öğrenme ilkelerine uygunluğu (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene).**

Orada bir sıkıntı yok, yani basitten karmaşığa diyebilirim.

- **Programın içeriği, ilgili diğer derslerin (fizik, kimya, coğrafya, vb.) öğretim programları ile paralellik ve bütünlük gösteriyor mu? Nasıl?**

Canlıların temel bileşenleri kimya ile ilişkili veya canlıların sınıflandırılması, çevre bilinci gibi konular coğrafya ile ilişkili. Zümre öğretmenleriyle bu konularda konuşuyoruz.

- **Programın uygulanmasında konu alanıyla (içerik) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Bazı konularda çok fazla yükleme yapıldığını düşünüyorum, akademik olduğunu düşünüyorum. Çocuk isterse bu bilgilere ulaşmalı. Çok aşırı yükleme yapmaya gerek yok. ÖSS'ye hazırlık için düşünülürse. Biyolojiyi bir biyolog gibi bilmesini istiyorsak bu yüklemeyi yapabiliriz. Ama herkese bu yüklemeyi nasıl yaparız o tartışılır.

- **Programın içeriği ile (konu alanı) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Ek 2'nin devamı

Bir kere kitapta çıkarılması gereken yerler var bana göre. Örneğin hücre konusunda arafilement, mikrotübül bilgileri gereksik. Yine endosimbiyosis, prokaryottan ökaryota geçişte sıkıntı var. O kısımda birkaç bilgi fazlalıktı. Bunlara gerek yok isteyen ulaşmalı.

5. Yeni öğretim programında oluşturmacı (yapılandırmacı) öğrenme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın uygulanması ile birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde nasıl bir değişim gözlemlediniz? Değişen rollerin öğretim-öğrenme sürecine etkileri nasıldır?

Evet. Eskiden tekdüze bir anlatıma gidiyorduk ama artık günlük hayatla bağdaştırmaya çalışıyorum. Neden, niçin ilişkisine çok dikkat ediyorum, işin daha çok yorumunu vermeye çalışıyorum. Tekdüze, düz bir bilgidен ziyade nedeni, niçini üzerinde duruyorum. Bazı öğrencilerin mantıksal olarak yorum gücü geliyor. Zaten gerçek anlamda bu programı uygularsak ezber olayı yok. Çocuk yaptığını, gördüğünü öğreniyor. Bu bakımdan zaten programı olumlu buluyorum. Genel olarak dediğim gibi öğrencilerde ezberden uzaklaşma var ama tamamen bitmiş değil. Daha ziyade uygulamaya dayalı bir program, bu çok güzel. Fakat peşinden soru çözmek zorundasın, orada sıkıntı yaşıyoruz. Ama işin mantığını gerçekten kavrayan, oradan yorumla birlikte soruları çok güzel çıkarıyor. Programı uygularken öğrencilere araştırma ödevi veriyoruz. Bu anlamda da sıkıntı yaşıyoruz. Dönüt almada sıkıntı yaşıyoruz. Verdiğimiz görevi yerine getirmeyince öğrenci girişi biz yapmak zorunda kalıyoruz. Verdiğimiz ödevi geri almada sıkıntı yaşıyoruz. O anlamda da sıkıntı var. Yoksa öğrenci araştırarak gelse, biz de yönlendirmemizi tam yapacağız ve çok daha zevkli ders işleyeceğiz. Bu anlamda öğrenme isteği konusunda öğrencide isteksizlik var. Ama tabii ki yapanlar da var ve bunlar öğretmene de keyif katıyor.

6. Öğretim programında yer alan etkinlikler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Etkinliklerle birlikte program uygulamalı bir hal almış. Bu çok güzel. Tablo olarak verilen etkinlikleri beğenmedim. Etkinliklerin çoğu deney zaten.

- **Etkinliklerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği (kazanımlar, okul ve çevrenin fiziki yapısı dikkate alınarak).**

Uygulama anlamında bir sıkıntı yok. Yoğaltım maddesini bulduğumuzda bir çok etkinliği rahatlıkla yapabiliriz. Ph deneyini yaptık, mikroskopta dil epitelini gösterdim. Sınıflandırma konusunda materyal olarak bir sıkıntı yaşamadım. Bu anlamda etkinlikleri uygulamada sıkıntı yaşamadım. Konu alanının içeriği ile etkinlikler uyumlu.

- **Alternatif etkinliklerin gerekliliği (varsa örnekler).**

Oradaki deneylere, etkinliklere bağımlı kalmayabiliriz. Örneğin hücrede madde alış verişinde çok farklı şeyler yapabiliriz.

- **Öğrencilerin gelişim özellikleri ve bireysel farklılıkları.**

Burada ilgi devreye giriyor. İlgi alanlarıyla alakalı bir durum. Bazı etkinlikler tüm öğrencilere hitap edebiliyor. Ama mesela madde alış veriş konusunda çocukların anlamasında sıkıntılar yaşanabiliyor. Osmos, difüzyon konularında sıkıntı yaşıyor. Her öğrencinin kavrama düzeyi farklı. Öğrenci oradaki olayı çözemiyor.

- **Programın uygulanmasında öğretim-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Yoğaltım maddesi bulmada sıkıntı yaşıyoruz. Biraz kabaca gösteriyoruz aslında, bire bir ilgilenme anlamında sıkıntılar yaşıyoruz. Ama mesela 12 kişilik sınıflar var içlerinde,

Ek 2'nin devamı

onlarda bir sıkıntı yok, tek tek anlatıyorsun. 30 kişilik sınıflarda bunu yapamıyorsun. Bundan dolayı etkinlikler yüzeysel oluyor.

- **Programın öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Mevcutlar azaltılabilir, her öğrenciye malzeme, mikroskop düşebilir. Deneyi kendileri yapabilir ve birlikte öğrenebilirler. Ortada deney yapmaktansa, herkes kendisi yaparsa daha verimli olacaktır.

7. Yeni öğretim programında performans dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın performans dayalı ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Ölçme-değerlendirme yapmak için her öğrenciye baya bir vakit ayırmak gerekiyor. Öğretmenin çok uğraşması lazım. Değerlendirme aşaması da zor. Ödevi verdik, takibini yaptık, ölçme anlamında zevkli, öğrenci de zaten bunu beğeniyor. Fakat onu hazırlamak, her öğrenciye farklı görevler vermek anlamında ve değerlendirme anlamında zorlukları var.

- **Programda ölçme-değerlendirme etkinliklerinin yeterliliği,**

Bazen basit olduğunu düşünüyorum. Örneğin doğru-yanlış soruları öğrenci seviyelerinin çok altında.

- **Programda, ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ve değerlendirme sonunda yapılması gerekenler.**

Bunlarla ilgili bilgiler var.

- **Ölçme-değerlendirme (araçlarının) etkinliklerinin kazanımlarla ilişkisi.**

Değerlendirme konusunda sınıfta çok rahat çözüyoruz. Öğrenciler eğlenerek hatta basit olarak çözüyorlar. Ama farklı bir kaynaktan o konuya ait sorular getirdiğimde o konuda sıkıntı yaşayabiliyoruz. Yani ben programdakilerin basit olduğunu düşünüyorum. Kitap sonundaki değerlendirme kısımlarının basit olduğunu düşünüyorum.

- **Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin, öğretme-öğrenme süreci (dersin işleniş) ile ilişkisi.**

Öğretme-öğrenme sürecinde ölçme kısmını biz konuyu ne kadar verdiğimizizi öğrenmek adına kullanıyoruz. O bölümler çok daha zorlaştırılmalı diye düşünüyorum.

- **Programın ölçme-değerlendirme boyutu öğretmen ve öğrencilerde ne gibi durumların oluşmasını sağlamıştır? Sizce bu durumların olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?**

Öğrenciler ve ben yeni ölçme-değerlendirme etkinliklerini zevkle uyguluyoruz. Öğrenciler ölçme-değerlendirme çalışmalarıyla öğrendiklerinin farkındalar. Birlikte çalışarak ve tartışarak etkinlikleri hallediyoruz. Fakat etkinlikler öğrencilere üniversite sınavı gerçeğini düşündüğünüzde basit geliyor. Bence ders kitabında daha fazla ölçme-değerlendirme çalışmasına yer verilmeli ve bu çalışmalar tüm öğrencilerle rahatlıkla ve isteyerek uygulanabilmeli.

- **Öğretim programı, ürün ve süreç değerlendirmesine imkan sağlamakta mıdır? Nasıl?**

Sağlanıyor, aslında hedefleniyor. Ürün dediğimiz öğrencinin yaptığı çalışmadır, ödevdir. Ürün anlamında bir sıkıntı yok. Bu bizim üretkenliğimize ve zaman ayırmamıza bağlı yani süreci çok daha verimli kılabiliriz. Her şey öğretmede bitiyor.

Ek 2'nin devamı

- **Programın uygulanmasında ölçme-değerlendirmeye ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Bizim zamanımızı ayarlamamız lazım, zaman yetmiyor, sıkıntıya giriyoruz. Bu çalışmalarını yapabilmek için her öğrenciyle mutlaka birebir ilgilenmek gerekiyor. O işlem de baya vakit gerektiriyor. Ders saatlerimiz buna yetmiyor. Bu biraz daha özel çalışma istiyor. Vakıit zaten sorun, bir diğeri alt yapı sorunu.

- **Programın ölçme-değerlendirmeye ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Bence biyoloji sınıfları olmalı ve gerçekten biyoloji yeteneği olan öğrencilerin biyoloji dersini alması gerekir. Ayrıca öğretmenin de zamanını ona göre programlaması ve ona göre ilgilenmesi gerekir. Biyoloji sınıflarında alt yapının, donanımın çok iyi hazırlanması lazım. Öğretmenler her zaman öğrencinin emrinde olacak. O zaman öğretmen de zevk alır, program çok daha etkin ve verimli olur. Haftada 27 saat dersin var. Ben boş olduğum zaman öğrenci olmuyor. Bu anlamda sıkıntı yaşıyoruz. Aynı anda bizim boşluklarımızın öğrencilerle çakışması lazım. 27 saatlik ders yüküyle öğretmenin bu programı götürmesi zor, çok büyük fedakarlık istiyor.

Ek 2'nin devamı

Görüşme no: 3

Görüşmenin Yapıldığı Okul : Anadolu Lisesi

Görüşmeci : Ö3

1. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programı ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?

Katıldım.

• **Nerede, ne zaman ve ne kadar süre ile?**

Milli Eğitim Ek Bina-2008 sonları idi galiba. Tam hatırlamıyorum. 1 gün.

• **Hizmet içi eğitimin içeriği ve mesleki katkısı.**

Yeni programla ilgiliydi. Anlatılanlar yeterli değildi. Bir öğretmen sundu. O da kitap ve programdan şikayetçiydi. Ölçme ve değerlendirmenin nasıl yapılacağı doğru dürüst anlatılmadı-ki ölçme ve değerlendirme konusu ayrıntılı olarak anlatılır diye bekliyordum. Portfolyolar, projeler, ürün dosyaları... çok hızlı geçti. Pek bir katkısı olmadı bana. tam tersi okul zamanıydı, derslerimiz boş geçti. Kurs yöneticimiz öğretim programı konusunda yeterli değildi. Yapılandırılmış grid sorusuna bir örnek verilmişti. Onun nasıl değerlendirileceğini öğrenmiştim seminerde. Çok uzun zaman aldığı için değerlendirme okulda pek de kullanamayacağımı anlamıştım. O kadar. Zaman kaybı idi seminer.

2. Yeni öğretim programının genel amaçları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

• **Olumlu yönleri.**

Okudum sekiz maddeyi. Genel amaçlar süper! Onları öğrenci kazanabilirse harika. Ama ders kitabıyla ve haftada 2 saatlik dersle bu mümkün değil bence.

• **Olumsuz yönleri.**

Genel amaçların birçoğu 9.sınıfta kazanılamayacak. Bilimsel metod gibi. Bunun dışında teorikte her şey gayet güzel görünüyor.

3. Yeni öğretim programı; biyolojideki kavram, ilke ve teorilere yönelik kazanımlardan ve beceri-anlayış-tutum-değerlere yönelik kazanımlardan (BTTC, BAS, İTD) oluşmaktadır. Yeni öğretim programındaki kazanımlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Kazanım sayıları çok fazla bence. Oku oku bitiremedim ve sıkıldım. Biraz abartmışlar bence? Bunların hepsinin öğrenci tarafından kazanılmasını beklemiyorlar herhalde?

Çok güzel kazanımlar da var. Bir kısmı tamam da...haftada 10 saat dersimiz olsa anca yapabiliriz ama bunları.

“Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Süreç Becerileri ” Kazanımlarının çok azı 9.sınıfta kazanılabilir. Diğer sınıflarda kazanılacaklar herhalde. Kazanımların çoğu lise öğrencilerinin seviyesine göre değil bence. Biraz ağırlar. Üniversite öğrencilerinin çoğunda bile yoktur

• **Kazanımların biyoloji dersi öğretim programının genel amaçları ile tutarlılığı.**
Tutarlı görünüyor.

• **Kazanımların toplumsal boyutu (değer, ihtiyaç, idealler, vb.), güncelliği.**

Bilim-Teknoloji-Toplum-Çevre” kazanımlarındaki bazı maddeler buna uygun.

• **Öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu.**

“İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler” Kazanımlarındaki bazı maddeler buna uygun.

• **Kazanımların açıklığı, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

Kazanımlar gayet açık, anlaşılır ama birçoğu uygulanabilir değil.

Ek 2'nin devamı

- **Programın uygulanmasında kazanımlarla ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Öğrencilerimizin seviyeleri çok düşük, kazanımlar ise tam tersi. Çoğunun yanından bile geçemezler. Uygun olanlar da var, ama kazanım sayısı çok. Zaman sıkıntımız var. Hepsini kazanmaları çok zor.

- **Programın kazanımlarla ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Kazanımları 9-12 şeklinde ortak olarak değil de. 9.sınıf kazanımları, 10.sınıf kazanımları vb. şeklinde verseler daha iyi olur. böylece kazanım sayısından gözümüz korkmaz, sınıfa uygun kazanımları içlerinden seçmemiz gerekmez, daha iyi konsantre olabiliriz. Bir de kazanım sayıları biraz azaltılsa ve öğrenci seviyesine uygun hale getirilirse daha iyi olur

4. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programının konu alanı (içeriği) ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Programın konu alanı (içeriği), kazanımlarla uyumlu mu? Nasıl?

İçerik çok fazla bence. Kazanımlar karışık verildi için hangi kazanımların 9. sınıfta kazanılacağını tam olarak bilemiyorum. Ama bazı kazanımlarla içerik uyumlu. Kazanımların çoğunun 10,11 ve 12.sınıfları içerdiğini düşünüyorum.

- **İçeriğin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

İçerik anlaşılabilir ama çoğu kez uygulanabilir değil. Zaman yok.

- **Program içeriğinin; öğretim materyali, öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri açısından durumu.**

Öğretim materyali, öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve tekniklerinden pek bahsedilmemiş galiba, ya da ben göremedim.

- **Ünitelerin kapsamı (konu alanı) ve uygulanması için verilen süre.**

Üniteler için önerilen süre çok az. Hücre, Organizma ve Metabolizma ünitesi için 28 ders saati önerilmiş. 14 hafta eder. yaklaşık ocak ortasında bu ünitenin bitmesi gerekir ki ben çok gerideyim. Ayrıca ilk ünite yaklaşık 100 sayfa ve 8 kazanım var. Canlıların Sınıflandırılması ve Biyolojik Çeşitlilik ünitesinde ise 16 kazanım var. Tuhaf yani. Önemli olan ilk ünite bence. temel olan... bu ünitenin süresi arttırılıp diğerleri azaltılabilir.

Kapsam arttırılmış eski programa göre. Omurgasızlarda özellikle. Ayrıntı ayrıntı. süre ise çok az. Böceklerin teşhis anahtarları ... programı yapanlar oturdukları yerden yazmışlar galiba. "Bilinçli Birey – Yaşanabilir Çevre" ünitesi niçin alınmışsa programa anlamadım. Önemli bir konu ama başka sınıflarda veya derslerde anlatılabilir. Mesela, çevre ve insan dersi olsa eskisi gibi. Haftada 2 saatle mucize yaratmamızı bekliyorlar.

- **Programın içeriğine eklenmesi ya da çıkarılması gereken konular (üniteler) (varsa örnekler).**

Eklenmesi gereken konu yok. Aman! Son ünite atılmalı bence.

- **Günlük yaşama transfer edilebilirliği.**

Programın kazanımlarına bakacak olursan çok. Ama kitapta yok neredeyse. Araştırma bölümleriyle belki biraz, biraz da etkinlikleri ile. Son ünite daha uygun galiba.

- **Program içeriğinin öğrenme ilkelerine uygunluğu (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene).**

Programda yazdığına göre öyleymiş. Ama ben bir şey anlamadım

- **Programın içeriği, ilgili diğer derslerin (fizik, kimya, coğrafya, vb.) öğretim programları ile paralellik ve bütünlük gösteriyor mu? Nasıl?**

Ek 2'nin devamı

Pek bir fikrim yok. Bazı konularda diğer ders öğretmenleri ile yardımlaşıyoruz ama konular örtüşüyor mu onu bilmiyorum.

- **Programın uygulanmasında konu alanıyla (içerik) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Su konusu (öz ısı vb.). konular çok. Kitapta ise bilgi bilgi bilgi var. Bol bol deney, etkinlik...konuları yetiştiremiyorum. Son konuları hızlı geçmem gerekiyor.

- **Programın içeriği ile (konu alanı) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Yazdığım gibi konular azaltılmalı. Son ünite atılmalı. Büyük Böcek Takımları İçin Teşhis Anahtarı, Bitkiler Âlemi Teşhis Anahtarı vb. atılmalı. çok abartılmış.

5. Yeni öğretim programında oluşturmacı (yapılandırmacı) öğrenme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın uygulanması ile birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde nasıl bir değişim gözlemlediniz? Değişen rollerin öğretme-öğrenme sürecine etkileri nasıldır?

Program yapısalcı olabilir ama kitap değil. Kocaman bir tezat var. Çok komik! Kitapta konunun başında iki soru sordu diye yapısalcı zannetmiş kendini. Sonra yazmış da yazmış. Deneyler ve etkinliklerde de durum benzer. Yapılışı basamak basamak anlatmış. yapısalcılıkta öyle mi oluyor sanki?

Kitap tuhaf. İki senedir öğretmen kitabı da yazamadılar. Bu yüzden eskisi ile çok da bir fark yok dersim için. İlk önce yapmaları gerekenleri yapsınlar, bize rehber olsunlar. Biz gerekeni yapmaya çalışırız.

6. Öğretim programında yer alan etkinlikler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Programdaki etkinliklerin bazıları kitaptaki etkinliklerle tutmuyor. çoğu benzer gerçi. Programda etkinliklerle ilgili bilgiler verilmiş, öğretmene yardımcı olunmuş. Ne yapılacağı söylenmiş, ama kitapta da durum aynı dediğim gibi yapılacaklar öğrencilere aşama aşama verilmiş. Böyle yapılmamalıydı kitapta. Bazı etkinlikler de çok uyduruk. Bu arada etkinliklerin çok azını yapabiliyorum. Keşke zamanımız olsa da yapabilirsek.

- **Etkinliklerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği (kazanımlar, okul ve çevrenin fiziki yapısı dikkate alınarak).**

Etkinlikler anlaşılabilir, uygulanabilirliği kötü. Zaten okul şartlarımız malum. Laboratuvar yok. Etkinliklerdeki malzemelerin çoğu yok. Etkinliklerde abartılı malzemeler yok. çoğu okul (laboratuvarı olan) yapabilir bunları. Uygun olan etkinlikleri yapmaya çalışıyorum. “Hücre Zarından Madde Geçişi” etkinliğinin yapılması çok fazla zaman alır. değerlendirilmesi de bir o kadar.

“Büyük Böcek Takımları İçin Teşhis Anahtarı”, “Bitkiler Âlemi Teşhis Anahtarı” ve “Türkiye’deki Bazı Yaygın Ağaçlar İçin Teşhis Anahtarı” etkinlikleri de inanılır gibi değil. Öğrenci kazanımları da tartışılır...

- **Alternatif etkinliklerin gerekliliği (varsa örnekler).**

Yukarıdaki etkinlikler çıkarılmalı. onların yerine öğrenci seviyesine uygun olanlar getirilmeli.

- **Öğrencilerin gelişim özellikleri ve bireysel farklılıkları.**

9. sınıf öğrencileri ilköğretimden yeni çıkmışlar. İlköğretim müfredatı da malum. Gittikçe basitleştiriliyor. Öğrenciler 9.sınıfa geldiklerinde biyoloji gibi derslerde zorlanıyorlar. Zaten çoğu öğrencimiz SBS’de Türkçe ve sosyal sorularını yaparak kazanmışlar okulumuzu. Matematik ve fen derslerine çoğunun yeteneği az. Bazılarında sosyal,

Ek 2'nin devamı

bazılarında bedensel vb. zeka var. azında doğa (varoluşçu) zekası var. bu yüzden hepsi aynı düzeyde anlamıyor biyolojiden. Ayrıca bazıları merkezi okullardan, bazıları ise köy okullarından gelmiş... hepsi aynı düzeyde değil...

Okul kitabındaki “mayalar yaşıyor mu?” etkinliği uygun değil bence. Bromtimol mavisi vb. çocuklar 8.sınıftan yeni çıkmışlar lise hayatlarının ikinci haftasında pat diye bu etkinlikle karşılaşılıyorlar. ayıraçlar vb. seviyelerine uygun değil. Canlılık özelliklerini gözlemlemek için daha basit etkinlikler yapılabilirdi.

- **Programın uygulanmasında öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Öğrencilerin derse olan ilgilerinde sorunlar var (fen derslerine genel olarak), ilköğretimde öğrendikleri şeyleri unutup gelmişler liseye... ders saati az, konular çok, kitap çok kalın. Yıllık plandan çok gerideyim. Bundan rahatsız oluyorum. Canlıların temel bileşenleri ve hücre konuları biyolojinin temeli. konuları hızlı geçemiyoruz çünkü çok önemli konular ve öğrenci seviyesi düşük. Öğrencileri aktif olarak derse katmakta bazen zorlanıyorum. Her şeyi öğretmenden bekliyorlar. Ezber yapıyorlar. Yorum yapabilen çok az öğrenci var. Kitaptaki araştırma ödevlerini bazı öğrenciler yapamıyor. Basit matematiksel işlemleri yapamayan öğrenciler bile var. Konuları eski sisteme göre işliyorum yani programı derse çok az uygulayabiliyorum

- **Programın öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Etkinlikler ile ilgili öğrenci seviyeleri programda göz ardı edilmemelidir şeklindeki düşüncemi söylemiştim. Genel anlamda öğretme-öğrenme süreciyle ilgili ise; Programda öğretme-öğrenme sürecine çok fazla yer ayırmamışlar. Daha fazla örnek konulmalıydı. “Programda Vurgulanan Temel Anlayışlar” başlığında oluşturmacı öğrenme yaklaşımından biraz bahsedilmiş ama çok yetersiz. Zaten programın da yapısalcılığa çok uyduğunu düşünmüyorum. Kitap ise hiçç! Program ve kitap bu yaklaşıma uygun olarak hazırlanmalıydı. Sadece yapısalcılık yok ki çoklu zeka vb. de var öğretimde. Programlarında bu farklı yaklaşımlara da yer verebilirlerdi. “Bu öğretim programı farklı bireysel özelliklere sahip öğrencilerin bulunabileceği gerçeğinden hareketle, öğretmenlerin öğretim yöntem ve tekniklerini çeşitlendirmelerini, mümkün olduğu kadar çeşitli ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanmalarını önermektedir.” demiş program. O kadarını hepimiz biliyoruz. Teorik birkaç bilgi verdiler işi hallettiler sanki. Örnekler üzerinde farklı bireysel özelliklere sahip öğrenciler için hangi yöntem ve tekniklerin, hangi ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılabileceğini yazmalıydılar. Programda “Lise fizik, kimya, coğrafya ve matematik derslerindeki eş zamanlı değişim dikkate alınarak diğer derslerin öğretim programlarındaki kazanımları ile paralellik ve bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır.” yazılmış. Bundan emin miymişler? Mesela, enzimler konusunda “aktivasyon enerjisini” anlattığımızda öğrenciler bunu kimya dersinde görmüş müydüler yani? Bu paralelliği sağlamalıydılar. Kavram haritaları güzel. Proje tabanlı öğrenme yaklaşımına vurgu da yapılmalıydı. Örnek projeler yazılıp değerlendirmelerinin nasıl yapıldığı gösterilmeliydi. Bir de; yeni programa göre ÖSS’de ne tarz sorular sorulacak çok merak ediyorum. Şimdiden örnek sorular gönderseler de biz de ona göre yönlendirsek kendimizi ve öğrencileri.

7. Yeni öğretim programında performans dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın performans dayalı ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Ek 2'nin devamı

Gerçekten de bu yaklaşım öğretim programında geniş bir yer tutmuş. Okudum programı. Etkileyici şeyler yazılmış bu konuda, ama neyi nasıl yapmamız gerektiği daha açık bir şekilde anlatılabilirdi. Bir örnek konu üzerinden mesela. Öğretmen kitabı çıkarılmadan bu iş olmaz. Okul kitabı da çok gülünç. Yapısalcılıktan eser yok ama kitabın sonunda maşallah ölçme değerlendirme ile ilgili formlar, ölçekler...çok komik doğrusu.

- **Programda ölçme-değerlendirme etkinliklerinin yeterliliği,**
Yeterli değil. Örnekler üzerinde açıklanmalı. Programdaki ölçme-değerlendirme araçları ile kitaptakiler arasında farklılıklar var. Özellikle kitaptakiler yetersiz. Kitabın başındaki BİYOLOJİ DERSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILABİLECEK PERFORMANS GÖREVİ ÖRNEKLERİ tablosu güzel. Dikkat edilmesi gereken şeyler yazılmış, ama örnek üzerinde açıklanmalı dediğim gibi. Havada kalıyor verilen bilgiler. “Hücre Zarından Madde Geçiş” etkinliğinin sonunda Değerlendirme (Dereceli Puanlama Ölçeği) verilmiş ve puanlamanın nasıl yapılacağı yazılmış. Bu tarz değerlendirmenin olduğu başka bir etkinlik örneği de yok galiba.

- **Programda, ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ve değerlendirme sonunda yapılması gerekenler.**

Programda “Ölçme ve Değerlendirmede Dikkat Edilmesi Gereken Genel Noktalar” başlığındaki bilgiler çok genel. Anekdotsal kayıtlar (not alma)’a bir örnek vermiş ama toplanan notların nasıl değerlendirileceği yazılmamış. “Kontrol listeleri çoğunlukla gözlemlerin kaydı için kullanılmaktadır. Bunların not verme amaçlı kullanılmaları pek önerilmemektedir.” yazıyor programda. Kontrol listeleri doldurulduktan sonra ne yapılacak? Değerlendirilmeyecek mi? Derecelendirme ölçeklerinin nasıl puanlandırılacağı yazılmış. Dereceli Puanlama Anahtarları’na örnek vermiş ama nasıl değerlendirileceğini yazmamış. Söylediğin gibi kitabın başındaki BİYOLOJİ DERSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILABİLECEK PERFORMANS GÖREVİ ÖRNEKLERİ tablosu güzel. Ama örneklendirilse daha iyi olurmuş. Kısacası ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılacağı ve değerlendirileceği hakkında yeterli bilgi yok bence.

- **Ölçme-değerlendirme (araçlarının) etkinliklerinin kazanımlarla ilişkisi.**

Kazanımlar çok fazla. maşallah yok yok. “İletişim Becerileri, Tutum ve Değerler” Kazanımlarının çoğu performansa dayalı ölçme ve değerlendirme ile kazandırılabilir

- **Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin, öğretme-öğrenme süreci (dersin işleniş) ile ilişkisi.**

Öğretme-öğrenme sürecinin ne kadar etkili olduğu ölçme-değerlendirme ile anlaşılabilir. Yeni programda yer alan yapılandırılmış grid ve tanılayıcı dallanmış ağaç öğrencilerin en çok ilgisini çeken soru tiplerinden. Özellikle yapılandırılmış griddede birçok kazanım test edilebiliyor. Ders işleniş sırasında bunlara yer vermeye çalışıyorum. Sınavlarda da öğrenci hangi konuyu hangi seviyede anlamış, hangi konularda eksiklikleri var bu şekilde anlaşılabilir. Böylelikle eksiklikler tamamlanabilir ve yanlışlıklar düzeltilebilir. Anamlı öğrenme gerçekleşebilir. Ben bunu geleneksel ölçme-değerlendirme ile yapmaya çalışıyorum. Performansa dayalı olarak da yapılırsa çok daha iyi olur.

- **Programın ölçme-değerlendirme boyutu öğretmen ve öğrencilerde ne gibi durumların oluşmasını sağlamıştır? Sizce bu durumların olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?**

Benim için değişen bir şey yok, eskisi gibi devam ediyorum çünkü...

- **Öğretim programı, ürün ve süreç değerlendirmesine imkan sağlamakta mıdır? Nasıl?**

Ek 2'nin devamı

Öğretim programı imkan sağlamakta. Değerlendirme araçları vb. var süreci değerlendirmek için. ürün zaten değerlendiriliyordu önceden de. ama kitap hiç...

- **Programın uygulanmasında ölçme-değerlendirmeye ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Geleneksel değerlendirmeye devam ediyorum. İki senedir tanılayıcı dallanmış ağaç ve yapılandırılmış gridlerden de yararlanıyorum. Performansa dayalı ölçme-değerlendirme ile ilgili yeterli bilgiye sahip değilim. HİZMET İÇİ EĞİTİM istiyorum! İş iyi bilenler tarafından...Neyi nasıl yapacağımı tam olarak bilmediğim için eski sistemden devam ediyorum maalesef. Gerçi bu işi bilsem de uygulamak yine zor olur bence. O kadar öğrenciyi takip et, dosyalar tut, değerlendir. Çok zor bence.

- **Programın ölçme-değerlendirmeye ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Performansa dayalı ölçme-değerlendirme çeşitleri tek tek, ayrıntılı bir biçimde yazılmalı. Örnekler üzerinde ölçme ve değerlendirme boyutu anlatılmalı. Mesela, dönemim sonunda A öğrencisinin dosyasında toplanan farklı değerlendirme araçlarının nasıl hep birlikte değerlendirileceği anlatılmalı. Geleneksel de kullanılmalı deniyor. Gelenekselle alternatif değerlendirme toplamda nasıl değerlendirmeli? Karne notuna nasıl yansıtılmalı?

Ek 2'nin devamı

Görüşme no: 4

Görüşmenin Yapıldığı Okul : Genel Lisesi

Görüşmeci : Ö4

1. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programı ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?

Evet katıldım.

• **Nerede, ne zaman ve ne kadar süre ile?**

Aralık 2008'de İl Milli Eğitim Müdürlüğünce düzenlenen Yenilenen Ortaöğretim Programları Tanıtma Semineriniydi. Seminer yaklaşık 3-4 saat sürdü.

• **Hizmet içi eğitimin içeriği ve mesleki katkısı.**

Semineri görevlendirilen bir öğretmen arkadaşımız verdi ve programı tanıtmaktan öteye geçilmedi. Verilen örnekler çok uçtu. Seminerin yararlı olduğuna inanıyorum fakat bana katkı sağladığını düşünmüyorum.

2. Yeni öğretim programının genel amaçları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

• **Olumlu yönleri.**

Program öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine olanak sağlıyor, ezberden mümkün olduğunca kaçınılmış. Biyolojiye bakış olumlu. Zihinsel bağlantı kurulmuş programda. Yani program öğrencinin yorumlama ve sonuca ulaşmasına izin veriyor. Bilgiyi uygulama yeteneğini geliştiriyor.

• **Olumsuz yönleri.**

Programın uygulanabilmesi için gerekli altyapı yetersiz. Sınıf mevcutları kalabalık. Zaman problemi ortaya çıkıyor. Örneğin ölçme-değerlendirme etkinliklerini (araçlarını) uygulamada zaman yetersiz. Okulların laboratuvar olanakları yetersiz. Hatta biyoloji laboratuvarı olmayan okullarımız bile var. Her öğrencinin hazır bulunuşluğu aynı değil. Programda liseler arasındaki farklılıklar dikkate alınmamış. Meslek lisesi öğrencisiyle fen lisesi öğrencisi aynı değil fakat aynı programa tabiler.

3. Yeni öğretim programı; biyolojideki kavram, ilke ve teorilere yönelik kazanımlardan ve beceri-anlayış-tutum-değerlere yönelik kazanımlardan (BTTC, BAS, İTD) oluşmaktadır. Yeni öğretim programındaki kazanımlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Programda bilgi kazanımlarını olumlu buluyorum ve destekliyorum. Öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumları öğrenmede etkili, fakat kazanımlarda bu etkenleri göremiyorum. Diğer derslerle örneğin, kimya,fizik gibi derslerle ortak kazanımlar geliştirilmeli. Bilgi anlamında birliktelik sağlanmalı.

• **Kazanımların biyoloji dersi öğretim programının genel amaçları ile tutarlılığı.**

Kazanımlar programın genel amaçlarıyla örtüşüyor. Fakat programda biyoloji okur yazarlığından bahsediliyor. İnanın bana beni okuma yazma bilmeyen öğrencilerim bile var. Bu anlamda ne yapacağımı tam olarak bilemiyorum.

• **Kazanımların toplumsal boyutu (değer, ihtiyaç, idealler, vb.), güncelliği.**

Kazanımların toplumun ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olduğunu düşünüyorum. Fakat kazanımların toplumun değer ve ideallerini karşılamada yeterli olduğunu düşünmüyorum.

• **Öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu.**

Ek 2'nin devamı

Kazanımlar öğrenci seviyelerine ve ihtiyaçlarına uygun değil. Belirtilen kazanımları gerçekleştirebilmek için öğrencilerin ilköğretimden iyi ve yeterli gelmesi gerekiyor. Yani yapacağınız binanın ilk 8 katı güçlüyse 12 katlı binayı inşa edebilirsiniz.

- **Kazanımların açıklığı, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

Kazanımların açık ve anlaşılabilir olduğunu fakat uygulanabilir olduğunu düşünmüyorum.

- **Programın uygulanmasında kazanımlarla ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Öğrenci seviyelerini dikkate aldığında programla ilgili kazanımları gerçekleştiremiyorum. Sınıflarda 3-5 öğrenci ile başarabiliyoruz bu işi. Bilgi kazanımlarını daha iyi kazandırdığım söylenebilir. Ancak beceri-anlayış-tutum ve değerlere ilişkin kazanımlar güç. Öğrencilerin biyoloji dersine ilişkin önyargılarını yıkmak çok zor.

- **Programın kazanımlarla ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Kazanımlar kademeli olarak öğrencilere kazandırılmalı ve program buna imkan sağlamalı.

4. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programının konu alanı (içeriği) ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Programın konu alanı (içeriği), kazanımlarla uyumlu mu? Nasıl?

Programın konu alanının kazanımlarla bir noktaya kadar uyumlu olduğunu düşünüyorum. İçerik bilgi kazanımlarıyla örtüşüyor fakat, içerikte beceri, anlayış ve tutum kazanımlarına yönelik çok şey yok. Belki de bu sorun ders kitabının programla ne kadar uyumlu olduğunun bir göstergesi. Ders kitabındaki içeriğin programın esas aldığı yaklaşımlarla uyduğuna düşünmüyorum. İçerik öğrenmenin merkezine öğrencileri alacak tarzda değil.

- **İçeriğin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

Programın içeriği anlaşılabilir ve uygulanabilir fakat öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak. Öğretmen ve öğrenciler hazır değiller. Hem öğretmen hem de öğrencilerde önyargılar mevcut ve bu önyargıları kırmak çok güç. Bazı öğretmenler biyoloji dersinin içeriğini eskisi gibi veriyor. Öğrenciler üzerlerine düşen görevlerin farkında değiller ve her şeyi öğretmenden bekliyorlar. Çünkü bu onlar için daha kolay.

- **Program içeriğinin; öğretim materyali, öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri açısından durumu.**

Program farklı öğretim materyali, öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanmasına imkan veriyor. Fakat biraz önce de belirttiğim gibi değişimi uygulayabilmek güç.

- **Ünitelerin kapsamı (konu alanı) ve uygulanması için verilen süre.**

Ünitelerin uygulanması için verilen sürenin yeterli olmadığını düşünüyorum. Öğrenci merkezli çalışmaların uygulanabilmesi için yeterli süre yok. 1 ders saatinde yapılması gereken çalışma 3 ders saatinde bile yapılamıyor.

- **Programın içeriğine eklenmesi ya da çıkarılması gereken konular (üniteler) (varsa örnekler).**

Programa eklenmesi gereken konular var. Örneğin bilimsel yöntem konusu eklenmeli. Bilimsel yöntemi bilmeyen bir öğrenciye bilimsel süreç ve araştırma becerilerini nasıl kazandırabiliriz ve nasıl biyoloji oku-yazarı yapabiliriz.

- **Günlük yaşama transfer edilebilirliği.**

Canlıların temel bileşenleri konusunun günlük yaşama aktarılabilceğini düşünüyorum. Yeterli ve dengeli beslenme konusunda önemli bu konu. Hücre konusunun da önemli

Ek 2'nin devamı

olduğunu düşünüyorum ve bilinmesi gerekli. Çevre konusu gerekli fakat uygulanabilir olmalı.

- **Program içeriğinin öğrenme ilkelerine uygunluğu (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene).**

Programda, konular ve üniteler arasında basitten karmaşığa ve kolaydan zora doğru bir yol izlendiğini söyleyebilirim. Örneğin hücre konusunda, tarihçe ile başlanıp, hücrenin yapısı ve sonrasında madde alış-verişleriyle konunun devam ettirilmesi buraya uyuyor.

- **Programın içeriği, ilgili diğer derslerin (fizik, kimya, coğrafya, vb.) öğretim programları ile paralellik ve bütünlük gösteriyor mu? Nasıl?**

Canlıların temel bileşenleri konusu kimya dersi öğretim programıyla örtüşüyor. Kimya dersi bilgileri aynı paralellikte işleniyor.

- **Programın uygulanmasında konu alanıyla (içerik) ilgili karşılaştığımız sorunlar nelerdir?**

Etkinlikler yapılırsa konuları yetiştiremiyorum. Kısacası süre ile ilgili sorunlar yaşıyorum. Birde öğrenci seviyelerindeki farklılıklar konuların işlenmesinde zorlukların yaşanmasına sebep oluyor. Öğrenciler her şeyi benden bekliyorlar.

- **Programın içeriği ile (konu alanı) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Ya ders saati arttırılmalı ya da bazı konular çıkarılmalı. Programdaki üniteler azaltılmalı. Ayrıca programa geçiş kademeli gerçekleştirilmeli ve liseler arası farklılıklar dikkate alınarak içerik düzenlenmeli. Bir genel lise ile fen lisesinin konu alanları farklı olabilir. Konular işlenirken esneklik sağlanmalı.

5. Yeni öğretim programında oluşturmacı (yapılandırmacı) öğrenme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın uygulanması ile birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde nasıl bir değişim gözlemlediniz? Değişen rollerin öğretme-öğrenme sürecine etkileri nasıldır?

Programın öngördüğü ilkeleri örneğin öğrenci merkezli öğrenmeyi derslerimde uygulamaya çalışıyorum ve elimden geleni yapıyorum. Öğrencilerime rehber olmak istiyorum fakat zor. Öğrenciler her şeyi benden bekliyorlar. Müfredat çok fazla ve öğrencilerimin seviyesi çok düşük. Ayrıca hazır bulunuşlukları da farklı öğrencilerimin. Programın felsefesi üniversite sınavı gerçeğiyle örtüşmüyor. Öğrenciler benden bilgi aktarmamı ve test çözmemi bekliyorlar. Yani onları üniversite sınavına hazırlamamı istiyorlar. Dolayısıyla öğretmen ve öğrenci rollerinin çok değiştiğini söyleyemem.

6. Öğretim programında yer alan etkinlikler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Programdaki etkinliklerin konularla uyumlu ve öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gerekli olduğunu düşünüyorum.

- **Etkinliklerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği (kazanımlar, okul ve çevrenin fiziki yapısı dikkate alınarak).**

Etkinlikler anlaşılabilir fakat uygulanabilir değil. Okulumuzun fiziki yapısı, örneğin okulumuzda yeterli bir laboratuvarımız yok, öğrenci seviyeleri ve sınıf mevcutları etkinliklerin uygulanmasını sınırlıyor.

- **Alternatif etkinliklerin gerekliliği (varsa örnekler).**

Daha basit ve mevcut imkanlarla yapılabilecek etkinlikler geliştirilebilir. Şu an aklıma bir örnek etkinlik gelmiyor.

Ek 2'nin devamı

- **Öğrencilerin gelişim özellikleri ve bireysel farklılıkları.**

Etkinlikler genel verilmiş. Öğrencilerin bireysel farklılıkları ve gelişim özellikleri dikkate alınmamış.

- **Programın uygulanmasında öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Bazı etkinlikleri uygulayamıyoruz. Yeterli donanımına sahip bir laboratuvarımız yok. Etkinlikler için gerekli araç ve gerecimiz eksik. Özellikle ayıraçlar ve kimyasallar. Çalışır durumda 1-2 mikroskobum var. Etkinliklerden bazı öğrenciler çabuk sıkılıyorlar ve onlara çok basit ve çocukça geliyor. Öğrenciler etkinliklerin etkinlik olduğunun farkında değil. Bazı etkinlikler soru çözme tekniği gibi algılanıyor. Gerçekten biyoloji okur yazarı bireyler mi yetiştirmek istiyoruz yoksa bir üst kuruma geçişte öğrencileri hazır hale mi getirmek istiyoruz. Bu hem biz öğretmenlerin hem de öğrencilerin üstesinden gelemediği bir soru. Öğretmen ve öğrenciler etkinlik çalışmalarının gerekliliğine inanmıyor ve zaman kaybı olarak görüyor. Öğrenciler üniversite sınavlarına yönelik uygulamalar istiyorlar.

- **Programın öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Okullar etkinliklerin uygulanabilmesi için yeterli duruma getirilmeli öncelikle. Ders araç-gereçleri temin edilmeli. Laboratuvarlarda teknolojik alt yapı oluşturulmalı. Daha basit, çabuk ulaşılabilir malzemelerle yapılabilen etkinlikler geliştirilmeli. Öğrencilerin bireysel farklılıkları da dikkate alınmalı bu etkinlikler geliştirilirken. Öğretmen ve uzmanların bu uzmanlar üniversiteden olabilir örneğin katılımlarıyla çalıştaylar düzenlenebilir.

7. Yeni öğretim programında performansa dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın performansa dayalı ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Programın performansa dayalı ölçme boyutunu anlamlı buluyorum. Ancak bu süreçte öğrenciler etkin olmalılar ve kendileri yapmalılar.

- **Programda ölçme-değerlendirme etkinliklerinin yeterliliği,**

Programın ölçme-değerlendirme boyutu yeterli ve amaçlara uygun. Fakat üniversite sınavları için yeterli değil. Özellikle ölçme-değerlendirme araçlarının öğrencileri bir üst kuruma geçişte hazırlayıcı nitelikte olması gerekiyor mevcut sistemde.

- **Programda, ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ve değerlendirme sonunda yapılması gerekenler.**

Programın gerektirdiği ölçme-değerlendirme uygulamalarının nasıl yapılması gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünmüyorum. Zaten programda da ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ve değerlendirme sonunda yapılması gerekenler net bir şekilde belirtilmemiş. Verilen seminer de yeterli değildi. Kendime göre bir değerlendirme yapıyorum

- **Ölçme-değerlendirme (araçlarının) etkinliklerinin kazanımlarla ilişkisi.**

Ölçme-değerlendirme araçlarının özellikle beceri, tutum, anlayış ve değerlere uygun olduğunu düşünmüyorum. Bilgi kazanımlarıyla ilişkili ölçme araçları. Öğrencilerin bilgileri öğrenip öğrenmediklerini gözlemleyebiliyorsunuz sadece. Ders kitabında ünite sonu değerlendirmeler yetersiz.

- **Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin, öğretme-öğrenme süreci (dersin işleniş) ile ilişkisi.**

Ek 2'nin devamı

Ölçme değerlendirme araçlarını örneğin yapılandırılmış grid, derslerimde uygulamaya çalışıyorum. Gridlerle bir konuya ait birden fazla soru hazırlayıp bunların ne kadarının öğrenilip öğrenilmediğini görebiliyorum .Proje ve performans ödevleri veremiyorum öğrencilerime.

• **Programın ölçme-değerlendirme boyutu öğretmen ve öğrencilerde ne gibi durumların oluşmasını sağlamıştır? Sizce bu durumların olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?**

Öğretmen ve öğrenci rollerinde değişiklikler olduğunu söyleyemem. Bazen derslerde bazen de yazılı sınavlarda gridlerden yararlanıyorum.

• **Öğretim programı, ürün ve süreç değerlendirmesine imkan sağlamakta mıdır? Nasıl?**

Programı değerlendirdiğimde ürün ve süreç değerlendirmesine imkan sağlıyor program. Öğrenciler gelişim dosyaları tutup bu dosyalara proje, performans ödevlerini koyabilirler. Gelişim dosyaları öğretim yılının belirli dönemlerinde hem öğrenci hem de öğretmen tarafından değerlendirilip notla takdir edilebilir.

• **Programın uygulanmasında ölçme-değerlendirmeyle ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Bazı ölçme araçlarının nasıl uygulanacağı ve özellikle nasıl değerlendirileceğine ilişkin sorunlar yaşıyorum. Öğrencilerle çok zaman geçirmem gerekiyor ve süre bu anlamda beni sınırlıyor. Konuların yıllık plana göre işlenmesi ve bitirilmesi gerekiyor. Öğrenciler test çözmeye istekliler. Farklı ölçme araçlarını gereksiz görüyorlar. Çünkü bu öğrencilerin üniversite sınavına girişte zaman kaybı.

• **Programın ölçme-değerlendirmeyle ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Ölçme-değerlendirme araçları daha anlaşılır ve daha ilgi çekici olmalı. Öğrenciler ölçme araçlarının gerekliliğine inanmalı. Özellikle değerlendirmenin ve değerlendirme sonunda nelerin yapılması gerektiği ile ilgili kapsamlı ve alanında uzman kişilerden eğitim alınmalı. Ya haftalık ders saati arttırılmalı ve ya da müfredat azaltılmalı. Tüm öğrencilere hitap eden ölçme-değerlendirme etkinlikleri geliştirilmeli. Okullarda pilot sınıflar oluşturulmalı, gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra program tüm sınıflarda uygulanmalı.

Ek 2'nin devamı

Görüşme no: 5

Görüşmenin Yapıldığı Yer : Meslek Lisesi

Görüşmeci : Ö5

1. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programı ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitime katıldınız mı?

Evet, katıldım

• **Nerede, ne zaman ve ne kadar süre ile?**

Erzurum'da hizmet içi eğitim enstitüsünde. Bir hafta yani beş gün sürdü. 2009'un Haziran ayının birinci haftasıydı.

• **Hizmet içi eğitimin içeriği ve mesleki katkısı.**

Tamamen 9. sınıf ve 10. sınıfta da çok az bahsedildi. 9. sınıf yeni programla ilgili bizim görüşlerimizi almak için, yani onu anlatmak için değil bizim görüşlerimizi almak içindi seminer. Programların içeriğine, kazanımlara fazla girmediler. Daha çok konu sonlarındaki çalışmalara, ölçme-değerlendirme kısımlarına ağırlık verdiler. Biyoloji programında çok büyük değişiklikler var. Bize gelip anlattıklarında 15 sene sonra ilk defa bu böylemiydi dedik. Benim için ölçme-değerlendirme çok önemliydi. Ölçme-değerlendirme özellikle bulmaca şeklindeki soruları biz es geçiyorduk, zordular diye. Ama derslerimde kullandım, çok basitmiş ve gerçekten öğreticiymiş. Ayrıca çok eğlenceli.

2. Yeni öğretim programının genel amaçları ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

• **Olumlu yönleri.**

Biyoloji okur-yazarlığı orada en çok dikkatimi çeken şey oldu. Biyoloji okur-yazarlığı deyince nedir bu okur-yazarlık diye merak ettik. Onu biraz anlattılar bize ama çok ilgimizi çekmedi. Ama tabiki çevre bilinci özellikle küresel ısınmadan bahsedildi, bunun üzerinde çok durdu. Öğrencilere de özellikle bu konuda ayrı bir pencere açmaya çalışıyoruz.

• **Olumsuz yönleri.**

Öğrenci seviyeleri ve okullar arasındaki farklılıkları dikkate aldığımda programın amaçlarını çok uygulanabilir bulmuyorum. Ben meslek lisesi öğretmeniyim. Buradaki bir öğrenci ile anadolu hatta fen lisesi öğrencilerine aynı amaçlar. Birde programın hazırlanmasına öğretmenlerin yeterince dahil edilmediği ve programla ilgili pilot çalışmanın gereğince yapılmadığına inanıyorum. Bunun için de öğretmenler programa çok fazla inanmıyorlar bence.

3. Yeni öğretim programı; biyolojideki kavram, ilke ve teorilere yönelik kazanımlardan ve beceri-anlayış-tutum-değerlere yönelik kazanımlardan (BTTC, BAS, İTD) oluşmaktadır. Yeni öğretim programındaki kazanımlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Kazanımlarda yeni tabirler mevcut. Biz öğretmenler olarak yeni duyduk. 15 yıllık mesleki deneyimden sonra bunlara adapte olmaz zor. Kazanımlarla ilgili en azından öğrenciye konu anlatmadan önce konuya hazırlanırken biz bunlara ne kazandıracakız diye düşünüp, en azından birkaç tanesini okuyup daha faydalı olabileceğimizi gördük, yaptık, uyguladık. Öğrenci seviyeleri attıkça kazanımları kazandırmak daha kolay.

• **Kazanımların biyoloji dersi öğretim programının genel amaçları ile tutarlılığı.**

Amaçlara yönelik olduğunu düşünüyorum.

• **Kazanımların toplumsal boyutu (değer, ihtiyaç, idealler, vb.), güncelliği.**

Ek 2'nin devamı

Mesela çevre bilinci. Orada gerçekten belli. Diğer konularda da var ama bunlarda öğretmenin biraz uğraşması lazım. Öğretmenin bunlarda günlük hayatla ilişki kurabilmesi lazım.

- **Öğrenci ihtiyaçlarını karşılaması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu.**

Orada biraz şüphem var. Bunu toplantıda da orada dile getirdik. Öğrenciler tabiki daha başka şeyler istiyor yani kendileriyle, günlük yaşamla ilgili olan şeyler onların ilgisini daha çok çekiyor. Burada biraz problem var gibi geliyor bana. Kazanımlar 9. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun.

- **Kazanımların açıklığı, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

Ben kesinlikle anlıyorum. Dediğim gibi öğrencilerde orada bir problem var. Ama biz öğretmen olarak o kazanımları öğrenciye anlatmanın çeşitli yollarını deniyoruz. Yüzde yüz değil ama çoğunluğu uygulanabilir.

- **Programın uygulanmasında kazanımlarla ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Şu anda aklıma gelmiyor ama öyle umumi bir problem olsa aklımda kalırdı.

- **Programın kazanımlarla ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Öğrencilerin dikkatini çekecek kazanımlar olmalı. Bir de mesela yeni getirilen bir konuda canlıların ortak özelliklerinde kazanımlar biraz daha basit kalmış yani konuyu tam olarak açıklamıyor. Bu tür çocukların yeni karşılaştığı konularda kazanımları biraz daha genişletip, biraz daha güncel şeyler koymamız gerektiğini düşünüyorum. Bu konuya yönelik kazanımları öğrenci anlamıyor.

4. 9. sınıf biyoloji dersi yeni öğretim programının konu alanı (içeriği) ile ilgili düşünceleriniz nelerdir? Programın konu alanı (içeriği), kazanımlarla uyumlu mu? Nasıl?

Şöyle bir şey söyleyebilirim. ÖSS'ye yönelik yaptığımız çalışmalarda konularla üst üste çakışmadığını düşünüyorum. Kazanımlarda belli yerler kesiliyor. Mesela diyor ki bölünme konusunda sadece bölünmeyi anlat, mitoz ve mayozdan bahsetme. Bunlardan daha sonra bahset. Burada bu konuların belli oranda kesilmesi bizim biraz motivasyonumuzu bozuyor. Yine fotosentezin ikinci sınıfta anlatılması bizim motivasyonumuzu düşürüyor, çocuklarınkini tamamen düşürüyor. İkinci sınıfta bu kapasite çocuklarda yok. Bu anlamda konuların çakışmadığını düşünüyorum. Çekirdek konusunu anlattıktan sonra bölünme konusunun verilmesi gerektiğini düşünüyorum Özellikle ÖSS konularında ki buranın altını çizmek istiyorum, okul konuları çakışmıyor.

- **İçeriğin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği.**

Etkinlikleri uygulayabilecek ortam bulduktan sonra gerçekten çok iyi ama o ortamı bulamıyoruz. Ortam olmayınca da konuların anlaşılmasında biraz sorun, sıkıntı çekiyoruz. Madde geçişleri konusu etkinliklerle yapılamadığı için anlaşamıyor ve afaki kalıyor.

- **Program içeriğinin; öğretim materyali, öğretim stratejileri, öğretim yöntem ve teknikleri açısından durumu.**

Öğretim materyalleri bizde şu anda yok. Biz eski materyallerle idare etmeye çalışıyoruz. Yeni materyallerin tam ne olduğunu bilmiyorum, çok fazla bir yorum yapamayacağım. Öğretim yöntem ve teknikleri kesinlikle doğru. Biraz daha öğrenci merkezli bir eğitim. Okul da iyi olunca, biz bunu çok fazla yapamıyoruz ama okul iyi olunca öğretmen için dört dörtlük bir yöntem.

Ek 2'nin devamı

- **Ünitelerin kapsamı (konu alanı) ve uygulanması için verilen süre.**

Birinci ünitenin birinci kısmında canlıların ortak özelliklerinde biraz daha dişe dokunur şeyler olması gerektiğini düşünüyorum. Ama mesela organik-inorganik maddelerde bir sorun yok. Eskiden beri orası zaten bayağı genişçe anlatılmış bir konu. Hücrede çekirdekten sonra mitoz ve mayoz bölünmeye girilmesi gerekiyor, ders orada yarım kalıyor. Bizimde bazı hatalarımız var. Bazı konularda bazı kalıplaşmış yanlışlar var, biz bunları kıramıyoruz. Biraz kabullenmişlik var. Örneğin homolog kromozom, kromatit mi, DNA mı, kromozom mu gibi kavramlarda kalıplaşmış yanlışlar var. Verilen süreler yeterli, orada bir sıkıntı yok.

- **Programın içeriğine eklenmesi ya da çıkarılması gereken konular (üniteler) (varsa örnekler).**

Eklenmesi gereken konu olarak; hücrede çekirdek konusuna mayoz ve mitoz bölünme eklenebilirdi. Ayrıca vitaminler konusu çok kısa geçilmiş ve sınıflandırmada virüslerden hiç bahsedilmemiş.

- **Günlük yaşama transfer edilebilirliği.**

Günlük hayatla ilgili kazanımlarda olsun veya kitaptaki konularda olsun özellikle önerilecek bir şey yok. Ama öğretmen anlatacağı konuyu irtibatını kurup bunu yapabilir. Ama kazanımlarda böyle bir şey ben okumadım.

- **Program içeriğinin öğrenme ilkelerine uygunluğu (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeye).**

Bunlara olabildiğince uyulmuş.

- **Programın içeriği, ilgili diğer derslerin (fizik, kimya, coğrafya, vb.) öğretim programları ile paralellik ve bütünlük gösteriyor mu? Nasıl?**

Burada biz öğretmenlerin zaafları var. Diğer ders öğretmenleriyle zümre yapacağız deriz ama nedense unuturuz. Atıfta bulunulan konular var. Mesela organik bileşikler kimya ile alakalı. Şunu söyleyebilirim ki kimya dersinin konularıyla bizim dersimizin konularının tam olarak çakıştığını düşünmüyorum. Örneğin atom, molekül, kılcallık, adhezyon ve kohezyon kavramlarından bahsediyoruz. Çocuklar kimya ile ilgili bu kavramlardan bihaberlerler. Burada sorunlar var. Acaba bu kavramlar diğer derslerde anlatılmadığında mı yoksa öğrenciler mi farkında değiller bilmiyorum.

- **Programın uygulanmasında konu alanıyla (içerik) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

En azından bizim okulla alakalı olarak kültür alt yapısı sıfır. Öğrencilerde biyoloji dersine yönelik altyapı hiç yok. Ne anlatırsanız anlatın anlamıyorlar.

- **Programın içeriği ile (konu alanı) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Konuyu etkin hale getirmek için etkinliklere önem verilmelidir, ama o da alt yapıyla ilgili bir şey. Öğrencilere anlattığınız şeyi gösterebiliyorsanız anlıyorlar. Örneğin hücreyi mikroskopla gösterdiğimde öğrencilerime anlıyorlar, çok fazla şey söylememe de gerek kalmıyor. Etkinlikleri iyi yapmamız lazım, malzememiz olması lazım. Bir de laboratuvar çalışmalarında biz öğretmenleri özendiriyorlar. Eskiden bir ek dersi vardı laboratuvarın. Onu da kaldırdılar. Böyle olunca da öğretmen laboratuvara girmiyor ve yük olarak görüyor. Laboratuvarları etkin hale getirmek lazım. Laboratuvarlara belli bir ağırlık verilirse, öyle bir düzenleme yapılırsa hem öğrenci için hem de öğretmen için kazanç olacağını düşünüyorum. İçerikle ilgili farklı okul seviyeleri düşünülerek öğretmenlere esneklik sağlanmalı. Ama bu esnekliklere standartlar getirilmeli. Benim okulumdaki biyoloji dersinin içeriği ile anadolu ya da fen lisesinin ki aynı olmamalı.

Ek 2'nin devamı

5. Yeni öğretim programında oluşturmacı (yapılandırmacı) öğrenme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın uygulanması ile birlikte öğretmen ve öğrenci rollerinde nasıl bir değişim gözlemlediniz? Değişen rollerin öğretme-öğrenme sürecine etkileri nasıldır?

Eğitimin esası öğrenci merkezli eğitim. Ama sıkıntı şu; bu çalışan öğrenciye, bilinçli öğrenciye yapılabilecek bir şey. Bunun dışında öğrenci potansiyeliyle bunu yapma imkanımız yok, bu öğrenciye dinlemeyi bile kabul ettirebilmiş değiliz bu nedenle çok mümkün görünmüyor. Yapılandırmacı yaklaşıma geçmek hedeflediğimiz bir şey ama gelen öğrencilerin de temelini olması lazım. Yani öğrenci benden önce bir şeyler çalışmazı lazım ki öğrenci merkezli bir şeyler yapalım. Bu alt yapı ilköğretimde öğrencilere verilmiyor. Bence çözüm bulunması gereken yer ilköğretim basamağı. İlköğretimden gelen öğrencilerde kendi kendine iş yapma yeteneği yok, bir şeyleri anlatma yeteneği yok. Bunun zorluğunu çekiyoruz. Ayrıca anadolu liselerinde çalışan arkadaşlarım var ve öğrenci merkezli programı onlar da tam olarak uygulayamıyor. Neden uygulayamıyoruz. Ya biz öğretmenlerde bir eksiklik var. Adapte olamıyoruz. Ya da bu öğrenci profiliyle programın uygulanması çok güç. Gerçi geleneksel yöntemlerle de ne derece başarılı oldu tartışılır. Bu sürece muhakkak öğrenciyi katmamız gerekiyor. Evet öğrenciye biyoloji ile ilgili 3-4 soru çözdürürsün, sonuç çocuk nefret eder hale geliyor dersten. Birde üniversite sınavı bizi sınırlandırıyor. Öğrenciler sınava yönelik çalışma yapmak istiyorlar. Öğrenci, ben bu okulda gördüklerimi okuyana kadar 10-20 tane daha soru çözerim, sınava hazırlanırım diyor. Zamanını diğer tarafa harcamak istemiyor. Bakanlığın uygulamaları bile bu yönde. Okullarda eylem planı hazırlanıyor sınavlara yönelik. Eğitimde ne yapmak istediğimizi de tam olarak oturtmuş değiliz. Programda belirlenen hedeflere mi ulaşacağız yoksa öğrencileri üniversiteye mi sokacağız. Bu sınav gerçeğiyle öğrenci merkezli eğitimin yapılması zor.

6. Öğretim programında yer alan etkinlikler ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Etkinliklerin özellikle deneysel olanlarını yapamıyoruz, onların malzemelerinden kaynaklanan bir şey. Ama diğer etkinliklerde özellikle bulmaca türü etkinliklerde çok iyi uygulayabiliyoruz ve hoşuma gidiyor bu etkinlikleri yapmak. Okulun ve çevrenin fiziki yapısı deneysel etkinlikleri yapmamızı engelliyor.

- **Etkinliklerin anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği (kazanımlar, okul ve çevrenin fiziki yapısı dikkate alınarak).**

Deneylerde olabilir, görsellik ile ilgili şeyler olabilir. Görselliğe önem verici etkinlikler olabilir. Mesela artık bilgisayar çağındayız, MEB öyle programlar yapılması lazım ki bir deneyi biz yapamıyorsak o deneyi canlandırıp bilgisayarda gösterilmesi lazım, animasyon şeklinde yapılması lazım. Aslında öğretmenlere, biraz imkan ve zaman verilse biz bunları yaparız.

- **Alternatif etkinliklerin gerekliliği (varsa örnekler).**

Daha basit malzemelerle uygulanabilecek etkinlikler geliştirilebilir.

- **Öğrencilerin gelişim özellikleri ve bireysel farklılıkları.**

Etkinlikler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun fakat, bireysel farklılıklar çok fazla gözlemlenmiş etkinliklerde.

- **Programın uygulanmasında öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Bu programın tam olarak bilincinde olabilmek için ilk önce bunu kendimiz kavrayacağız. Nasıl bir eğitim öğretim vereceğiz, öğrenciyi hangi şekilde işin içerisine katacağız,

Ek 2'nin devamı

bunların gösterilmesi lazım. Aslında okulların da seviyelendirilmesi gerekli. Şimdi benim burada anlatacağım ders ile bir Anadolu lisesinde anlatacağım dersin farklı olması lazım. Ama onu öğretmene bırakmamak gerek. Gidiyorsun bir fen lisesine aynı program anlatıyorsun, endüstri meslek lisesine gidiyorsun aynı programı anlatıyorsun. Arada biraz farklılaştırma olması en azından öğretmen bakımından sen şu okulda şu programı izleyebilirsin gibi bir farklılaştırma olması lazım. Programlar esnek değil.

- **Programın öğretme-öğrenme süreciyle (etkinlikler) ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Etkinlikler her seviyedeki öğrenciye hitap eder olmalı. Okullar arasındaki farklılıklar gözetilmeli. Okulun ve çevrenin fiziki yapısı özellikle okulun etkinliklerin yapılabilmesine imkan sağlayabilecek hale getirilmeli. Yani okullar malzeme yönünden güçlendirilmeli. Biraz önce de bahsettim bakanlık yapılamayan etkinliklerle özellikle deneylerle ilgili görsel materyaller hazırlamalı. Öğretmenlere bunların yapılmasında imkan ve zaman verilmeli. Özellikle öğretmenlere laboratuvar çalışmalarını özendirici bir şeyler yapılmalı. Daha önceleri ek ders veriliyordu mesela. Bunun gibi.

7. Yeni öğretim programında performans dayalı ölçme ve değerlendirme yaklaşımı esas alınmıştır. Programın performans dayalı ölçme-değerlendirme boyutu ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Ben bir sorudan öğrencinin koskoca konu hakkındaki bilgisini öğrenebiliyorum. Gridler ve tanılayıcı dallanmış ağaç kullanıyorum. Her konu bittiğinde açın bakın soruları diyorum. Herkes 5-10 dakika uğraşır. Sonra tartışmaya başlıyoruz. Doğru mu? Doğru. Ama doğru olmaması lazım. Tartışıyoruz. Ondan sonra hepsini böyle teker teker tartışarak doğruya gidiyoruz. Kitapta bazı boş konular var. Bir hikaye kısmı anlayacağına soruları zenginleştirirler daha iyi olur. Özellikle bulmacaların yararlı olduğunu düşünüyorum.

- **Programda ölçme-değerlendirme etkinliklerinin yeterliliği,**

Programda değil ama ders kitabındaki ölçme-değerlendirme etkinlikleri zenginleştirilmeli.

- **Programda, ölçme-değerlendirmenin nasıl yapılması gerektiği ve değerlendirme sonunda yapılması gerekenler.**

Evet bunlarla ilgili yeterli bilgi mevcut.

- **Ölçme-değerlendirme (araçlarının) etkinliklerinin kazanımlarla ilişkisi.**

İlişkili bence.

- **Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin, öğretme-öğrenme süreci (dersin işleniş) ile ilişkisi.**

Derste grid ve tanılayıcı ağaçları kullanıyorum. Tek bir soruda öğrencinin bir konuyla ilgili bilgisini ölçebiliyorum. Öğrencilerde neyi ne kadar öğrendiklerinin farkına varıyorlar. Ayrıca ölçme uygulamalarıyla ilgili sınıfta tartışma ortamı da oluşturabiliyoruz. Bunun da öğrencilerin öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini söyleyebilirim.

- **Programın ölçme-değerlendirme boyutu öğretmen ve öğrencilerde ne gibi durumların oluşmasını sağlamıştır? Sizce bu durumların olumlu ya da olumsuz yönleri nelerdir?**

Yeni ölçme araçları hem beni hem de öğrencilerini derste daha etkin kıldı. Birlikte tartışarak uygulamalar yapıyoruz. Böylece öğrenciler yanlışlarının farkına varıp doğruyu birlikte bulabiliyoruz. Ölçme araçlarının bu yönünün olumlu olduğunu düşünüyorum.

- **Öğretim programı, ürün ve süreç değerlendirmesine imkan sağlamakta mıdır? Nasıl?**

Ek 2'nin devamı

Evet. Öğrencilere proje ve performans ödevleri verilip sürecin ve ürünün değerlendirilmesi yapılabilir fakat, biz bunları pek yapamıyoruz. Çünkü öğrenciler hala buna hazır değiller.

- **Programın uygulanmasında ölçme-değerlendirmeye ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?**

Çok fazla sorunla karşılaşmadım. Dediğim gibi ders kitabının ölçme-değerlendirme boyutu yetersiz.

- **Programın ölçme-değerlendirmeye ilgili boyutunun, daha etkin ve verimli olması için sizce neler yapılmalıdır?**

Ders kitabında sorular zenginleştirilmeli. Özellikle bulmacalar artırılmalı.

ÖZGEÇMİŞ

13.02.1978 tarihinde Aydın'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini babasının mesleği münasebetiyle farklı il ve okullarda tamamladı. 1997 yılında kazandığı Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Biyoloji Öğretmenliği bölümünde bir yıl öğrenim gördükten sonra, KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Fen Bilimleri Eğitimi Biyoloji Öğretmenliği Programına yatay geçişle kayıt oldu ve bu programdan 2001 yılında mezun oldu. Aynı yıl Erzincan ili Çayırılı ilçesinde fen bilgisi öğretmeni olarak göreve başladı. 2004 yılında Trabzon'a atandı. 2005 yılında KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü OFMA Eğitiminde yüksek lisansa başladı. Eylül 2006'da Araklı Anadolu Lisesi'ne biyoloji öğretmeni olarak atandı. Bu okulda üç yıl çalıştıktan sonra Gazi Anadolu Lisesine geçti. Halen bu okulda görev yapmaktadır. Araştırmacı orta derecede İngilizce bilmektedir. Evlidir.